

הישיבה השלוש-מאות-וארבעים-ושש של הכנסת השתים-עשרה

יום שני, י"א בכסליו התשנ"ב (18 בנובמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת גד יעקבי; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (חישוב נפרד לכני זוג שמקור הכנסתם אחד), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון — איסור עיסוק נוסף), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון — השעיית שר וסגן שר), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת יואש צידון; הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון — אלמנות ומתן פטורים), התשנ"ב — 1991, של חברת הכנסת עדנה סולודר; הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון — שיעור התרומה למועמד לכנסת), התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת א' פורז וא' רובינשטיין; הצעת חוק הרשויות המקומיות (אישור — הגדלת ארנונה על מבנה שופץ), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו וג' גל; הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (איסור פעילות מפלגתית של יועצים מקצועיים), התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת א' בורג וד' צוקר.

עוד הונחה על שולחן הכנסת הודעת שר המשטרה בעקבות מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: תקיפה נגד פייצל אל-חוסייני, תורה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תורה רבה.

ב. שאילתות בעל-פה

531. התפשטות מחלת הכלבת

עדנה סולודר (העבודה):
כבוד היושב-ראש, כבוד השר, לאחר התפשטות מחלת הכלבת באזורים מספר — לוד, רמלה, יבנה, ירושלים — בשבועות האחרונים, הוכרז בסוף השבוע מצב חירום בנושא זה בארץ.

ברצוני לשאול את השר:

1. מה הוא מצב התפשטות הכלבת בארץ בשלב זה?
2. כיצד נערך משרדך לטיפול בכלבת, ומה היא המשמעות של הכרות מצב חירום בנושא?

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את הישיבה.

הודעה למוזכר הכנסת.

מוזכר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 13), התשנ"ב — 1991; הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (מס' 4), התשנ"ב — 1991; הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת חירום (יהודה ושומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ב — 1991.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 8), התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת א' שוחט, ח' רמון, ח' אורון וא' דיין.

לדיון מוקדם: הצעת חוק לתיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון הקיץ), התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת י' מצא וא' פורז; הצעת חוק פיצויים על הוצאות בגין סרבנות שירות, התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מניעת זיהום כתעשייה), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת חיים קופמן; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — אי-מיסוי קצבאות),

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום — שאילתות בעל-פה. שר הפנים ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 528 מאת חבר הכנסת יאיר לוי: מחיר דמי חנייה בכני-ברק. חבר הכנסת יאיר לוי, בבקשה. אני מבין שהוא איננו. השאילתא בטלה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא בחר בזכות השתיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר החקלאות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 531, מאת חברת הכנסת עדנה סולודר, בנושא: התפשטות מחלת הכלבת. חברת הכנסת סולודר, בבקשה.

נוסף על כך, היו מקרים של כניסת וטרינרים לתוך הבית לשם חיסון כלבים או חיסולם. האם ידוע לך על המקרים האלה? אני ראיתי בעיתון "ידיעות אחרונות", שביום ששי התייצב חבר הכנסת יוסי שריד יחד עם כמה חושבים מיכנה, והם התלוננו על העניין. האם נשקל הדבר או הוצאה הוראה עליידי משרד לחסל גם בתוך בתים פרטיים?

שאלה אחרונה: האם הוצאו הוראות מדויקות לציבור, ובאילו דרכים עליו להתנהג?

היו"ר ד' שילנסקי:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו — לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני השר, אבקש לדעת, האם הפנייה שלך למשרד הפנים, שהרשויות המקומיות יצמצמו את פער התיוון במחיר החיסון, שהרי משרד מוכר את מנת החיסון ב-8 שקלים וברשויות המקומיות הסכום מגיע לפעמים ל-50 ול-60 שקלים — האם אתה יכול לאכוף את הורדת המחיר כדי להביא לחיסון?

שנית, מדוע לא תנסו את השיטה שהנהיגו בשווייץ ובמקומות רבים אחרים באירופה, של פיזור פיתיונות עם חומר חיסון המכונים לכלבים ולשועלים משוטטים? עליידי אכילת הפיתיון הם מתחסנים, וכתוצאה מכך — — —

שר החקלאות ר' איתן:
זה לא פיתיון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
לא, לא, זה פיתיון חיובי. אגב, זה המקרה היחיד שבו אני מציע לתת אוכל חיות למישהו; רק במקרה הזה. יפוזרו פיתיונות על-מנת שיווצר חיסון, והתוצאה תהיה פחות כלבת, כמובן, פחות טרנגריה של חיסול בעלי חיים, לרבות בעלי חיים שיש להם בעלים, דבר שמן הראוי להימנע ממנו עד כמה שניתן.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני השר, האם לא כדאי להפריד באופן מלא את המחיר עבור החיסון ממחיר הרשיון? הרי לא יתואר שהולכים לחסן ילד נגד מחלה, ובאותו זמן העירייה מטילה איוז אגרה שהיא למשל, אני יודעת שבבת-ים היו רשומים עד עכשיו 3,000 כלבים. עכשיו, כשהתעוררו, פתאום התברר שכבר יש 6,000 כלבים.

בהקשר זה אני מבקשת לשאול, האם נכונה הידיעה שהגיעה אלי, שאם למשפחה יש חתול והיא מעוניינת לחסן אותו מפני כלבת, היא איננה יכולה לעשות זאת כי החוק אינו מתיר זאת? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות ר' איתן:
לא שמעתי שחיסול מאיץ את התפשטות הכלבת.

הרופא מיכנה שפעל שם הוא וטרינר עירוני ואינו שייך לנו, אינו עובד שלנו, והוטרינר הראשי שלנו הגיש נגדו תלונה.

השאלתא היא מהשבוע שעבר.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. כבוד השר, בבקשה.

שר החקלאות ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, מאז תחילת 1991 אוכחנו 37 מקרי כלבת בבעלי חיים, מהם 25 בכלבים. מדובר במהפך לעניין היחס שבין מספר המקרים בכלבים לבין מספרם בשועלים ובחיות בר אחרות.

המחלה חדרה השנה לאזור החוף, שממנו נעדרה עשרות שנים, וזאת עקב התרבותם של כלבים משוטטים בשל הפקרת כלבי בית באזור זה במהלך תקופת טיילי ה"סקאד" ובעקבותיה. כמו-כן קיים מוקד בירושלים, וזאת בעקבות התרבות השועלים באזור עין-כרם, מוצא ונחל-שורק. כמה מהמקרים אוכחנו בגורים אשר נאספו מהרחוב בהיותם מצויים בתקופת הדגירה של המחלה, וכעבור חודש-חודשיים חלו ומתו, תוך חשיפת בני הבית למחלת הכלבת.

משרד החקלאות נקט את הצעדים האלה: הדברת כלבי הפקר משוטטים, בסיוע "הסירת הירוקה"; הנחיית הרשויות המקומיות להחמיר באכיפת החוק בנושא הכלבת, וזאת בסיוע ישיר של הלשכות הוטרינריות המחוזיות של המשרד; העמקת ההסברה לציבור על-אודות הצורך בחיסון כלבים ובמניעת שוטטותם; ארגון מבצע חיסון בכל הרשויות המקומיות, לרבות פתיחת תחנות חיסון בשעות אחר-צהריים וקביעת אתרי חיסון נוספים על הרגלים.

הוריתי למשרד לפעול בהקדם להוזלה משמעותית של אגרת התרכיב המועבר על-ידינו לרשויות המקומיות.

כאן אומר — אני חושב שבדברני אני אקדים את השאלה הבאה: אנחנו לא יכולים לפקח על המחירים. בכל רשות מקומית נקבע מחיר שונה, וזה באחריות משרד הפנים. מנהל השירות הוטרינרי חוזר ופנה למשרד הפנים בבקשה להורות לרשויות המקומיות לקבוע אגרה אחידה לרישוי כלבים, תוך הוזלתה. אני חוזר ואומר: זה לא כתחום האחריות של המשרד שלנו.

הועברו פניות לרשויות המקומיות שטרם עשו זאת, להקים ולהפעיל מאורות בידוד מקומיות לכלבים משוטטים ולהפעיל חוליות ללכידתם, כדי שאפשר יהיה להימנע מפעולות הדברה בשיטות אחרות — כמו שפורסם בטלוויזיה, והיה על זה רעש גדול.

בוצעו רכבות חיסונים נגד כלבת במשק החקלאי, עליידי עובדי הלשכות הוטרינריות במשרד החקלאות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, תודה על הרוח המפורט. אכן נדמה לי שאנחנו במצב חירום בעניין הכלבת, כפי שלא היינו כבר שנים מספר.

אני בכל זאת רוצה לשאול אותך כמה שאלות. קודם כול, אני רואה שהונחה היום, לפני הישיבה, על שולחן הכנסת הצעת חוק מטעם הממשלה, המתקנת את פקודת הכלבת ותאפשר אולי מתן הרשאה לוטרינרים רבים יותר. אבל, אחד הזואולוגים הראשיים אומר, שהחיסול ההמוני של שועלים ותנים מאיץ את התפשטות מחלת הכלבת. האם נבדק העניין על-ידיכם, ומה אתם עושים בנדון?

לעשות זאת עלידי בליעה, כולם היו כולעים כל מה שקשור בכלבת, וגם יותר מזה.

הצמדת החיסון לרשיון — טכנית זה אפשרי. כלומר, הכלב מקבל רשיון וכבר משלמים את אגרת החיסון. התשלום החד-פעמי הזה יהיה גבוה יותר, ואנשים יירחצו מלהוסיף על זה 8 שקלים.

לא שמעתי על חיסון חתולים נגד כלבת, ואם צריך לחסן חתולים מראש או לא; אני יכול לבדוק זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

ג. שאילתות וחשובות

צוות מומחים ישראלים לצוות מומחים אירופי. אכן, האירופים רואים קשר בין התקדמות תהליך השלום לבין קידום שילובה של ישראל באירופה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אדוני השר, ישראל התנגדה תמיד לשיתופם של אירופים בתהליך השלום בגלל העמדה האירופית. העניית מאוד לישראל. בוועידת-מדריד נשא הנציג האירופי נאום עוין עוד יותר — אם אני רשאי לומר כך — מן העמדות המסורתיות של אירופה, כפי שהוכחו בהחלטות ועידת ונציה.

האם נכון יהיה לומר, שחרף כל מערכת היחסים שלנו עם אירופה בשנה האחרונה, העובדה שהסכמנו להכללת נציג אירופה בתהליך שהחל במדריד היא בעצם ויתור שלנו, שבעבורי לא קיבלנו כפועל שום תמורה אירופית אמיתית? תודה רבה.

שר החוץ ד' לוי:
בעניינים המדיניים וכנושאים שהם מהותיים למדיניות החוץ של ישראל — מי שיקום ויציע שנקבל תמורה חומרית בעבור זה, כנראה אבדה לו הדרך.

הממשלה דנה בסוגיית שילובה של אירופה בתהליך הזה. מבחינות רבות מצאנו, כי צריך לשתף את אירופה, והדבר עדיף מהמצב שאירופה תהיה מחוץ לתהליך, כשהיא חוזרת לאותן עמדות שהיו לרועץ לישראל תקופה ארוכה. שילובה הוא מתן צ'אנס לתהליך שישראל היתה היוזמת שלו, ולכן עצם אזכורה של אמנת ונציה צריך היה להזכיר לך, חבר הכנסת הנכבד, את העובדה ששמו אותה הצדה והצטרפו ליוזמה הזאת, על כל המתווה שבה. אנו רואים זאת בחיוב. בכל אופן, הדבר נתקבל והיה לעובדה.

4085. לחץ אמריקני על ישראל בנושא הגרעיני

חבר הכנסת מ' בריזהר שאל את שר החוץ ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

בכלי התקשורת התפרסמו ידיעות, כאילו לוחצת ארצות-הברית על ישראל לחתום על האמנה לאי-הפצת נשק גרעיני. כן נאמר, שארצות-הברית גמרה אומר לקצץ ביכולתה הגרעינית של ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם היו פניות אמריקניות לישראל בנושא זה?

ההוראות לציבור מפורסמות בצורות שונות בתקשורת, ולפי תחושותי, הציבור מודע לבעיה.

המחירים — אנחנו מורידים את האגרה של המשרד מ-12.40 שקלים ל-8 שקלים, והיתר זה כבר עניין של הרשות המקומית, שאין לנו שליטה עליה ולא אפשרות לכפות עליה את המחיר.

לא שמעתי שקיים חיסון נגד כלבת עלידי בליעה. הלא מחסנים גם בני-אדם נגד כלבת, וזאת באמצעות זריקות. פעם הן היו מכאיבות מאוד, היום קצת פחות. אבל אילו ניתן היה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את כבוד שר החוץ להשיב על שאילתות. שאילתא ראשונה — מס' 4027, של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

4027. מעורבות מדינות אירופה בתהליך השלום

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר החוץ ביום י"ד באב התשנ"א (25 ביולי 1991):

ממשלת ישראל הסכימה להשתתפות נציג אירופה במפגש האזורי, שיתקיים בין ישראל ובין המשתתפות הערביות. נציג השוק האירופי, מר מטוטס, שביקר בארץ, הבהיר כי שיפור מעמד ישראל כשוק המשותף מותנה בהתקדמות בתהליך השלום.

ברצוני לשאול:

1. לממשלות אירופה עמדה בסיסית המנוגדת לעמדת ממשלת ישראל, ועל כן התנגדה הממשלה לשיתופה במשאומתן המדיני. מה נשתנה בעמדה האירופית, שבגללו מוכנה עתה ישראל להעניק למדינות מערב היבשת מעמד רשמי בתהליך השלום?

2. מה היא התמורה שקיבלה ישראל בעבור הסכמתה להשתתפות אירופה במשאומתן המדיני, אם ממילא מותנה שיפור מעמדה בהתקדמות לשלום על-פי התפיסה האירופית?

שר החוץ ד' לוי:

יחסי ישראל והקהילייה האירופית הם נדבך מרכזי לא רק בתחום יחסי המדיניים של ישראל עם גוש מדינות המונה היום כ-350 מיליון נפש, אלא גם בתחום היחסים הכלכליים. אירופה היתה, ותהיה לטווח הנראה, שוק היצוא המרכזי של ישראל.

הקהילייה האירופית, המיוצגת עלידי מועצת שרי החוץ שלה, 12 במספר, אימצה את תוכנית השלום, כפי שגובשה וסוכמה בין ישראל לארצות-הברית, ואף קיבלה החלטה לדבר בנושא זה בקול אחד. בעשותה כן הביעה הקהילייה האירופית את דעתה, כי היא מוכנה להעניק הזדמנות מלאה לתוכנית השלום על-פי הקווים שנתגבשו, ולוותר בכך על התביעה ליישומן של עמדות מדיניות מסורתיות, שכמה ממדינות אירופה עודן מחזיקות בהן.

יתר על כן, במגמה לחזק את מעמדה של ישראל, ובתיאום אתנו, פעלו כמה מדינאים מרכזיים באירופה לקבלת החלטה, שעל-פיה תקיים הקהילייה דיונים בדבר אפשרות שילובה של ישראל במרחב הכלכלי האירופי. החלטה כזאת אכן נתקבלה על-ידי מועצת 12 השרים, והדיונים מתקיימים, בבריסל, בין

"מכשול להסברה" במרכאות כפולות, שעניינן להעמיד על ההבדל שבין נקודת הראות הישראלית לנקודת הראות האמריקנית בנושא זה. העיתונאי שהסיר את המרכאות הכפולות עיוות את תוכן הדיווח.

3. בהסברת נושא "ההתנחלויות" — וגם מלה זאת מוכתרת על-ידינו במרכאות — מציגים נציגינו את נושא ההתיישבות היהודית בהקשר של הזכות ההיסטורית של עם ישראל על ארץ-ישראל, וכן בויקה לחוק הבין-לאומי ולחוקי המדינה. מודגשת גם החשיבות האסטרטגית-הביטחונית של יישובי יש"ע והגולן, תוך הטעמה מפורשת, כי הם מוקמים על קרקעות חופשיות מבעלות ערבית וכלי לפגוע בדרך כלשהי ביישובים ובחושביהם בחלקי ארץ אלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם העמדה הזאת שהצגת בהתייחס לשאלתו, להערותיו של הקונסול בלוס-אנג'לס, עדיין שרירה וקיימת לאחר השבועיים שחלפו מאז הוועידה, כאשר חוזרים ונשנים דברי המציעים לישראל לעשות מחווה מסיימת בנושא של האטת ההתנחלויות או הפסקתן, כדי ליצור אווירה סבירה לקראת המשך תהליך השלום?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת שוחט אומר רק זאת: ניגשנו לתהליך הזה ללא תנאים מוקדמים משום צד. ישראל רואה בתביעה כזאת תנאי מוקדם. אמרנו זאת לפני כינוסה של ועידת-מדריד, ואכן, הוועידה נתכנסה בלא שניכנע לחכתיב כלשהו. לכן יש להמשיך בדרך של משא-ומתן ללא תנאים מוקדמים.

4114. קבלות פנים נפרדות ליהודים ולערבים בקונסוליה של ספרד

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר החוץ כיום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בתקשורת נמסר, כי הקונסוליה הספרדית בירושלים ערכה קבלות פנים נפרדות ליהודים ולערבים.

ראש העיר טדי קולק ובכירי העירייה החרימו את הטקס. ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לך על הפרדות שכאלה בקונסוליות ובשגרירויות למיניהן?

2. האם זאת המדיניות ביחסים הדיפלומטיים — היינו, מדיניות הפרדה?

3. כיצד מטפל משרדך בנושא זה כדי למנוע תקריות דיפלומטיות?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2 — 3. לדעת משרד החוץ, נוהג זה פסול בתכלית, ולפיכך אכן איננו משתתפים באירועים מהסוג הנזכר בשאלתך.

הקשר היחיד של המשרד עם הקונסוליות בירושלים הוא קשר טכני מטעם מחלקת הטקס והמחלקה הקונסולרית.

2. אם כן — מה היתה תשובת ישראל?

3. האם נדון הנושא בעבר בין ארצות-הברית לישראל?

שר החוץ ד' לוי:

1. ארצות-הברית העבירה לירידת ישראל את יוזמת הנשיא בוש, המתייחסת, בין היתר, לנושא איסור על ייצור חומרים בקיעים.

2. היוזמה נמסרה לעיוננו, אך לא נתבקשה תגובתנו.

3. בשנים האחרונות לא היו דיונים בנושא בין ממשלות ארצות-הברית וישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בר-זהר.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

מתשובתו של השר אני מבין, שכן היתה פנייה של ארצות-הברית לישראל בנושא הגרעיני. אני רוצה לשאול את השר, האם אין הוא רואה בכך שדווקא עכשיו נזכרו לפתע האמריקנים ללחוץ עלינו, או לשאול אותנו, או להעביר לידעתנו, כמו שאתה אומר, את העניין של אי-ייצור חומרים בקיעים — האם אין בכך מעין רמיזה או הפעלת לחץ מרומז על ישראל בקשר לנושאים אחרים?

שר החוץ ד' לוי:

אמרתי שהועברה אלינו יוזמת הנשיא בוש בעניין ולא נתבקשנו להשיב.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

שאלתי אותך לגבי הפרשנות שלך בעניין הצעד הזה. לא קיבלתי תשובה. השר חזר על תשובתו על השאלתך, ואני שאלתי, האם הוא לא מפרש את הפנייה עכשיו כהפעלה מרומזת של לחץ על ישראל.

שר החוץ ד' לוי:

לא.

4086. ההסברה הישראלית בנושא ההתנחלויות

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר החוץ כיום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

בעיתון "הארץ" מתאריך 14 באוקטובר 1991 נכתב, כי קונסול ישראל בלוס-אנג'לס, מר רן רונן, אמר כי ההתנחלויות הן המכשול הגדול ביותר בהסברה הישראלית.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים אכן נאמרו?

2. האם זאת גם עמדת משרדך?

3. כיצד פועלת ישראל כחוק-לארץ כדי להסביר את ההתנחלויות?

שר החוץ ד' לוי:

1 — 2. הקונסוליה הכללית בלוס-אנג'לס נערכה למבצע הסברה יזום ונרחב בסוגיית ההתנחלויות, לאחר שהנושא תפס לאחרונה מקום מרכזי בתקשורת האמריקנית, ובמיוחד כמערכ היבשת.

בדוחו על עמדת התקשורת והמאבק הנדרש על דעת הקהל ציין הקונסול הכללי את חיוניות הטיפול בסוגיית ההתנחלויות, והדגיש כי "אפשר להתמודד עם ההיבט ההסברתי של הנושא בהצלחה". הקונסול הכתיר את המלים

בוועדה לביטחון האזור, במסגרת השיחות הרכי-צדיות האמורות להיערך בין ישראל למדינות ערב.

עמדנו היא, כי כל ספקיות הנשק לארצות המזרח התיכון לוקחות על עצמן אחריות כבדה לכל התפרצות העלולה להתרחש באזור, כפי שנוכחנו לדעת במלחמת המפרץ. עמדה זו אנו מבהירים בכל מגענו המדיניים עם המדינות הנמנות עם ספקיות הנשק לאזורנו, שעמן יש לנו יחסים דיפלומטיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

האם ידוע לכבוד שר החוץ מה הם סוגי הנשק שסוריה מבקשת לרכוש מאותן מדינות שכבודו ציין אותן, והאם אלה סוגי נשק שאינם מצויים עתה בידי סוריה?

שר החוץ ד' לוי:

ידוע לנו, לא אוכל לפרט את כולם, רק אומר: טנקים, ומצפון-קוריאה וממקור נוסף — טילים משוכללים. אנחנו עוקבים אחרי הפעולה הזאת, ואנחנו מנסים בדרכים שונות לטפל בה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר החוץ. שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאלתך.

4123. צינורות המובילים חומרים מסוכנים

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

נודע לי, כי כל הנוגעים בדבר מתנערים מאחריותם לחיקון צינור הגזים (גז פחמימני מעובה) שבין בתי-הזיקוק למפעל דשנים בקריית-אטא. הצינור, שהתפוצץ לפני כשבועיים בשטח פתוח, לא נבדק שנים רבות. לדברי ראש אגף חומרים מסוכנים במשרד לאיכות הסביבה, מר ישראל ברזילי, אין גוף המרכז סמכויות פיקוח על צינורות המובילים חומרים מסוכנים.

ברצוני לשאול:

1. האם אחראי משרדך לנושא הולכת גז?
2. האם מטפלים בקביעת אחראי לצינור הגזים?
3. מי הוא המתחזק והאחראי לצינור בינתיים?

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

חברת הכנסת סולודר שאלה בעניין תקלה שהיתה בצינור המחבר את בתי-הזיקוק עם חברת דשנים וכימיקלים במפרץ-חיפה לפני כחודש.

1. מינהל הדלק במשרד האנרגיה אחראי לכך שיהיו בישראל כמויות מספיקות של גזים לצורך אספקה לצרכנים — כדאגה כוללת.

2. הבעלות על הקווים להולכת הגזים בארץ כולה נמצאת בידי כמה חברות: קו מוצרי דלק — חברת-כח של שירותי נפט, בתי-הזיקוק, דשנים וכימיקלים. החברות בעלות הקווים אחראיות לתחזוק תקין של הקווים, כל חברת לקווים שלה.

3. במקרה המתואר בשאלתך מדובר בקו שהוא בבעלותה של חברת דשנים. החברה אינה מתכחשת לאחריותה לתחזוק הקו, וגם לאחר התקלה טיפלה בתיקונה באופן דחוף. למעשה היא החליפה טעט צינור. חברת בז"ן — בתי-הזיקוק לנפט — הפסיקה את ההזרמה של הגזים בקו מייד כשנודע שיש עלייה.

4132. מועמד ניאור-נאצי למשרת מושל לואיזיאנה

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החוץ ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בעיתון "חדשות" מיום 21 באוקטובר 1991 נמסר, כי דייוויד דיוק הניאור-נאצי, שהיה גם מנהיג בכיר בארגון "קו-קלוקס-קלאן" הגזעני, הוא מועמד המפלגה הרפובליקנית לתפקיד מושל מדינת לואיזיאנה בארצות-הברית.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבוד השר נושא זה?
2. מה יפעל משרד החוץ בנדון?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דייוויד דיוק נכשל במירוץ למשרת מושל לואיזיאנה בארצות-הברית בבחירות שנערכו שם בשבוע שעבר.

2. מובן שדבר מועמדותו היה ידוע למשרד החוץ, ונציגינו בארצות-הברית דיווחו במפורט על מסע הבחירות שלו.

כזכור, גינה הנשיא בוש עצמו, בפנייתו לאומה, את האיש ואת השקפותיו במלים הבוטות ביותר, והטעים כי אדם המסוגל להכחיש את השואה אינו ראוי לאמון הציבור.

4133. עסקת נשק בין ברית-המועצות לסוריה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החוץ ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בעיתונות העולמית פורסם, בהסתמך על מקורות בפנטגון ובסטייט-דפרטמנט, שסוריה עומדת להשלים עסקת נשק גדולה עם ברית-המועצות. העסקה אמורה לכלול 300 טנקים מסוג T-72, מטוסי מיג-29, סוגים שונים של מערכות טילי קרקע-אוויר, אס-איי-11, אס-איי-13 ואס-איי-16, תחנות התרעה מודרניות ומערכות שליטה ובקרה.

נוכח העובדה שהעסקת נשק זו עלולה להוות סכנה לביטחונה של ישראל, ברצוני לשאול:

1. האם יש בידי ישראל ידיעות על עסקת הנשק העומדת להיחתם בין סוריה לברית-המועצות?
2. בעקבות חידוש הקשרים הדיפלומטיים בין ישראל לברית-המועצות וכינוס ועידת השלום האזורית, האם כיקשה ישראל משלטונות ברית-המועצות לבטל את עסקת הנשק?
3. אם כן — מה היתה תגובת ברית-המועצות?
4. אם לא היתה פנייה לברית-המועצות, מה הן הסיבות לכך?
5. האם עומדת ישראל לפנות לברית-המועצות בנושא זה?

שר החוץ ד' לוי:

1. הגיעו אלינו ידיעות בדבר עסקה מתוכננת לאספקת נשק מברית-המועצות לסוריה. כמירון ממשכיה סוריה במגעים לרכישת נשק גם מסין, מצפון-קוריאה וממדינות במזרח-אירופה. אנו מתייחסים לידיעות אלה כדאגה רבה, ופועלים בצינורות המדיניים המתאימים.

2. הנושא הועלה על-ידי ראש הממשלה יצחק שמיר בשיחתו עם הנשיא גורבצ'וב במרדכי, כ-29 באוקטובר. עמדת גורבצ'וב היתה, כי הגבלת מירון החימוש דורשת הסכמה לכך מצד כל ספקיות הנשק למזרח התיכון, וכי הנושא צריך להידון

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, שאלה נוספת, למעשה שתי שאלות קטנות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא שתי שאלות אלא שאלה אחת.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

שאלה כוללנית.

עדנה סולודר (העבודה):

שאלה כוללנית.

אני מקווה שמערכת ההגנה הקטודית, שהוזמין מפעל דשנים להגן על הצינור מקורויה, אכן הגיעה, כי נאמר שהמפעל הוזמין אותה בדחיפות.

אתה אמרת, שכל חברה מטפלת בצינורות שלה. אם נראה לך הדבר תקין שאין אחריות כוללת בנושא של חומרים שעלולים לגרום נזק רב? ראשי המשרד לאיכות הסביבה אומרים, שאין היום בארץ גוף אחד המרכז את הסמכויות ואת האחריות בנושא כה חשוב.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

חברת הכנסת סולודר, לצערי, יש גוף כזה. לצערי, האחריות היא של משרד האנרגיה. קודמי בתפקיד, השר שחל, העביר את ההחלטות הדרושות כדי שמשרד האנרגיה יהיה אחראי לכך. אני אומר לצערי, כי האחריות לתקלה זו, הדאגה שלא תקרינה עוד תקלות כאלה, היא על משרד האנרגיה.

במינהל הדלק התמנה ממונה לפיקוח ולמינוע תקלות כאלה בגז. אינני זוכר את תוארו המדויק, אבל יש ממונה כזה. היה ממונה שישב במשרד בתל-אביב, משום-מה הוא עסק בדברים אחרים. אנחנו ביטלנו את המשרד המיוחד, זה חלק ממינהל הדלק, יש אחריות מוגדרת לפיקוח גז, ואני מקווה שהפיקוח הזה יהיה אכן יעיל.

היתה בעיה, אנחנו לא מוכנים לקבל אחריות לתקלות בגז בית, כי למשרד האנרגיה אין פריסה בשטח כמו שיש למשרד התעשייה והמסחר, אין פקחים, אין תקנים לעניין זה. אבל ודאי שאנחנו יכולים להיות אחראים לגז המסופק בצינורות. נהיה מאורגנים, גם היום אנחנו מאורגנים לטפל בזה.

במקרה הקונקרטי ששאלת עלי, הגנה קטודית הגיעה, אבל כנראה נתבע מחברת דשנים לחשוף את הצינור. הצינור הוא תת-קרקעי, נתבע לחשוף אותו ולבדוק אותו כדי לראות בדיוק מה קרה לבידוד ולמתכת של הצינור.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לשר האנרגיה והתשתית. אני מזמין את שר החקלאות להשיב על שאילתות.

3554. רוחים והפסדים בענף הפרס

חבר הכנסת י' פרץ שאל את שר החקלאות ביום ח' בסיוון התשנ"א (21 במאי 1991):

נמסר לי, כי הפרדסנים מקבלים כל שנה ממועצת פרי ההדר 70% מהתשלום המגיע להם עבור פרי ההדר שבפרדסיהם. השנה שילמו 30% בלבד מהסכום הכולל. כתוצאה מכך נגרם הפסד כבד לפרדסנים. נוסף על כך, הם סופגים את ההפסדים אשר נגרמו עלי-ידי נזקי הטבע בשנה האחרונה.

ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלה נכונים?

2. אם כן — מתי יקבלו הפרדסנים את הכסף המגיע להם?

3. כמו כן, מה ייעשה כדי לפצות את הפרדסנים על נזקי הטבע?

תשובת שר החקלאות ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים שהוצגו בשאלתא אינם נכונים. אין אפילו זן אחד שקיבל פחות מ-80%. רוב הזנים קיבלו בין 80% ל-90% ועד 100%. בהתאם לקצב הגעת הפדיון מחוץ-לארץ תמשיך המועצה לשלם עד לשלב גמר החשבון.

2. היות שהנתונים בשאלה 1 אינם נכונים, אין מקום להתייחס לשאלה זו.

3. פרדסנים שנפגעו מנזקי טבע המכוסים בביטוח של קרן נזקי טבע, יפוצו בהליך רגיל של תביעות לקרן. אין בשלב זה תקציב לנזקי טבע שאינם מכוסים על-ידי הקרן.

3592. מחקר ופיתוח בחקלאות

חבר הכנסת י' גולדברג שאל את שר החקלאות ביום ח' בסיוון התשנ"א (21 במאי 1991):

בתקציב המדינה לשנת 1990 אושרה הגדלה תקציבית לנושאי מו"פ — מחקר ופיתוח.

בימים אלה נמסר לי, כי קוצצו תקציבי משרד החקלאות למחקר ולפיתוח לגליל ולגולן כ-80%.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על כך?

2. האם מחקר ופיתוח בחקלאות חיוניים?

3. אם כן — כיצד יובטח המשך עבודת מכוני המחקר בגליל ובגולן, ובמיוחד בשנה זו?

שר החקלאות ר' איתן:

1. לא נמסרה כל הודעה על קיצוץ בתקציבי מחקר ופיתוח.

2. כן.

3. לא התיינה הקצבות גלובליות למו"פים האזוריים. כספי המדינה למו"פ חקלאי המוקצבים באמצעות המדען הראשי חייבים להיות מוקדשים לנושאים מרכזיים שבהם יש סיכוי לפתח טכנולוגיות חדשות וגידולים חדשים להסבחה של החקלאות.

במסגרת זו הגישו המו"פים האזוריים, לרבות מו"פ צפון, את תוכניתיהם. תוכנית אלה נדונו בצוותי היגוי מקצועיים, והמסקנות הובאו בפני ועדת מו"פ עליונה.

בכל מקרה שהציעו המו"פים האזוריים תוכנית מו"פ חשובה, היא זכתה לקדימה גבוהה, ורבים הסיכויים שהיא תמומן. נוסף על כך יתבצעו באזורי הארץ תוכניות יישום של חלק ניכר מתוכניות המחקר המרכזיות. במקרים אלה יועברו התקציבים לביצוע החלק הרשמי לאזוריים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גולדברג.

להערכתך, לוח הזמנים שבו תיגמר פרשה זו והחקיקן יובא
בפנינו לאישור?

שר החקלאות ר' איתן:
אני לא יכול לתת לך תשובה על לוח הזמנים.

3605. אספקת המים למושב אחיעזר

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החקלאות ביום ט"ו
בסיוון התשנ"א (28 במאי 1991):

בעיתון "חדשות" מהיום פורסם, כי תושבי המושב
אחיעזר נאלצים זה כחודשיים להסתדר עם אספקת מים במשך
ארבע שעות ביממה בלבד. באמצע מאי שיגרה חברת
"מקורות" לוועד המושב מכתב ובו הודעה, כי החל ב־20 במאי
ינותק זרם המים כליל, עקב חוב מצטבר של 415,000 שקל.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום הזה נכון?

2. כיצד הצטבר חוב של 415,000 שקל לחובת מושב
אחיעזר? האם כל חברי המושב אחראים במידה שווה לחוב
זה? ואם לא — מדוע נענשים כולם?

3. לכמה מושבים נותק זרם המים — במלואו או בחלקו
— עקב חוב במהלך שנת 1990 ובחודשים הראשונים של
1991?

4. כיצד מסייע משרד החקלאות למושבים שאינם עומדים
בתשלום חובם לחברת "מקורות"? בכמה הסתכם סיוע זה
בשנים 1990 — 1991?

שר החקלאות ר' איתן:

1. משך זמן ניתוק מי השתייה למושב לא עלה מעולם על
שש שעות, וגם זאת לתקופה של שבוע ימים. מאוחר יותר
נותרו המים לפרקי זמן של ארבע שעות ביממה.

2. החוב מורכב מ־216,183 ש"ח מסוף שנת 1989/90
וכ־199,000 ש"ח בגין צריכת מים מאוגוסט 1990 עד אפריל
1991. החוב הוא חוב של המושב, ואין באפשרות "מקורות"
לבדוק מי מחברי המושב חרג יותר ומי פחות.

3. אספקת המים לא נותקה במלואה אף לאחד מצרכני
מרחב המרכז, אולם היא הוגבלה על־פי הרשאות שהועברו
לפרקים ל־16 יישובים. לפרקי זמן שונים ולמשכי זמן שונים
ביממה.

4. משרד החקלאות אינו מסייע כספית למושבים אשר
חייבים כספים ל"מקורות", אך המשרד התערב כל פעם
ש"מקורות" איימה בניתוק מים בגין חוב, ובמידת האפשר
ביקש המשרד מ"מקורות" את דחיית הניתוק עד להתארגנות
כספית של אותו מושב.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני השר בוודאי מודע למשמעות של ניתוק המים לגבי
הגידולים החקלאיים. השאלה היא, האם הסנקציות האלה
מובילות לאיזו תוצאה שהיא מעבר לזה שמייבשים מטעים
וכו'? אני רוצה להביא לך דוגמה לשאלה שלי.

שר החקלאות ר' איתן:

אדוני היושב־ראש, אני לא שומע משום שפה מדברים.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כבוד השר, אנחנו נמצאים בעידן של
אבטלה גוברת ושל קליטת מדענים מברית־המועצות, ולעומת
זאת, כפי שידוע לך, יש מכוני מחקר בגליל ובגולן והם
משוועים לעבודות מחקר. עתיד החקלאות תלוי במחקר, וכן
העתיד של מדינת ישראל. האם בדעת השר להקצות תקציבים
מיוחדים כדי לקדם את נושא המחקר והפיתוח מצד אחד, ומצד
שני לענות על הבעיה של קליטת מדענים עולים
מברית־המועצות ולהתגבר על מצוקת האבטלה, שהיא גדולה
במיוחד בדרום ובצפון?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר החקלאות ר' איתן:

את התשובה בעצם כבר נתתי קודם: תקציבים מיוחדים
לנושאים מיוחדים. אם יש ויכוחים על החלוקה, ועדת מו"פ
עליונה היא הקובעת. מה שנוגע לאזורי ספר, לרמת־גולן, או
לנושאים שאינם אופייניים לחלקי ארץ אחרים, מטופל. כשאין
די לכולם ככל שרוצים, עובדים לפי סדר עדיפויות. כך אנחנו
פועלים.

3596. תיקון פקודת מחלות בעלי־חיים

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בסיוון
התשנ"א (4 ביוני 1991):

משרד החקלאות שלח בינואר השנה תזכיר — פקודת
מחלות בעלי־חיים [נוסח חדש] (תיקון), התשנ"א — 1991.

מטרת התיקון היא להקנות לשר החקלאות סמכות להתקין
תקנות לשם "קביעה והסדרה של בדיקה, טיפול, חיטוי,
תפיסה, העברה, עיכוב, סילוק, המתה או השמדה של בעלי
חיים או גוויותיהם, שבגנים קיים חשש לפגיעה בבריאותם של
בני אדם".

בנושא זה אין כיום טיפול במסגרת החוק.

חשיבותה של סמכות כזאת היא בכך, שהמפקדים על
נושא הטיפול בבעלי־חיים, קרי השירותים הווטרינריים, יוכלו
לנקוט אמצעים שנועדו למנוע סכנות לציבור מגורמי מחלה
העלולים להיות מופצים על־ידי בעלי־חיים.

ברצוני לשאול:

1. האם תיקון הפקודה ידוע לשר?

2. מדוע מתעכב הטיפול בהצעת משרד החקלאות?

3. מה כוונת השר לעשות בנודון?

שר החקלאות ר' איתן:

1. כן.

2. עקב הסתייגות משרד הבריאות, טרם ניתן אישור משרד
המשפטים להפצת טיוטת החוק.

3. משרד החקלאות מקיים קשר עם משרד הבריאות
ומקווה לפתרון חיובי בהקדם.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (העבודה):

אדוני השר, התזכיר שאתם הכנתם הוגש למשרדי
הממשלה כבר בחודש מאי, ואנחנו מתקבלים לסוף שנת 1991.
הבעיה חמורה ומצריכה טיפול. האם אתה יכול לומר לנו, מהו.

תשובת שר החקלאות ר' איתן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תחומי עבודת המכון: המכון פועל על-פי המטרות של הקמת המכון (1964). ביסודו של דבר, חוקר המכון ענפים חקלאיים בודדים, ולא את "כלל המשק" כיחידה יצרנית אחת, ומציג את תמונת הרווחיות — הכנסות והוצאות, הכול בערכים ריאליים — וכן מגוון רב של פרמטרים אגרוטכניים, כגון הספקי עבודה, שימוש בדשנים ובמים וסוגי מיכון.

המשקים בכל מחקר נבחרים במדגם סטטיסטי מקצועי ומייצגים את כל המגוון — אזורים, זנים, מגורים, גודל משק, וכיוצא באלה. מצורפות כזה רשימת הפרסומים ודוגמה של חוברת.

הנתונים משמשים הן את אנשי משרד החקלאות (תכנון ומדיניות, שה"מ — שירות הדרכה ומקצוע), הן את אנשי אגף התקציבים (בעיקר רפרנט החקלאות), הן את אנשי מועצות הייצור, המרכז החקלאי וכיוצא באלה, והן את החקלאים הבודדים — בין שנכללו במדגם ובין שהם באים לקבל אינפורמציה.

נתוני המכון מקובלים על כל העוסקים בכלכלה חקלאית כבסיס אמין ללמוד "מה באמת קורה בשטח". ניתן ללמוד ולהשוות את המאפיין משק מצליח מול משק שנכשל, על תרומת גורמי ייצור שונים לרווחיות, וכיוצא באלה.

תרומת המכון: ממציא המכון משמשים הבסיס המוסכם האחד והיחיד למשאומתן בין החקלאים, בעיקר המרכז החקלאי, ובין הממשלה בכל הקשור לתמיכות בענפים השונים — סובסידיה, מחירי מטרה, אשר על כן, המכון תורם ליציבות בייצור של ענפי החי כאשר ניתן להניח, שמחד גיסא מחירי התוצרת לחקלאי בשער המשק אינם גבוהים מדי בממוצע ואין תמיכת יתרה מיתרת, ומאידך גיסא הם לא נמוכים ברמה שתגרום לחקלאים להפסיק לייצר, דבר שיביא למחסור בתוצרת זו או אחרת. כמו-כן, אנשי ההדרכה יכולים להיחזק בממצאים ובהתפלגויות הרבות שניתן להפיק מהנתונים — הכול ממוחשב וניתן להפיק אדי-הוק כל חתך רצוי.

המכון פועל כמתחייב מפקודת הסטטיסטיקה, 1957, ועל כך מבוסס שיתוף הפעולה של החקלאים עם המכון: אמון לשמירת סודיות. נתונים שנמסרים למכון בכיקורים אישיים תכופים במשקי המדגם, לעתים קרובות אינם נמסרים לכל גוף אחר בגלל האמון ושמו הטוב של המכון.

2. מימון המכון: המכון הוא חברה מעורבת, מלכ"ר, בשותפות הממשלה — 42.5%, החקלאים — 52%, המחלקה להתיישבות של הסוכנות — 5.5%. חקציב המכון לשנה זו הוא כ-3.1 מיליוני שקל, וצוות העובדים — 15 איש. כיום אנו בגירעון מצטבר בסדר גודל של 60,000 שקל, עקב אי-מימוש מלא של גביית כספים מחלק ממועצות הייצור וגירעון נגרר מן העבר, שבזמנו סירבו לכסותו.

3. גופים מקבילים: לא קיימים גופים מקבילים בארץ, אף כי במקומות שונים עוסקים בבניית תחשיבים — לא מחקר שדה כמו המכון — למשל: במחלקה לכלכלת הייצור של שה"מ בונים "תחשיבי מטרה" לצורכי הדרכה. אגב, בכל מדינה במערב-אירופה קיים מעין מכון מסוג המכון הישראלי, במתכונת זו או אחרת, והללו מאורגנים בארגון הקרוי FADAN, אשר מרכזו בבריסל.

4. תקציב המכון: יש חשיבות עליונה לכך שהתקציב הנוכחי ישולם במלואו. ברם, חסר במכון כלכלן חקלאי שיהיה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש שלא להפריע. בבקשה, את יכולה להתחיל מההתחלה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
השאלה שלי היא: האם אדוני מודע — כיצד נוצרים החובות האלה? אביא לך דוגמה ממושב אחר. כמושב צפרירים לקחה הסוכנות את המטעים לשיקום. היא החזיקה את המטעים ברשותה לצורך שיקום במשך שלוש שנים. בתום השיקום הזה היא החזירה למושב את המטעים עם חובות עצומים. חברי המושב אינם מסוגלים לשלם את החובות. כתוצאה מזה, כרגע כמושב צפרירים אין מטעים, לא משקים את המטעים. לכן, התוצאה של כל המהלך, של העונש שמטילים על המושבים, היא שבעצם מותירים אנשים בלי מקורות פרנסה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אם כי השאלה חורגת משאלה נוספת, כי העלית נושא חדש, זה לשיקול דעתו של השר האם לענות או לא לענות או לבקש לבדוק את הדבר.

שר החקלאות ר' איתן:

אני מבקש שתעלי זאת בכתב, ואני אבדוק את כל הנושא.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר החקלאות ישיב על שאלתא מס' 3647, מאת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שר החקלאות ר' איתן:

התשובה על השאלתא הזאת ארוכה. היא בת שני עמודים. אני מציע שהתשובה תועבר לפרוטוקול — או שאתם מסכימים שאקרא עכשיו שני עמודים שלמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, למען יעילות סדר-היום להסכים לקבל את התשובה בכתב.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ומה אני אעשה עם השאלה הנוספת?

היו"ר ד' שילנסקי:

תגיש אותה בכתב ותקבלי תשובה. בסדר? גם השר מסכים לכך.

3647. המכון לחקר רווחיות המשק החקלאי

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החקלאות ביום ט"ו בסיוון התשנ"א (28 במאי 1991):

נודע לי, כי המכון לחקר רווחיות המשק החקלאי עומד להיסגר עקב מחסור בתקציבים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם תחומי עבודתו של המכון הנ"ל? מה היא תרומתו לחקר ענפי החקלאות?

2. מי מממן את המכון הנ"ל?

3. האם יש גוף מקביל למכון הנ"ל העורך מחקרים לגבי ענפים שונים בחקלאות?

4. האם אין צורך, נוכח המצב, שתקציב המכון יוגדל כדי לאפשר מחקרים?

5. אילו צעדים ינקוט השר כדי להבטיח את המשך עבודתו התקינה של המכון?

3691. זיהום מי השתייה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 24 באפריל 1991 פורסם, כי פרופסור דן זסלבסקי, יועץ שר החקלאות לענייני משק המים בישראל, אמר כי בבדיקות שנעשות ברחבי הארץ נמצאים חומרים מסרטנים וזיהומים אחרים במי השתייה, וכי הציבור אינו יודע על כך. כמרכן התריע פרופסור זסלבסקי, כי מקורות המים מזדהמים והולכים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבוד השר על הבדיקות הנ"ל ועל תוצאותיהן?

2. אם כן — מדוע לא מקבל הציבור אזהרות מתאימות על זיהום המים?

3. מה הם הצערים שינקוט משרדך על-מנת להסיר סכנה זו?

שר החקלאות ר' איתן:

1. ריכוז המלחים הכללי וריכוז הניטרטים במי השתייה הולכים ועולים, עד כדי פסילת השימוש במים בגלל איכותם הידודה. הדבר מדאיג מפני שיש תהליכי זיהום ההולכים ומתקרמים, גם אם ברגע זה ריכוז החומרים המזיקים איננו עולה על המותר.

כמות קטנה של בדיקות נערכה על חומרים אורגניים נדיפים. בין החומרים הללו, קבוצה גדולה של חומרים מסרטנים, כמו: תרכובות בנזן ונפתלן, מוצרי נפט למיניהם, ממסים אורגניים מרכזים, מתחום תעשיית הפלסטיק ועוד.

אחת הקבוצות הנפוצות היא של תרכובות כלור וברום עם רדיקלים אורגניים. הרמה המותרת לפי החקן היא של 100 חלקים למיליארד. בבדיקה אחת, במי כרז בתל-אביב נמצאו יותר מ-1,000 חלקים כאלה. קבוצת החומרים הזאת היא קבוצת ההלור-אורגניים, והיא תוצאה של כלוריציה במים שיש בהם כמות גדולה של חומרים אורגניים. כל אימת שהמים מדיפים ריח כלור חזק, יש מקום לחשוד שבמים אלה יש יותר מדי חלקים מקבוצה זו.

2. דבריו של פרופסור זסלבסקי נכונים. אנו צריכים, קודם כול, להכין תוכנית-אב למשק המים. היום אין תוכנית כזאת. על-פי תוכנית-האב צריך לטפל במים ובכיוו כמערכת אחת. הפיצול הקיים היום וההגבלות התקציביות אינם מאפשרים ראייה של מערכת כולה, לפתרון רציונלי.

לא יהיה מנוס מהתפלת מים. נוכל להתחיל בזה עכשיו בהדרגה ולשלב פתרונות אחרים המסתמנים, להקטנת הזיהום ולניצול מים שהיום הולכים לאיבוד. אם נדחה זאת, זה יעלה הרבה יותר. אבל, אם הטיפול באיכות המים יהיה לחוד והטיפול בכיוב יהיה לחוד והטיפול בהתפלה יהיה לחוד, נשלם מחיר כפול ומכופל והפתרון לא יהיה טוב.

3. לא מסתירים. אבל את הציבור גם לא מיידעים די הצורך. הציבור זכאי לדעת, וזכאי עוד יותר — שיטפלו בנושא המים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד.

יד ימינו של המנהל ככל הנוגע לניתוח מחקדם קצת יותר של התוצאות והגשת חומר מקצועי לקוראים, מעבר לדוחות המוגשים היום. תרומתו של כלכלן כזה היא, ללא ספק, עשרות מונים מעבר לשכרו.

המכון חוקר בריאות ענפים רבים, ומקומות המגורים של העובדים מפורזים על פני המדינה, על-מנת לחסוך בהוצאות ולייעל את העבודה. היקף הצוות הנוכחי הוא המינימום הדרוש, 15.

הבעיה שעלולה להתעורר היא רמת שכר נמוכה. עובדי המכון מיומנים ומקצועיים, ומה שמאפשר את קצב העבודה ואת איכותה הוא רצונם הטוב ורוח הצוות.

יעילותו של המכון בארגון ובתוצאות נבדקה פעמים מספר בעבר, וחמיד זכה המכון למחמאות בתחום זה.

5. צעדים עתידיים: אין זה בתחום שלי. אני אמליץ על הסדר מחודש עם המגזר החקלאי, שיבטיח את התקציב עם קצת הרכבה, כדי 10% ריאלי — כלכלן ופיתוח תוכנות מחשב — תוך שמירה על אי-חלול מקצועית מוחלטת. חובה לשמר את המכון כמוסד מחקר אובייקטיבי ומקצועי, שחקלאים רוחשים לו אמון מלא.

3675. קיצוץ בכמות המים לחקלאי כפרי-אסיף

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

האגודה השיתופית אל-טליע בכפרי-אסיף נוסדה לפני כעשר שנים. לאגודה הוקצבו 118,200 קוב מים. לאחרונה הודיעה "מקורות" לאגודה הנ"ל על צמצום כמות המים עד ל-79,800 קוב. זהו קיצוץ משמעותי, הפוגע בחקלאים חברי האגודה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע צומצמה כמות המים בצורה כה דרסטית?

2. האם יבטל משרדך קיצוץ זה?

שר החקלאות ר' איתן:

1. הכמות המוקצבת לשנת 1991, בשיעור של 79,800 מטר מעוקב לשנה, נובעת מקיצוץ במכסות המים לכל צרכני המים במדינה, לרבות אגודת אל-טליע בכפרי-אסיף.

2. אין באפשרות המשרד לבטל את הקיצוץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד השר, אף שהשאלות בנושא צמצום כמויות המים הוגשו בתחילת הקיץ, ועכשיו אנחנו בעונת הגשם, רצוני לשאול: מה הם הקריטריונים שעל-פיהם מצמצמים כמויות מים? אני יודע על מקומות מסוימים בארץ, שלא היה בהם שום צמצום בכמות המים המוקצבת. למה דווקא בכפרי-אסיף? לכן, מה הקריטריונים שלפיהם אתם מצמצמים מים במקום זה או אחר?

שר החקלאות ר' איתן:

הקריטריונים הם אותם קריטריונים לכולם. אין שום אפליה. נכון שזה נעשה השנה בצורה חפוזה, אבל לא היתה ברירה. לגבי השנה הבאה, אנחנו כבר מכינים את המכסות. אין שום אפשרות לשנות את מה שנקבע.

תשובת שר החקלאות ר' איתן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. א. מנהל השירות הווטרנרי במשרדנו פנה בעניין אי-אחידות אגרות הרישוי וגובהן למנכ"ל משרד הפנים עוד במאי 1988. בתשובתו מיום 14 ביוני 1988 טען המנכ"ל, כי אין באפשרות משרדו להנהיג אגרה אחידה לרשיון לאחזקת כלבים, וזאת בשל חוק הכנסת, שלפיו חוקי עזר עירוניים אינם חייבים עוד באישור שר הפנים (המכתבים לוטים): ב. לאחרונה חודשה פנייתנו, ומנכ"ל משרד הפנים הכין חוזר, מיום 19 ביוני 1991, ובו הסבר על סכנת הכלבת ופנייה לרשויות המקומיות לקבוע אגרות לרישוי כלבים, שלא תעלינה על 20 ש"ח. החוזר טרם הופץ: כפי שנמסר לנו — בשל התנגדות מרכז השלטון המקומי.

3. התשובה שלילית. על-פי תקנות הכלבת (חיסון), התשל"ד — 1974, יכול כל רופא וטרינר פרטי לקבל ממנהל השירותים הווטרנריים הרשאה לחסן כלבים כנגד כלבת. ההרשאה מותנית בהסכמתו של הרופא הווטרנרי הרשומי ("פקיד מוסמך"), וניתנת לרופאים וטרינרים שמרפתתם מצויה בתחום הרשות המקומית המסכימה. במקרה של סירוב למתן ההסכמה, רשאי הפונה לערוך בפני ועדת ערר שמינה שר החקלאות. כיום יש 142 "מחסנים פורשים".

3709. המועצה לשיווק פרי הדר

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר החקלאות ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

בעיתון "מעריב" מיום 4 ביוני 1991 פורסם כאילו המועצה לשיווק פרי הדר מחזיקה בחוץ-לארץ מיליוני דולרים.

זה זמן מתלוננים פרדסנים, כי למעשה נמצאת המועצה לשיווק פרי הדר בהליכי פירוק, אשר בעקבותיו חדלו הפרדסנים להיות מעורבנים לגבי מצבם ולגבי מצב המועצה בכלל.

כל שנותיה פעלה המועצה לשיווק פרי הדר על-פי תקציב מוגדר מראש ובמעורבותם של הפרדסנים עצמם, ומאז כניסת המועצה להליכי פירוק אין עוד איש יודע כיצד פועלת המועצה ומה היתרה המגיעה לפרדסנים, אם בכלל.

ברצוני לשאול:

1. האם הקובלות האלה נכונות?
2. האם יש בכלל אפשרות להכניס את המועצה לשיווק פרי הדר לפירוק ללא הליכי חקיקה?
3. מה בדעת השר לעשות?

שר החקלאות ר' איתן:

1. הקובלות הנזכרות בשאלתא אינן נכונות. המועצה לשיווק פרי הדר עובדת שינויים ארגוניים, במסגרת מדיניות משרד החקלאות בדבר ביטול המנופול על פרי הדר. במסגרת שינויים אלו אף הוחלפה המועצה הקודמת בוועד-פועל בן חמישה חברים, שמינית ב' 31 בינואר 1991.

המועצה ממשיכה לעדכן את הפרדסנים על מצב המועצה ועל מצבם, כפי שהיה לפני מינוי הוועד-הפועל, ואף יותר מכך.

2. המועצה פועלת מאז מינויו של הוועד-הפועל מכוח צו הפיקוח על מצרכים ושירותים. צו זה מחיל כמה הוראות מדיניות

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובות הכנות. אכן, היו תשובות כנות מאוד, אבל המצב שאתה דיברת עליו, שאין תיאום בין-משרדי ואין תוכנית-אב ואין עוד כהנה וכהנה דברים, מדאיג מאוד. הודית שאכן יש במים גורמים, שהם לא הכי בריאים לאזרחי מדינת ישראל. בכל זאת, האם יש משהו מידי שדאי לעשות כדי לעצור את הדברים האלה?

שר החקלאות ר' איתן:

הזנחה של שנים רבות מאוד לא ניתנת לטיפול באיזו תרופה מיידית. זה תהליך כולל לטיפול במשק המים כולו, גם ביוב, גם טיפול במים וגם התפלה. אין שום תשובה של טיפול מהיר. של תרופה מהירה, אך אם נמצא נוקוס מסוים, באר או מתקן אחר של אספקת מים שהוא ברמה ירודה מבחינה בריאותית — מפסיקים את השאיבה ומטפלים במקום.

3692. פרויקט עוקף-כינרת

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החקלאות ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

דוח מדעני מעבדת הכינרת קובע, כי הקמת פרויקט עוקף-כינרת תפגע באיכות מי הכינרת ובאיכות מי המוביל הארצי. הדוח הוכן לפי בקשת צוות ההיגוי שעסק בנושא, ובראשו א' שם-טוב, שכהן כיועץ נציב המים.

בעקבות הדוח אמר נציב המים, שלא ייתכן לפגוע בכינרת. עם זאת הוטל על צוות מקצועי נוסף לבדוק את הדוח של מדעני הכינרת.

הנושא מוזכר שוב ושוב בדיונים ציבוריים, וזוכה לביקורת ולהתנגדות ציבורית של שוחרי הטבע.

ברצוני לשאול:

האם קבע משרדך עמדה בנוון ומה היא?

שר החקלאות ר' איתן:

משרד החקלאות החליט להקפיד לכמה שנים את הפרויקט. כעתיד תיבחן יעילותו בשנית.

3693. חיסון נגד כלבת

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בסיוון התשנ"א (4 ביוני 1991):

משרד החקלאות, המספק את התרכיב לחיסון נגד כלבת, מעביר את התרכיב לרשויות המקומיות במחיר של 13 ש"ח לחיסון, והרשויות הן האחראיות לוודא כי הכלבים שבשטחן מחוסנים. הרשויות המקומיות מתנות את מתן החיסון בתשלום אגרה עירונית, דבר המייקר מאוד את עלות החיסון. אחוז חיסון הכלבים נמוך בדרך כלל.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — מה ייעשה כדי להוזיל את החיסונים ובכך לעודד בעלי כלבים לחסן את כלביהם, דבר שיפחית את הסיכון שיש במחלת הכלבת לציבור?

3. האם נכון שיש כוונה לרכז את מתן החיסונים בידי הרופא הרשומי ולא לאפשר לרופאים פרטיים לחסן נגד כלבת? אם כן — האם אין בכך כדי להביא לירידה במספר החיסונים בשל ריחוקו האפשרי של הרופא הרשומי ממקומות מגוריהם של בעלי הכלבים?

המצב הוא כפי שאתה מתאר, ואני מכירה את המקום במדויק, יש להניח שההרעלות נבעו מחוסר חמצן ואולי גם מהזיהום שמגיע לאותו מקום משתי תעלות ביוב. מה עושה משרדך, שכידוע אחראי גם לנושא המים, על-מנת למנוע זיהום באותן תעלות ועל-מנת שהזיהום לא יתפשט ולא יזיק לבעלי חיים אחרים בעלי שתי רגליים, בעלי זנב ובעלי ארבע רגליים?

שר החקלאות ר' איתן:

אין לי תשובה מדויקת ומפורטת על שאלה זו. מערכת הביוב זורמת שם חופשי ומגיעה למקומות שציינתי. מערכת הביוב אינה באחריות משרד החקלאות. אנחנו מנהלים ויכוחים ממושכים כדי שזאת תהיה מערכת אחת.

3721. סיוור שר החקלאות בשבת

חבר הכנסת מ"ז פלדמן שאל את שר החקלאות ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

ביום א', כ' בסיוון התשנ"א — 2 ביוני 1991, פורסם בעיתונות כי שר החקלאות רפאל איתן סייר בשבת, י"ט בסיוון התשנ"א, באזור בניית תחנת הכוח ההידרו-אלקטרית בירדן ההררי, כדי לקבוע עמדה במחלוקת סביב השאלה, האם להמשיך בבניית התחנה.

ברצוני לשאול:

1. האם נעשה סיור העבודה בשבת בהתאם לחוק ולתקנון הממשלה?

2. כיצד תנהג בעניין פעילות בשבת ובמועד במסגרת תפקידך?

תשובת שר החקלאות ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסיור בשבת היה סיור פרטי.

2. גם בעתיד אנהג כפי שאני נוהג היום בשבתות וחגים.

3739. סיוע משרד החקלאות לדייגי עכו

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החקלאות ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

בביקור שערך שר החקלאות בנמל עכו לפני כמה חודשים הוא הבטיח לדייגים פיצויי מלחמה עבור הנזקים שנגרמו להם כתוצאה ממלחמת המפרץ, וכן לסייע להם ברכישת מרכזית קשר לדייגים.

ברצוני לשאול:

1. כמה סיוע משרד החקלאות לדייגי עכו?

2. מה הן תוכניות המשרד למתן סיוע לדייגים בעתיד?

שר החקלאות ר' איתן:

1. משרד החקלאות הגיש בזמנו לצוות שמונה על-ידי השר את מירכ החביעות לפיצויים בגין מלחמת המפרץ לכל דייגי ישראל, לרבות ענף המדגה והדיג הימי. במכלול התחשיב שהוגש, בוודאי לא ייגרע חלקם של דייגי עכו, אם יאושרו הפיצויים, ודין דייגים אלו יהא כדין כל דייגי ישראל.

2. המשרד מסייע לדייגי עכו על-ידי אחזקת מעגן הדיג, שיפורו והשתתפות בפיתוח המעגן ומתקני החוף. המשרד מחזיק מכספו קצין עגינה ואחזקה מקרב ועד הדייגים. כל בקשה ספציפית לעזרה זוכה לטיפול מלא, כפי שנעשה לכל הדייגים.

פירוק החברות על המועצה, בשל מצבה המיוחד, אך אינו מכאי לפירוקה המשפטי. פירוקה של המועצה ייעשה בחוק.

3. אני מתכוון להמשיך לנקוט את כל הפעולות המתחייבות ממדיניותי לבטל את המונופול על שיווק פרי ההדר, מדיניות שהיא לטובת הפרדסן ולטובת משק המדינה.

היתה לי תשובה על השאלתא עם נתונים מספריים רבים יותר. אם יהיה השואל נוכח כאן, ישמע נתונים על תשלומים ומועדים.

3710. הרעלות דגים בכינרת

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החקלאות ביום כ"ט בסיוון התשנ"א (11 ביוני 1991):

בשבוע האחרון אירעו הרעלות דגים בכינרת ובירדן. הרעלות אלה נעשו בידי אדם.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הרעלות הדגים שאירעו בכינרת בשנה האחרונה, מועדיהן, ממדי הנזק וגורמיו?

2. מה הן הסיבות להרעלת הדגים שאירעה בסוף השבוע במפגש כינרת-ירמון, ומה היא מידת הנזק?

3. האם ננקטים על-ידי משרדך צעדים למניעת הרעלות דגים, ואם כן — מה הם?

שר החקלאות ר' איתן:

1. בכינרת היו ארבע הרעלות בשנת 1991, וכולן היו במשך חודש מאי. מתוך אלו, רק בשני מקרים נתגלו סימני הרעלה מובהקים, ובאחד מהם ככמות מזערית. בשני המקרים האחרים יש חשד, שתמותות הדגים נבעו מחוסר חמצן, תופעה עונתית בכינרת. ברור שמכל חמותה של דגים נגרם נזק כלכלי וביולוגי. קשה לאמוד את מידתו. נותר אפוא לעשות הכול כדי למנוע נזק זה או להקטין.

2. סיבת ההרעלה שאירעה במפגש כינרת-ירמון, לפי הערכת אנשי האגף לדיג, היתה בעיקר חוסר חמצן. בבדיקה המעבדתית נמצאו אומנם שרידים מזעריים של חומר רעיל לא מוגדר, שמקורו יכול להיות שפכים המגיעים לירדן.

ברצוננו להעיר, שהמקום שבו נמצאו הדגים המתים הוא מקום מפגש של שתי תעלות שפכים המתחברות לירדן הדרומי, וכל האזור הוא מוקד זיהום שכמעט שום יצור אינו יכול לחיות בו, חוץ מבני אדם. לא נראה לנו הגיוני, שעבריינים יבחרו דווקא במקום מעין זה להרעיל דגים מזוהמים ולשלוח אותם.

3. חוליות פיקוח מתוגברות עם משטרת ישראל פועלות בשטח ומבצעות שיטור, סיור ומאבקים. נעשים מאמצים רבים לעצור חשודים ולהעמידם לדין. אנו מקווים שיהיו פסקי-דין חמורים.

באזור הכינרת פועלים הגופים האלה: האגף לדיג, משטרת ישראל, רשות שמורות הטבע ומינהלת הכינרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, אני מבינה שמשך הזמן שעבר מאז הוגשה השאלתא ועד מתן תשובתך נדרש כדי שתוכל לתת לי סיכום של מרבית ההרעלות שהיו השנה בכינרת. אני שואלת: אם אכן

להערכת השר, יקבלו כל הדייגים את הפיצויים? כתשובה על השאלה הנוספת נתן השר אותה תשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תסלח לי, חבר הכנסת דראושה, זו שאלה נוספת על התשובה הנוספת. אין אפשרות כזאת, בהתאם לתקנון. כבר קיבלת תשובה נוספת על שאלה נוספת, והתעוררה אצלך עוד שאלה. כך זה ללא גבול.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לא קיבלתי תשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אלה התקנות. באפשרותך לפנות בכתב ולקבל המשך התשובה. אם זה יהיה באותה מסגרת, שלא נתקבלה תשובה, לא נחשב את השאלה הזאת במניין המכסה שלך.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אבל, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, בוא נגמור עכשיו את הדיון הזה. הרי זה דיון פרוצדורלי. אם אתה רוצה להבהיר על-מנת להאדיר ידע, להעמיק ידע, נקיים זאת לא במליאה, כי פשוט אנו גוזלים — בוויכוח הענייני והמעניין שבינינו — את זמנם של יתר חברי הכנסת. אני מזמין אותך להיכנס ללשכה ונלבן בינינו את הבעיה בניחותא.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כאשר חבר הכנסת שואל, הוא מקבל תשובה. לא ייתכן שלא נקבל תשובות.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה אמרתי לך: אם לא קיבלת תשובה בעניין שחייב היית לקבל בו תשובה, לא נחשיב לך את זה במסגרת המכסה של שאלות. תגיש שאלתך, תפנה את תשומת-לב המזכירות לכך שלא קיבלת פה תשובה, ולא נחשיב לך את השאלתך הזאת.

בהיותי חבר הכנסת, לא יושב-ראש הכנסת, התרעמתי גם אני כשלא קיבלתי תשובות. אבל הייתי חסר ישע. מאחר שאני בעל ניסיון אני מנצל את סמכותי לקבוע, שבמקרה כזה אני לא אחשיב את השאלתך במכסה של השאלות של חבר הכנסת. בסדר?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר האוצר ישיב על שאלות, ולראשונה על שאלת מס' 3785, של חברת הכנסת שולמית אלוני.

3785. תביעות לפיצויים לפי חוק נכסי נפקדים

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר האוצר ביום ו' בתמוז התשנ"א (18 ביוני 1991):

תקופת הגשת התביעות לפיצויים לפי חוק נכסי נפקדים (פיצויים), התשל"ג — 1973, הסתיימה ביולי 1988. נודע לי, כי הצעת חוק ממשלתית להארכת התקופה הנ"ל ב-20 שנה הוגשה, אך לא מתקדמת. בשל אופי החוק, ובשל הציבור הנוגע בעניין, נראה לי שיש חשיבות להארכת התקופה.

ברצוני לשאול:

האם תוארך תקופת הגשת התביעות לפיצויים לפי חוק זה, ומה יעשה משרדך לשם כך?

הייתי שמ, דיברתי אתם, שמעתי את הבעיות שלהם ואישרתי להם לבנות, מכספי משרד החקלאות, סככה לתיקון רשתות ואחסנת הרשתות.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לגבי השאלה הראשונה, מתי בערך יושלמו הפיצויים לדייגים בישראל, לרבות הדייגים בעכו? מלחמת המפרץ נסתיימה לפני כשנה. הנוקים היו לפני כשנה. מתי יושלמו הפיצויים?

האם ניתן לסייע לדייגי עכו ברכישת מקרר גדול שניתן לאחסן בו דגים? כיום זורקים כמות גדולה של דגים לים, כי אין מקרר לאחסן בו את הדגים.

שר החקלאות ר' איתן:

כל הבעיות שדייגי עכו העלו, והן בתחום המשרד, נפתרו. כך נרמה לי. יש להם הרבה בעיות של פרנסה במקום, בעיות של אזורים דיג ועוד. לא כל הבעיות האלה מצויות בתחום משרדי. מה שבתחום משרדי מסודר.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מה לגבי הפיצויים, מתי הם יושלמו?

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך רשות רק לשאלה נוספת אחת.

שר החקלאות ר' איתן:

עניתי על זה בתחילת תשובתי.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לא אמרת מתי יושלמו הפיצויים.

שר החקלאות ר' איתן:

עניתי על כך בתחילת התשובה. אולי לא שמת לב לכך.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לא אמרת מתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אי-אפשר לנהל ויכוח.

שר החקלאות ר' איתן:

דינם של הדייגים בעכו כדינם של כל הדייגים. אמרתי זאת בתשובתי.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מתי יהיו פיצויים לכל הדייגים?

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא אומר שכאשר יהיה פיצוי לכל הדייגים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מתי?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אתה חבר כנסת ותיק. כבר שאלת שתי שאלות נוספות. אי-אפשר לשאול שלוש שאלות נוספות.

אני מודה לשר החקלאות על התשובות, שהיו ממצות מאוד.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
שאלה לסדר. כבוד השר אמר שכל הדייגים בישראל, לרבות דייגי עכו, עוד לא קיבלו פיצויים. שאלתי, מתי,

לאחרונה פורסם, שנשבר שיא בכך ש-13% מהן הציבור מוחזק במניות חופשיות. לשם השוואה, ב-1983 היו המניות החופשיות רק 5.2% מכלל הנכסים הפיננסיים של הציבור. ברצוני לשאול:

1. מה מסמנת מגמה זו מבחינת האוצר לגבי התוכניות הכלכליות של הממשלה והאוצר?
 2. האם נשקל מס על רווחי הון בבורסה כתוצאה מהאחוז הגבוה של ההון הציבורי במניות?
 3. האם ברעת האוצר לעורר את מגמת החיסכון מול ההשקעה במניות החופשיות, ואם כן — איך?
- תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הגידול במשקל המניות בנכסים הפיננסיים שבידי הציבור נובע הן מעליית שעריהן בבורסה והן מהשקעה בהנפקות חדשות של מניות.

גידול ההשקעה במניות הוא חיובי ורצוי מבחינה משקית. הנפקות חדשות של מניות מאפשרות לחברות לממן השקעות ולשפר את פעילותן העסקית, ובכך לתרום לצמיחה במשק.

הדבר גם תואם את מדיניות ההפרטה של הממשלה, דהיינו — מכירת מניות של חברות ממשלתיות לציבור.

2. קיים פטור ממס על רווחי הון בבורסה במגמה לעורר השקעה מסוג זה, ולא מוצע לשנות את המצב.

3. השקעה בחברות באמצעות מניות מהווה חלק ממערך החיסכון הכולל במשק, והיא אף עדיפה מבחינת השפעתה על סוגי חיסכון אחרים.

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 4049, של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בבקשה.

4049. איזכאותם של תושבי היישוב חדרנס להנחות במס הכנסה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום ז' בחשוון התשנ"ב (15 באוקטובר 1991):

בשנת 1989 הוקם יישוב חדש ברמת-הגולן, ושמו חדרנס, ועברו להתגורר בו גם תושבים שחיו ברמת-הגולן עוד לפני הקמתו. תושבים אלו, אשר התגוררו בגולן לפני המעבר ליישוב חדרנס, זכו להנחות בחישובי מס הכנסה של משכורחם, בגין היותם תושבי הגולן, אולם עם המעבר ליישוב החדש לא זכו תושבים אלו בפרט, ותושבי חדרנס בכלל, לכל הנחה שהיא משלטונות מס הכנסה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות לאי-הכללתו של היישוב חדרנס ברשימת זכאי מס הכנסה?

2. מדוע לא ניתנות ליישוב זה הקלות במס?

3. מה ניתן לעשות על-מנת להסדיר את הכללתו של יישוב זה ברשימת זכאי מס הכנסה?

סגן שר האוצר י' עזרן:

הנני מתכבד, אדוני היושב-ראש, להשיב על שאלתא מס' 4049, של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בעניין זכאות היישוב חדרנס להנחה במס הכנסה:

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, אני מתכבד להשיב על שאלתא של חברת הכנסת שושנה ארבל, בעניין הארכת תקופת הגשת תביעות לפיצויים לפי חוקי נכסי נפקדים (פיצויים) (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1988:

בשנת 1988 הוגשה הצעת חוק נכסי נפקדים (פיצויים) (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1988, אשר הציעה, בין היתר, להאריך את תקופת הגשת התביעות לפיצויים בחמש שנים נוספות. ביום 9 בינואר 1989 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת כנדרון, ובו הביעו חברי הוועדה את דעתם על הצעת החוק, לאחר הדיון נבדק העניין והסתבר, כי במשך התקופה שממועד תחילתו של החוק הוגשו מעט בקשות לפיצויים. לאור עובדה מכריעה זו, סוכם בין שר המשפטים ושר האוצר להקפיא בינתיים את הנושא.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני סגן השר, הואיל וגזל גוי אסור לא רק לפי חוקי מדינת ישראל, אלא גם לפי דין תורה, והואיל וגזל אין נפקא מינה אם הוא מהרבים, או מהיחיד, הנימוק הזה, שיש מעט פניות, איננו נימוק, ואיננו משכנע. ואנחנו יודעים שהאנשים האלה, יש להם נכסים, והמחוקק הכיר בזכותם לפיצויים. הם גם לא ישנו על זכויותיהם, משום שיש פה בעיה פוליטית. ועל כן אני שואלת אותך: האם לא נכון הוא, גם אם התובעים והמבקשים הם בודדים, לדאוג לכך שהם יקבלו את הפיצויים, שהמחוקק הכיר שאומנם מגיעים להם תמורת נכסים שלהם?

אני חושבת שזה גם צריך להיות מעוגן בחוק, אם אנחנו מדינה יהודית ואם אנחנו מדינה דמוקרטית, ואם בכלל שלטון החוק ואיסור גזל מהווים ערכים אצלנו.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. סגן שר האוצר, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אכן, אני יכול רק להסכים אתך על העיקרון ההלכתי, אבל בהרגשה שאין לאיש כוונה, חלילה, לגזול מיהודה, והרי אמרתי, שבכלל מקצת הבקשות, הוקפא הנושא.

אני מקבל את הרעיון להמליץ בפני האוצר לרכוש את התביעות ולדאוג לכך שלא יהיו שינויים בחוק הקיים היום, כי, לפי דעתי, הוא עונה על העניין בצורה נכונה. אני לא רוצה שיהיו שינויים בחוק הזה, כי הוא סוגר כיום איכשהו עניין ואכן מבטיח פיצויים הוגנים ונאותים כיאה למדינה יהודית ודמוקרטית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אתה חושב לעשות?

סגן שר האוצר י' עזרן:

את אמרת לי שאני אמליץ להאריך, אני אמליץ.

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן שר האוצר ישיב על שאלתא מס' 4047, של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר אינו נוכח. התשובה תימסר לפרוטוקול.

4047. אחוז גבוה של הון הציבור במניות

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר האוצר ביום ז' בחשוון התשנ"ב (15 באוקטובר 1991):

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. החקק לעידוד המגזר היצרני, שעניינו סכסוד שכרם של עובדים חדשים, אינו מבדיל בין עולים חדשים, חיילים משוחררים ואזרחים אחרים. החוק מתמרץ את העסקתם של כל העובדים הנוספים במגזר היצרני, לרבות חיילים משוחררים.

2. משרד האוצר מסייע במגוון כלים תקציביים למפעלי התעשייה לשם הרחבת תעסוקה, ובהם עידוד השקעות הון, עידוד מחקר ופיתוח, עידוד שיווק, סכסוד שכר והשתתפות בדמי הביטוח הלאומי.

4074. ליקויים בחישובי הריבית בבנקים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר האוצר ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

על-פי הידוע לי, היו ליקויים בתוכנות חישובי הריבית בחשבוניות עובר-ישוב, בעיקר בחלק מהבנקים, כמפורט להלן: בחשבוניות העובר-ישוב של בנק המזרחי היה פגם בתוכנה מ-1/81 עד 12/86 (קיים אישור בנק ישראל); בתוכנת הבנק הבינלאומי — 1/81 — 3/87; בבנק דיסקונט — ליקוי בסיסי בחשבוניות עובר-ישוב גדולים אצל חלק מהלקוחות. בבנק לאומי, בבנק הפועלים ובבנק כללי תוכנות החישובים תקינות.

חלק מהלקוחות פנו, באמצעות חברות העוסקות בחישובי ריבית, בתביעות, וחלקם זוכו כספית.

ברצוני לשאול:

1. האם לא יחייב משרד האוצר, באמצעות מנגנוני הפיקוח על הבנקים, לזכות לאלתר את כל הלקוחות בגין הליקויים, ולא רק את הלקוחות הפונים לבנק?

2. מדוע אין הפיקוח על הבנקים אוסף על הבנקים את תיקון הליקויים השייכים לכלל הציבור שחשבוניותיהם חויבו ב"יתר"?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(ראה עמ' 768).

4075. תוכניות חיסכון באשראי

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר האוצר ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

חוזר בנק ישראל מ-24 באפריל 1983, האוסר על הבנקים עריכת תוכניות חיסכון באשראי בנקאי, בוטל, למיטב ידיעתי, באוגוסט 1987.

בכל תוכניות החיסכון שנערכו באשראי בנקאי בשנים הללו נגרם נזק ממשי לבעלי התוכנית, היות שריבית החובה החרیגה וריבית ההלוואות גבוהות מתשואות תוכניות החיסכון, והנהנה היחיד מעסקות אלו הוא הבנק.

ידוע לי, כי לא אחת מתבטאים יועצים משפטיים של בנקים שונים, כי הוראות בנק ישראל הן בחזקת המלצות בלבד.

ברצוני לשאול:

1. אם אכן יוברר כי הוראות בנק ישראל אינן מקימות באופן שיטתי, האם ייבדק הנושא?

2. מי אחראי לביטול הוראת בנק ישראל האוסרת עריכת תוכניות חיסכון באשראי?

3. מה יעשה משרדך בנושא עריכת תוכניות חיסכון באשראי וכדי לאכוף איסור זה?

1. ההנחות שניתנו ליישובים השונים נקבעו בעבר ללא קריטריונים ברורים, ומכאן האפליה הקיימת בין יישובים שונים ובין נישומים שונים.

2. כבר לפני כשנה הועברה לוועדת הכספים של הכנסת הצעה ליצירת שוויון בין יישובים ונישומים הנמצאים באותם אזורים, אך הוועדה לא הצליחה, לצערי, להגיע להחלטה בעניין.

3. על-פי החלטת ועדת הכספים, הוקפא המצב הקיים עד ליום 31 בדצמבר 1992, כלומר — לא יוספו ולא ייגרעו יישובים מרשימת היישובים הזכאים להקלה הקיימת היום. לפחות סטטוס-קוו בעניין זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארבלי-אלמוזלינו. בבקשה.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (העבודה):

אדוני סגן שר האוצר, כידוע לך, ההקלות וההנחות הללו במס ניתנו ליישובי הגליל, ליישובי קר העימות וגם ליישובים ברמת-הגולן. בגלל התנאים המיוחדים שהם נמצאים בהם שם ובשל המדיניות של עידוד אוכלוסייה להתיישב ברמת-הגולן, בדיווח אזורי בטחון ממדרגה ראשונה, ויש לה חשיבות חיונית למדינת ישראל. לא יעלה על הדעת, שהאפליה הקיימת בין היישוב חדרה ובין היישובים האחרים תמשיך להתקיים, מכיוון שוועדת הכספים לא טיפלה בנושא ואכן לא אישרה עשיית צדק עם היישוב הזה.

האם אינך סבור, שהיה מן הנכון ומן הראוי ומן הצודק להמשיך לתת הקלות אלו לאותם תושבים שנהנו קודם לכן מההקלות, שהיו תושבי רמת-הגולן ונהנו מההקלות הללו וכאשר עברו ליישוב חדרה נשללה מהם הזכאות הזאת? האם אינך סבור, שמן הדין ומן הצדק היה לתת להם את ההקלות עד שוועדת הכספים תחליט אחרת? זה מתחייב. ואני מבקשת מאוד מכבוד סגן השר לשקול היטב היטב עשיית צדק, כי זה הדבר שמנחה אותך ומדריך אותך בחיי היומיום.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. בבקשה, אדוני סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר י' עזרן:

לצערי הרב, אף שאני מוכן להזדהות נפשית עם העיקרון, והרי אמרתי שאני רוצה באמת שייקבעו קריטריונים, אבל מה לעשות ולפי הנוהל והמקובל אין הדבר בידי. אני בכל אופן אבדוק מה אפשר לעשות, אם יכול להיות חריג בנושא הזה, אף שתקוות רבות אינן תולדה בכך. אבל אולי בכל זאת אפנה שוב לוועדת הכספים לעסוק בנושא הזה, שהוא נושא חשוב מאוד ויש בו משום עשיית צדק.

4073. קליטת חיילים משוחררים בעבודה

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר האוצר ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

בעיית ההיקללות בעבודה מעסיקה עשרות רבות של חיילים משוחררים המיתוספים מדי שנה.

עקב האבטלה הקשה במשק, ברצוני לשאול:

1. האם דואגת הממשלה להחיל את החוק להשתתפות בשכר העובד, שהניח השר נסים ב-1989, גם למען העולים החדשים וגם לגבי חיילים משוחררים?

2. מדוע אין משרד האוצר מסייע למפעלים הקולטים חיילים, לפחות כפי שמקבלים מגזרים אחרים במשק?

ישראל רמות מסוכנות של גז רדון. במקומות שבהם נמצאה רמה גבוהה מהתקן של הגז ננקטו מייד כל הצעדים הנדרשים, שעליהם המליצו המומחים, ובבדיקה חוזרת נמצא כי הליקויים חוקנו כנדרש.

אשר לפרסומים בעיתונות בנושא, אשר מאוזכרים בשאלתא, אלה הוגדרו על-ידי אי.טי.אם — זאת החברה שנשכרה והוכרה על-ידי המשרד לאיכות הסביבה — כ"בלתי אמנים ומופרכים".

כפי שנהג במקרה זה, ימשיך בנק ישראל להתייחס באופן הרציני ביותר למניעת סיכונים בריאותיים מעובדיו. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שטרית.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני סגן השר, מתוך הנחה שאדוני קרא את מה שנתנו לו העובדים שלו שפנו לבנק ישראל, אני לא רוצה להקשות על אדוני, אלא להקשות על אלה שכתבו את מה שאדוני קרא כרגע. ממה נפשך? — בלשון התלמוד — אם היתה בדיקה ונמצאו רמות מעל התקן, מה שנאמר בעיתונות אינו מופרך. אדוני יחליט. מי שכתב את התשובה לא מתייחס כנראה כרצינות למלאכתו גם אחרי הבדיקות האלה. זאת שאלה אחת, או קטע בשאלה שלי.

דבר שני: האם לאדוני, בתור סגן שר האוצר, האחראי גם לנכסים של המדינה — במובן אחזקתם של הנכסים, לא הבעלות, כי זה מינהל מקרקעי ישראל, אבל הנכסים עצמם — יש כללים ברורים המטילים חובה על כל מי שאחראי לערוך בדיקה? כי בסיפור הזה של בנק ישראל היה אדם שכל חייו עבד במרתף וכל הזמן אמר: מסוכן, נפטרו אנשים מסרטן, תעשו משהו; והסתכלו עליו כמו על משוגע ולא עשו כלום. האם יש כללים קבועים של בדיקה תקופתית, במיוחד של מרתפים, ששם רמת הסיכון הגבוהה ביותר להימצאות הגז רדון? תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר האוצר י' עזרן:

ובכן, לשאלה הראשונה — ממה נפשך? — לצערי הוא מופרך. למה? מכיוון שיש כאן שני נושאים. נושא ראשון: רמת הסיכון. על רמת הסיכון אין אסמכתא. בבדיקה שנערכה על-ידי המומחים שהומלצו על-ידי המשרד לאיכות הסביבה נמצא שאכן יש ליקויים מסוימים, אבל לא בדרגה גבוהה כל כך. לכן אין שום סתירה.

לשאלה השנייה, זאת שאלה חשובה מאוד. אני אבדוק את העניין ואמן לך תשובה בכתב. תודה.

4151. זכויות בכסומים גדולים בפס ובטוטו

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר האוצר ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בשנים האחרונות גדלו באופן משמעותי, במונחים ריאליים, סכומי הזכויות בהגרלות הפס והספורטוטו. כתוצאה מכך הגיעו לידי אזרחים סכומים גדולים, אולם הזוכים לא תמיד הצליחו להתמודד עם השליטה בכספים אלו.

באמצעות שונות הגיעו למסקנה, שהענקת סכום גדול וחד-פעמי גורמת לעתים קרובות למשברים אישיים ומשפחתיים; על כן הוחלט להעביר לידי הזוכה את הזכייה בתשלומים הפרוסים לאורך שנים.

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פניית בנק ישראל לבנקים מיום 26 באפריל 1983 לא נעשתה בדרך של חוזר פורמלי, אלא במכתב להנהלות הבנקים.

על-פי רוב, הנחיות המפקח על הבנקים שמבקשים לתת להן תוקף מחייב נעשות באמצעות חוזרי המפקח על הבנקים; הפרת הנחיה כזאת היא, בדרך כלל, פגיעה בניהול התקין כמשמעו בסעיפים 8א, 8ג, 8ד ו-14ב לפקודת הבנקאות.

לנוכח הזמן הרב שחלף מאז משלוח המכתב, קשה לברר בדיוק את הסיבות להוצאת המכתב.

2. כ-1987 נמצא שהמכתב כללי מדי וגורף. מצד אחד, המכתב אסר לכאורה על מבצעים שערכו הבנקים לפתיחת תוכניות חיסכון, גם אם היו תנאי המבצע נוחים ללקוח. מצד שני, הסוגיה של התניית שירות בשירות, קרי, כפיית פתיחת תוכנית חיסכון כתנאי למתן אשראי, לא טופלה כלל במכתב.

לנוכח זאת, הוחלט לבטל את המכתב, והמפקח על הבנקים, במכתב נוסף להנהלות הבנקים, הפנה את תשומת לבם, כי אסור על-פי חוק להתנות קבלת אשראי בפתיחת תוכנית חיסכון, אך אין מניעה כי ייתן אשראי לפתיחת תוכנית חיסכון אם מתן האשראי נועד לסייע ללקוח לפתוח תוכנית חיסכון. יצוין כי בכל מקרה שהמפקח על הבנקים נחקל במקרה של אשראי שניתן בצמוד לפתיחת תוכנית חיסכון, ועל פני הדברים נראה שלא היה כל היגיון כלכלי בעסקה. המפקח רואה זאת לכאורה התניית קבלת אשראי בפתיחת תוכנית חיסכון.

3. כל עוד אין הבנק מתנה קבלת אשראי בפתיחת תוכנית חיסכון, ושאלת פתיחת התוכנית היא לשיקול דעתו של הלקוח, אין אנו רואים מניעה מלהעמיד אשראי ללקוח. בהחלט ייתכנו מקרים. במיוחד כאשר הלקוח מבקש להשתמש באשראי רק לתקופה מעבר, או כאשר לדעת הלקוח הריבית האפקטיבית על האשראי נמוכה מהתשואה הצפויה בתוכנית החיסכון — למשל, עניין מיסוי — שהלקוח יבקש להוואה למימון. בדרך כלל חלקי, של תוכנית החיסכון.

4120. גז רדון במרתפי בנק ישראל

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר האוצר ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

מהעיתונות נודע, כי בנק ישראל התרשל בעריכת בדיקות גז רדון במרתפי בניין הבנק. התברר כי קיימות שם רמות גבוהות יותר משהניחו, וכי הן מסכנות את בריאות העובדים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים נכונים?
2. אם היתה התרשלות, מה ייעשה בנדון?
3. מה ייעשה למניעת הישנות המעשים?

סגן שר האוצר י' עזרן:

1 — 3. מייד לאחר שהתפרסם הסיכון הכרוך בהימצאות הגז רדון, נערך בנק ישראל לבדיקה הנושא במבני הבנק. בעקבות מגעים עם המשרד לאיכות הסביבה, נשכרו שירותיו של גוף מקצועי, אשר הוסמך על-ידי המכון לחקר הסביבה באוניברסיטת תל-אביב לבצע הבדיקות הנדרשות. תוצאות הבדיקות מנותחות על-ידי מדעני המרכז לחקר גרעיני שורק, ומלוות בהמלצות נדרשות.

מן הבדיקות שנערכו על-ידי המכון התברר, כי אין בבנק

לא תפריע לעצם קניית כרטיסי הפיס, אבל אני לא בטוח. ברור שהפרס הזה קוסם, קורץ, מושך ואטרקטיבי מאוד. לכן, השיקולים הם לכאן ולכאן.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אדוני סגן השר, ברשותך — בינתיים נכנס לאולם חבר הכנסת רן כהן, ואני מבקש ממך לענות על שאילתא מס' 4074.

סגן שר האוצר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, חיפשתיך כדי להסביר לך פשוט קרחה לי תקלה. כיוון שיש לך שתי שאילתות עוקבות — גם שאילתא מס' 4075 — לצערי, משום מה השיטו את השאלתא מס' 4074. אני מצטער. התשובה מוכנה. אני מבקש להתנצל בפניך, ואשלח לך את התשובה בכתב. התשובה על השאלתא השנייה נמצאת ברשותי.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני סגן השר, כל הכבוד לך. אני חושב שיהיה זה מן הצדק שבהזדמנות אחרת תענה כאן בכנסת, כי כוונת השואל שהתשובה תהיה פומבית, בכנסת.

סגן שר האוצר י' עזרן:

מקובל עלי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

לכן ידאגו שהתשובה תימסר בפעם אחרת.

סגן השר ישיב על שאילתא מס' 4075 של חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 4075, ראה עמ' 766).

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, תודה על התשובה. אני מבקש לדעת, ממתי המכתב של המפקח על הבנקים, שביטל אותה הנחיה סגורה להנהלות הבנקים, שציטטת כרגע בתשובתך.

והעניין השני באותו הקשר: הלוא בגין המאורעות הללו נגרם נזק ממשי לבעלי התוכניות, ורווח פיקטיבי, אבל רווח שנשאר בפועל ממש בידי הבנקים. מה בדעת משרדך לעשות כדי שמי שהפסידו, שלא בצדק — ולעומתם הבנקים הרוויחו, שוב שלא בצדק — עניינם יבוא על תיקונו, ובעלי התוכניות יקבלו את כספם בחזרה מהבנקים?

סגן שר האוצר י' עזרן:

בנוגע לשאלתך הראשונה, ידוע לי שהמכתב נכתב לא מזמן. אני מוכן לבדוק בשבילך את התאריך.

בנוגע לשאלה השנייה, אם יזכרנו אינו מטעה אותי, נדמה לי שהיא קשורה בשאלתא מס' 4704.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היא קשורה ולא קשורה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

זו הוכחה ניצחת לכך שאכן קראתי את התשובה והתכוונתי. אני מזכיר זאת רק דרך אגב. ומאחר שאני אמור לענות בקרוב על השאלתא הזאת בצורה מסודרת, אתייחס כנראה גם לשאלה הזאת.

ברצוני לשאול:

האם נשקל לשנות את התקנות של המועצה להימורים באופן שסכום הזכייה יחולק כדלקמן: 30% מהסכום ישולם עם הזכייה, והיתרה תחולק ותתפרס על תקופה של עשר שנים, בתשלומים חודשיים צמודים לאינדקס ונושאים ריבית? אם לא — מדוע?

סגן שר האוצר י' עזרן:

א. פרסים גדולים קיימים בלוטו ובטוטו, אך לא בפיס.

ב. הוכח כי פרסים גדולים גורמים לגידול רב במכירות.

ג. בארצות שבהן פורסים פרסים לשנים רבות — בעיקר בארצות-הברית — עושים זאת לא בגלל הדאגה לפרט אלא בגלל מס ההכנסה, שאלמלא הפריסה היה נוטל חלק גדול מן הפרס. בארץ אין מס הכנסה על הגרלות, ולכן מבחינה זאת אין צורך ואין טעם לפרוס את הפרסים.

ד. איננו סבורים כי יש לגזור דין ממספר קטן ביותר של חריגים.

ה. פריסת הפרסים תקטין מאוד את הכנסות המפעלים שיש בהם מרכיב תקציבי ותחליף תקציבי לתועלת הציבור, ויש להימנע מכך.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן, בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד שר האוצר, אני לא בטוח שניסחת היטב את התשובה — אם תרשה לי לומר כך — שהאמריקנים לא עושים זאת בגלל הדאגה לפרט אלא בגלל מס הכנסה. אני שואל אותך, ידידי, האם אכפת לך מדאגה לפרט או לא? הבעיות והעובדות הן, שבעבר וגם עכשיו, אלה שזכו מסתכנים מאוד בזכייה גדולה כזאת. בסך הכול אני חושב, שהפרס ראוי שיגיע כאמת למטרה שעבורה הוא נקבע. השאלה היא, האם אתה לא חושב שקצת מוסר יהודי בפרס הזה, שיתועל נכון, יסייע — ולדעתי לא יזיק במאומה. למעשה האדם זוכה בפרס, אבל אומרים לו: שליש חקבל היום, ואת היתרה — בתשלומים לעשר שנים, צמודים לאינדקס. אני מוכן לקבל פרס כזה, בוודאי גם רבים אחרים. אני לא מאמין — ואני מבין כשיוזק — שזה יכול לפגוע כהוא זה בנושא השיווק של פרסי הפיס או בטוטו, לוטו, כל שם שתקרא לזה. הבעיה היא, שוב, האם לא חשוב שאנחנו נדאג לאותן משפחות שנשכרות אף שקיבלו את הפרס הגדול?

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

למעשה זאת שאלה הרכה יותר חברתית מכלכלית, חסכים אתי, חבר הכנסת חיים קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

אני מצפה לקבל ממך תשובה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

עקרונית אני חושב שאדם שהתמזל מזלו מן השמים — כן, בכל אופן, אני אישית סבור — שאני צריך להתערב ולווסת את המזל שלו. אדם צריך לדעת, שאם הוא לא מסוגל לנהל את הירושה שקיבל מהשמים, הוא צריך לקחת אנשים נבונים שיערכו בדיקות ויציעו לו איך להשקיע את הכסף. בכל אופן, התערבות של המדינה בעניין הזה לא נראית לי. מה גם — וזאת הבעיה, הרי אנחנו עומדים בפני דילמה, האם להגדיל את ההכנסות או לא. יכול להיות שבצדק תמנען, שהפריסה הזאת

היו"ר ג' מסאלחה:
תודה, אדוני סגן השר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תודה רבה.

ד. הצעה לסדר-היום

עמדת הליכוד שהסיר את הלאומים של ועידה בין-לאומית וייצוג אש"ף

אמרה שמתחיל תהליך כלשהו, ויוני שלום התחילו לעוף בדרכן למזרח התיכון. ומאז מכוונת ממשלת ישראל רובה צלפים כלפי יוני השלום.

היונה הראשונה נפלה שעה שראש הממשלה יצחק שמיר התראיין ב"הארץ" ואמר: המדיניות שלי היא "אף שעל". אם המדיניות שלך היא "אף שעל", עם מי אתה רוצה לדבר? עם מי אתה רוצה לחולל תפנית? מה מס השפתיים חסר הפשר שאתה מדבר על השלום? אם אתה חושב כמו שחושבת חברת הכנסת גאולה כהן, נהג כמוה. כי ההתנהגות שלה מעידה לפחות על יושר אינטלקטואלי. כי היא נובעת מהנסיבות שאותן היא רואה ומהן היא מסיקה מסקנות.

רק שעה עברה, וכבר נפלה יונה שנייה שדודה. אחרי דברי הבלע שהשמיע שר החוץ הסורי, בכל אופן היתה סיבה לאיזו פתיחות כלפי משאומתן עם סוריה, ובאה הירייה השנייה, אזרח קלע בגולן. מתי? עכשיו. למה? משום שאחם לא רוצים באמת לקיים דיאלוג. מה שאחם רוצים לומר לסורים הוא: תלכו לעזאזל, אלא אם כן תסכימו לשלום לפי המתכונת שלנו.

חיים קורפו (הליכוד):
אז במה סטינו?

עוזי ברעם (העבודה):
עוד מעט נשמע אותך. יש לך נושא מעניין מאוד אחר כך.

חיים רמון (העבודה):
בעיקר דחוף.

עוזי ברעם (העבודה):
דחוף. הנשיאות הזאת פשוט עמדה על רגליה בגלל דיכפותו של הנושא.

ואז יונת השלום השלישית עפה לה ודאחה, ובאה הירייה השלישית — חנאן עשראוו. ואז אתם אומרים: מה פתאום אמריקה משתתפת בנושא של חנאן עשראוו? ושמעתי אתמול את שר המשטרה אומר זאת. אבל גם שר המשטרה מבין, שחנאן עשראוו לא תועמד לדין. לא שהיא לא תועמד לדין משום שעוזי ברגר טעה; היא לא תועמד לדין כי פוליטית ממשלת ישראל לא יכולה להעמיד אותה לדין.

ואז היתה הירייה הרביעית — החלטת הכנסת בשבוע שעבר בעניין רמת-הגולן. אני מצטער מאוד שהיו גם חברים ממפלגתי שהצטרפו למירון, וזה כעצם מראה, שהתכונה המדינית לא תמיד עוברת בתפר שבין הליכוד לבין המערך.

כל הדברים האלה הם לא רק ירי חופשי בשלום, הם ירי חופשי ברגליה של מדינת ישראל. איפה אנחנו עומדים עכשיו? אני, עם כל הוויכוח שאני מנהל עכשיו בנושא המדיני, אני אדם שאצלו הנושא העיקרי הוא נושא העלייה והקליטה, שנים על שנים, ואני מסתכל היום ורואה: עלייה וקליטה, אכטלה ואפשרות של ירידה. איזה גורם ממשלתי מניח היום את ההצעות האלה ואת הנושאים האלה בנושאים מרכזיים? כולם בורחים מהנושא הזה, וזה הנושא שבעצם יקבע את מצבה החברתי של ישראל, וזה נושא שהפתרון האמיתי לו אינו

היו"ר ג' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5968, בנושא: עמדת הליכוד שהסיר את הלאומים של ועידה בין-לאומית וייצוג אש"ף — של חבר הכנסת עוזי ברעם. בבקשה.

עוזי ברעם (העבודה):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רק לפני זמן לא רב מה היה נורא מלדבר על ועידה בין-לאומית, מלדבר על שיחות עם אש"ף? אש"ף היה מוקצה מחמת מיאוס כמעט בכל חלקי הבית. והנה ראה זה פלא: המשלחת הירדנית הפלשתינית לוועידת-מדריד הורכבה בשיחות טלפון ארוכות ובכלי פוסקות בין חוסיין לבין יאסר ערפאת. תתכחשו לזה עד מחר, תדברו על כך שהקשר עם אש"ף הוא מקרי, תנזפו בכל אדם שפתאום מגלה איוו פתיחות כלפי אש"ף. אתם הייתם הראשונים — ואינני מצייני זאת לשלילה — להכשיר את אש"ף כגורם למשאומתן. לא היה אף אחד לפניכם, גם לא מפלגת העבודה.

תשאלו את עצמכם, מדוע כל הציבור צוחק מנושא חנאן עשראוו. מדוע? כי הוא צוחק מכולם. הוא יודע שחנאן עשראוו וגם אחרים קשורים לאש"ף. הם יודעים שאחם יודעים שהם היו גורמים ראשונים במעלה למשאומתן עם האמריקנים. ועכשיו פתאום אתם באים בפנים תמימים ואומרים: חנאן עשראוו אמרה ברכת-עמון, שהיא נפגשה, רחמנא ליצלן, עם נציגי אש"ף, מגיע לה משפט. וכאשר כמעט דובר על המלצה של המשטרה, נעשו פני חלק מהשרים חיוורים, והם הסבירו: זה לא מעשה פוליטי. מה זה מעשה פוליטי? אם זה מעשה פוליטי, מגיע לה לעמוד לדין. כדיוק כמו אייבי נתן. אם זו החלטה פוליטית, מדוע היתה החלטה פוליטית, שאחם אייבי נתן כן תובעים לדין? מדוע כאן מדיניות האופה ואיפה?

ופה דווקא נוח לי בנושא הזה לשבח את מפלגתי, מפלגת העבודה, שבעצם ימי הוויכוחים היום החליטה להגיש הצעה, שאני מקווה שתגוש עליידי חבר הכנסת מיכאל בר-זהר ועליידי, להוריד מסדר-היום או לבטל את חוק המפגשים. זה לקח הרבה זמן. מפלגת העבודה היתה בין היוזמים של חוק זה, אבל גם היא הבינה שההחלטה הזאת היא בלתי מתקבלת על הדעת על-פי כל אמת מידה.

אמרתם: איר, ועידה בין-לאומית. שמעון פרס, רחמנא ליצלן, ב-1987 הציע אסון על עם ישראל, הציע ועידה בין-לאומית. מה יותר בין-לאומי מהוועידה שלכם? והיום, כשאני מסתכל עליכם, אתם כבר מקוויים שהוועידה, אומנם תישאר בין-לאומית, העיקר שלא יהיה האו"ם, ואוי ואבוי אם יהיה — מה שגם אני מתנגד לו — הסדר או הסכם כפז.

רק לפני תקופה כולנו, ימין ושמאל, נתנו קרדיט מוצדק קבל עם ועולם לתהליך של ועידת-מדריד. ולא יעזור, אני אף פעם לא נוהרתי מהדברים האלה ואמרתיו את מה שאני חושב. שיש קרדיט רציני לממשלה הזאת בכך שהיא הביאה את עם ישראל לוועידת-מדריד. אבל מה אמרה ועידת-מדריד? היא

מיכאל בריזהר (העבודה):
ישיבה אחת.

שר המשטרה ר' מילוא:
לא ישיבה אחת.

מיכאל בריזהר (העבודה):
כן.

שר המשטרה ר' מילוא:
לא רק שלא ישיבה אחת, גם התכנסות נוספת של הוועידה
במקרה הצורך.

חיים רמון (העבודה):
גם אתם הסכמתם.

שר המשטרה ר' מילוא:
בתנאי שאנחנו מסכימים להתכנסות.

חיים רמון (העבודה):
היום אתם יודעים, כל התיקים אצלכם, הרי אין סודות.

שר המשטרה ר' מילוא:
נכון.

חיים רמון (העבודה):
תיגשו לתיקים ותקראו.

שר המשטרה ר' מילוא:
תשאל אתה עוד הפעם את שמעון פרס.

חיים רמון (העבודה):
אני לא צריך לשאול. אתה כנראה לא יודע, כי אתה לא
תגיד דבר לא נכון.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני יודע בדיוק על מה מדובר, ואני יודע בדיוק מה
ההבדלים בין מה שאנחנו עושים לבין מה שאתם רוצים
לעשות.

חיים רמון (העבודה):
תקרא את המסמך. אותו דבר בדיוק.

שר המשטרה ר' מילוא:
הבדל של יום ולילה.

חיים רמון (העבודה):
אתם כלילה חולמים שיש הבדל ביום.

אברהם בורג (העבודה):
אלף לילה ולילה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חברי הכנסת חיים רמון ומיקי בריזהר — לא; השר עונה.

שר המשטרה ר' מילוא:
לפי ההתלהבות של חבר הכנסת רמון להגן על יושב-ראש
מפלגתו, הוא כנראה לא מתכוון לעזוב את המפלגה.

חיים רמון (העבודה):
לא, אני מגן על האמת גם כשהיא לא נוחה לי.

מיכאל בריזהר (העבודה):
זה תרגיל הטעיה.

היו"ר נ' מסאלחה:

ראיתם, אדוני השר, את רגעי ההתפייסות? אפילו חבר
הכנסת בריזהר, חבל שלא שמע. הוא הצטרף לחבר הכנסת עוזי
ברעם בעניין החוק לביטול חוק המפגשים.

בעבודות יזומות ולא בהפשרת פרויקטים, אלא בשינוי קו מדיני
שייצור אפשרויות של השקעות בישראל, שייתן תנופה אמיתית
של חיים במדינה. זה הפתרון היחיד.

אבל היום, כאשר המצב בעולם השתנה מיסודו, כאשר
כרית-המועצות אינה מעצמת-על המחמשת את ארצות ערב
וכאשר לארצות-הברית אוריינטציה ברורה כלפי ישראל —
היום ארצות-הברית צריכה לכוון את עמדתה לגבי מדינות רבות
בעולם — היום אנחנו נשענים על כוחנו והיום מדינת ישראל
צריכה לבדוק את האינטרסים שלה כלי לפזל לשום מעצמה
שתתמוך בה. ואני אומר: אני חושש מאוד שכל אזורי הביטחון,
כל גבולות הביטחון יכרעו ויפילו בפני רעיון העוועים של
שלמות הארץ.

שמיר מבקר היום בארצות-הברית והמסרים שהוא מציג
מחלישים, לפי רעתי, את מאבקה של ישראל לשלום. כי מה
היה צריך לומר ראש הממשלה שהביא את ישראל למדריד?
הוא היה צריך להיות נושא מסר השלום, לא נושא מסר הפחד,
החשש, חוסר האמונה. תנאים — כן, לעמוד על המיקח — כן,
אבל הוא חייב היה להיות הנציג האמיתי של מדינה שוחרת
שלום. הוא, יצחק שמיר, בוחר בדרך הקלה. קל מאוד לקבל
מחאות כפיים מיהודים טובים בלוס-אנג'לס, אך לא הם ישלמו
את המחיר של חזון שמיר, חזון שאין בו, לצערי הרב, שלום
ואין בו ביטחון לעם ישראל. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה לחבר הכנסת עוזי ברעם. ישיב השר רוני מילוא.
בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת ברעם
דיבר כאן בהרחבה על כמה דברים, שלדעתי אינם מדויקים
לפחות, אם לא מעבר לכך. ממשלת ישראל, חבר הכנסת
ברעם, לא הסכימה לוועידה בין-לאומית. ככינוס שהיה
במדריד הוגדרה הוועידה בכתב הזימון האמריקני-הסובייטי:
"Peace Conference to launch direct bilateral talks".

מיכאל בריזהר (העבודה):
אם כן, הם הגדירו את זה כמו שמעון פרס. מה ההבדל?

שר המשטרה ר' מילוא:
ההבדל הוא פשוט מאוד. יש הבדל בין ועידה בין-לאומית
לבין מצב שאתה הולך לכינוס שהוא צריך to launch, לתת את
הפתיחה, את החסות, לשיחות ישירות.

מיכאל בריזהר (העבודה):
מה ההבדל בין הוועידה הבין-לאומית הפותחת של
שמעון פרס לבין זה?

חיים קורפו (הליכוד):
ההבדל הוא בתוקף ההחלטות.

שר המשטרה ר' מילוא:
ההבדל הוא גדול ביותר מכמה סיבות. קודם כול, כשיש
לך ועידה כנוסח שהציע שמעון פרס, חברות מועצת הביטחון
הן משתתפות פעילות בוועידה הזאת.

מיכאל בריזהר (העבודה):
זו ועידה פותחת. הוא הציע ועידה פותחת.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני יושבתי בממשלה שאליה בא פרס והציע את הצעתו,
ואני יודע בדיוק מה הוצע.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני רואה שיש התקדמות, ואני שמח על כך.

אברהם בורג (העבודה):

השר יהיה אחראי ליישום הביטול.

שר המשטרה ר' מילוא:

יש לי די צרות להיות אחראי ליישום, אתה לא צריך להוסיף לי גם את זה.

מכל מקום, בוועידה שאנחנו מדברים בה נכח נציג האו"ם כמשקיף ללא רשות דיבור, דבר שהיה שונה לחלוטין מההצעה לוועידה בין-לאומית שהועלתה כעבר, שהיתה על-פי הזמנה של מזכ"ל האו"ם, והוועידה הנוכחית, כפי שידוע, לא זומנה על-פי בקשה או הזמנה של מזכ"ל האו"ם. היא איננה יכולה להתכנס מחדש אלא בהסכמת הצדדים, ואין כל זיקה בינה לבין המשאומתן הישיר. ועידה בין-לאומית או"מית היתה תלויה בהחלטות של גורמים בין-לאומיים והתכנסותה מחדש לא היתה מותנית בהסכמתנו. לכן, אין ספק שההבדלים הם קרדינליים, ואין כל מקום לדמיון ולהשוואה בין שני האירועים שאנחנו מדברים עליהם.

אשר לאש"ף, צריך לזכור שלא רק שלא היה משאומתן עם הארגון, גם לא יהיה משאומתן כזה, וראש הממשלה אמר בצורה ברורה, שנציגים שיכריזו על עצמם כנציגי אש"ף לא יוכלו להשתתף במשאומתן. הנציגים שעמם נפגשה ישראל הם תושבים ערבים של יהודה, שומרון ועזה, על-פי ההגדרה של הסכמי קמפ-דייוויד, אשר עמדו בקריטריונים המקובלים עלינו. גם בעתיד לא נשב עם מי שאנחנו איננו רוצים. לשבת עמו בגלל היותו מאש"ף או קשור אליו כדרך שאנחנו רואים אותה כעומדת בסתירה לרוח עמדותינו ולרוח הסכמי קמפ-דייוויד, אשר מדברים על נציגות של ערביי יהודה, שומרון ועזה.

אדוני היושב-ראש, הנושא עצמו הוא נושא רציני ומעניין, ואנחנו עוסקים פה בתהליך השלום, שהוא, לכל הדעות, נושא בעל חשיבות גדולה, עם כל חילוקי הדעות הקיימים בינינו, בין הממשלה הנוכחית לבין חבר הכנסת ברעם וחבריו, ואני מתייחס עכשיו לכל חבריו כמקשה אחת, כלי להבדיל בין הנצים לבין היונים במפלגתו. אני חושב שהנושא ראוי בהחלט גם לדיון — אם ירצה בכך חבר הכנסת ברעם — בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. מכל מקום, אם יישארו ספקות או שאלות, בוועידה יוכל חבר הכנסת ברעם לקבל את כל ההסכרים לגבי ההבדל בין ההצעות של שמעון פרס לבין הפעולות והדרך של ראש הממשלה מר שמיר. תודה רבה.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה, אדוני. הצעה אחרת לחברת הכנסת גאולה כהן. בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוריד את ההצעה של חבר הכנסת עוזי ברעם מסדר-היום, ולא מפני שאכן לליכוד יש

חשובה משכנת לגמרי בנושאים האלה, גם לא בנושא של אש"ף, וגם לא בנושא של הוועידה הבין-לאומית. לצערי הרב, יש כאן פרפור על קו נסיגה אחרון, וטוב שהליכוד עדיין מפרפר, ואני מקווה שהוא יפרפר כך שהוא יקפוז אחורנית ולא שיעבור גם כן את הקו האדום שחצה השמאל בנושא הזה, כשהליכוד בעצם נכנע לאותם לחצים של השמאל ושל חבר הכנסת עוזי ברעם. אבל אי-אפשר-לומר שאין אמת בהאשמות, שהליכוד, במדיניות שלו, אכן מכשיר את אש"ף.

לקחתי את רשות הדיבור גם כדי לבקש ולפנות אליך, אדוני השר רוני מילוא, שמעתי אתמול את השר אולמרט אומר, שבעצם גברת חנאן עשראוו היא איש אש"ף, וכאיש אש"ף מותר לה להיפגש עם איש אש"ף.

אברהם בורג (העבודה):

זה נושא חדש.

גאולה כהן (התחיה):

אני רוצה לדעת, האם אש"ף, כמה שקוראים יהודה ושומרון, מה שהם קוראים שטחים, האם הוא כשר? האם כשחיללי צה"ל רצים על הגבעות ועל ההרים שם כדי להוריד דגלי אש"ף, כדי למנוע פעילות של אש"ף, האם פעילות של אש"ף ביהודה ובשומרון מותרת? האם מפני שחנאן עשראוו איננה אזרחית ישראל מותר לה לפעול ולהיות כאיש אש"ף?

היו"ר ג' מסאלחה:

חברת הכנסת גאולה כהן, את יודעת, אפשרתי לך לדבר אף-על-פי שזה חורג מהנושא. אני מקווה שסיימת את דברייך.

גאולה כהן (התחיה):

סיימתי. תודה.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה רבה לך. חבר הכנסת עוזי ברעם, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה? מסכים.

חברי הכנסת, מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת עוזי ברעם לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת? נא להצביע. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 18

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ג' מסאלחה:

18 בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעה מועברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

ה. הצעה לסדר-היום

איומים על חברים במפלגת העבודה שינושלו מעבודתם בשל עמדותיהם

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה עלול להשפיע על הפריימריס.

היו"ר ג' מסאלחה:

חבר הכנסת אברהם בורג, אתה רואה מה אתה עושה?

היו"ר ג' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום. הצעה לסדר-היום מס' 6006, של חבר הכנסת חיים קורפו בנושא "איומים על חברים במפלגת העבודה שינושלו מעבודתם בשל עמדותיהם".

שר המשטרה ר' מילוא:

מי משיב, אדוני היושב-ראש?

היו"ר נ' מסאלחה:

ישיב סגן שר העבודה והרווחה, כי זו בעיה חברתית במפלגת העבודה. חבר הכנסת קורפו, בבקשה.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הזדעזענו השבוע מכותרות העיתונים, שזעקו כי "אווירה קשה שוררת במפלגת העבודה ערב הוועידה".

אלי דיין (העבודה):

אין לזה יסוד.

חיים קורפו (הליכוד):

"אימנו על חברים, אל תשתתפו בכנס היונים, אמר חבר הכנסת אברהם בורג בכנס יוני העבודה אתמול. עצוב לי על כל אחד מחברינו שרצה לבוא לכנס וקיבל טלפון: אתה לא דואג לפרנסה שלך? שכחת את ילדיך?"

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ועידת הליכוד היתה טובה יותר?

חיים קורפו (הליכוד):

בכתבה של מר אברמוביץ, שנתפרסמה ביום שישי בעיתון "מעריב", הוא מצטט מפגישתו של חבר הכנסת חיים רמון עם חברי העבודה בבת-ים.

אלי דיין (העבודה):

לא יכול להיות.

חיים קורפו (הליכוד):

— — — "בשבוע הבא יצטרפו להכרעה בהצבעה גלויה בין העמדות שמציג כאן חבר הכנסת רמון לבין העמדות השמרניות. הם לא יכולים להרשות לעצמם להסכים אתו בקול רם, משום שזה עניין של פרנסה. ההצבעה תהיה, כאמור, גלויה, ועינו של המזכ"ל פקוחה. כמה חברים הקדימו לדבריהם משפט כמו: 'אני יודע שאני מסתכן בראשי'. זה היה די מדהים ובהחלט מכין לשמוע אנשים מתבטאים כך במדינה חופשית ב-1991. ישראל קיסר בוודאי לא יודע, אבל כנראה נפל בחלקו להיות הברזנייב האחרון. החברים דיברו אל רמון בבהבה ובתוכחה. הם התחננו לפניו, שיישאר במפלגה ויילחם מבפנים. איך תילחם מבפנים, שאל רמון. איך, כאשר אלף פקידים עובדים נגדך בשכר?"

אלי דיין (העבודה):

אני מבין שאתה מודאג מזה.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, בור ששתית ממנו מים, אל תיידה בו אבן. אלף הפקידים האלה החזיקו את מפלגתך 29 שנים מיותרות בשלטון.

חבר הכנסת רמון, אתה יודע איך נולד חוק המימון? אני אומר לך איך נולד חוק מימון מפלגות. היתה מפלגה שלא היתה לה שום מגבלה בתקציבי בחירות. היא היתה יכולה להוציא כמה שהיא רצתה, והיא הציעה את חוק מימון מפלגות המגביל את התרומות.

היו"ר נ' מסאלחה:

המפלגה הזאת בכנסת, אדוני?

חיים קורפו (הליכוד):

בכנסת, כן. קיימת בכנסת. קיימת, ועוד איך.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אל תמתח אותנו.

חיים קורפו (הליכוד):

הסיבה לחוק מימון מפלגות היתה דבריו של חבר הכנסת קרגמן: עייפתי מלתת ל"אגד". ערב הבחירות הם נותנים לנו כשפע ואחר כך אנחנו צריכים לגמול להם במשך ארבע שנים. כל פעם היתה קמה ועדה ועוד הפעם ועדה כדי לפתור את הבעיה של "אגד", ומיליונים כבדים זרמו ל"אגד". מפני שלפני הבחירות הם נתנו למפלגה. מפלגת העבודה היתה צריכה להביא את החוק הזה מכיוון שהיא נחנקה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אפשר לחשוב שאתם לא הייתם מביאים אותו.

חיים קורפו (הליכוד):

רכותי, אתם באים בטענות על כך שפוגעים בפרנסתו של אדם. התקדים הראשון שהגיע לבג"ץ היה, כאשר ציוו על מורה אחד לעזוב את עבודתו על-פי הוראתו של בג"צ גוריון.

לפני שבועות מספר פרסם משה ז"ק ב"מעריב", שיצחק שמיר עמד להתקבל כפקיד במשרד הפנים, ובאה הוראה לשר הפנים: אל תקבל אותו.

מיכאל בריזהר (העבודה):

זו השגיאה הכי גדולה שעשינו. זו היתה שגיאה שלא קיבלו אותו.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה יודע למה לא קיבלו אותו? כי הוא לא התאים להיות פקיד במשרד הפנים.

קריאה:

הוא לא היה דתי.

אלי דיין (העבודה):

לכל ציבור הפונים אליו הוא היה אומר "לא".

שרה דורון (הליכוד):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת שרה דורון, זו לא הנהלת הקואליציה. אם הוא יצטרך הגנה, אני אגן עליו. את יודעת את זה. בלי משוא-פנים. קריאות ביניים פה ושם, לא פוגעות, לא מעליכות.

חיים קורפו (הליכוד):

הקריאה המסורתית: "תוציאו אותם מבתי-הספר, גרשו אותם ממקומות העבודה" — זה המאפיין אתכם היום.

מיכאל בריזהר (העבודה):

הקמנו מחנות ריכוז.

חיים קורפו (הליכוד):

היום נדמה לי, אפשר לומר, על דאטפת אטפוף, בגלל מה שאתם עוללתם לאחרים, לא היה משרד ממשלתי אחד שבו לא היה קיים תא של המפלגה, איש לא יכול היה לקבל קביעות במשרד ולעלות בדרגה. אני עצמי נתתי, עם הקמת המדינה, הכשר לחברי הארגון הצבאי הלאומי להצטרף למפא"י, והם הגיעו למועצת הסניף של מפא"י.

חיים רמון (העבודה):

אלה הם הנצים היום.

חיים קורפו (הליכוד):

הם הגיעו למועצת הסניף של מפא"י, מכיוון שאחרת לא יכלו קביעות בעבודה. ופרנסת המשפחה היתה כשכילם דבר חשוב.

קריאות:

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

לא. לא. חברי הכנסת, לא. חבר הכנסת אברהם בורג. חבר הכנסת בייגה שוחט.

חיים קורפו (הליכוד):

מה היה סוד הקסם של חבשוש בתעשייה הצבאית? איש אחד לא יכול היה להשתייך ל"חרות", מפני שחבשוש שלט על הכול. עכשיו הוא יד מינו של משהו.

מחר תיפתח הוועידה של מפלגת העבודה. ייתכן שלא יהיה בה הדגל האדום. ייתכן שהשם מפלגת העבודה ישונה. ייתכן שגליה גולן ואחרים כבר לא יהיו בה. האחיה בגרון המפרנס תהיה שם. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

זכות תשובה לחבר הכנסת חיים רמון. אדוני סגן השר, לפי התקנון יש אפשרות.

חיים רמון (העבודה):

סעיף 188(1).

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא כתב את זה ויש לו אפשרות.

קריאות:

— — —

חיים קורפו (הליכוד):

הסעיף שאתה מתייחס אליו הוא סעיף הנוגע למפלגה אחרת. אני ציטטתי את דברי החברים.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא משנה. אתה דיברת על מפלגה אחרת. חבר הכנסת חיים קורפו, אתה יושב־ראש ועדת הכנסת, אתה צריך לשמור על התקנון.

חברי הכנסת, אני מציע לכם לסמוך על שיקול דעתו האובייקטיבי של היושב־ראש. אינני משבח את עצמי. יש לי בנקודה זו אסמכתא של מזכיר הכנסת. תסמכו על זה. חבר הכנסת רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן.

שרה דורון (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת רן כהן, תן לי לדבר.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני רואה לבריאותו של חבר הכנסת חיים קורפו, אני רואה שהוא מזועזע מאוד. הוא בוודאי לא ישן בלילה כתוצאה מהמעשים הנוראים שעליהם הוא קרא.

מיכאל בריזר (העבודה):

הוא לקח פילולה.

חיים רמון (העבודה):

תיכף אני אעסוק בו, אבל לפני כן אני רוצה לומר משהו לנשיאות הכנסת כאמצעות יושב־ראש הכנסת. אני מקווה שיושב־ראש הכנסת יושב בחדרו ומאזין.

אם אנחנו רוצים להפוך את הכנסת בשנת בחירות לזירה של התנצחות ברמה הכי נמוכה בין כל המפלגות, שחמשיך נשיאות הכנסת לאשר הצעות לסדר־היום מן הסוג הזה — הצעות שאין להן מקום בכנסת, הצעות הקשורות לתחום המפלגתי, הצעות הקשורות ליחסים בתוך מפלגות. אני מציע בעיקר לליכוד, שלא לעשות זאת: בעיקר לא הליכוד, הם האחרונים. מילא, מפלגה קטנה, מאוחדת יותר, אולי כמו התחיה, יכולה לעשות זאת. אבל אתם?

כל שבוע יש לנו חמש הצעות לסדר־היום. אם אתם רוצים שכל חמש ההצעות האלה יוקדשו לעניינים מן הסוג הזה, בבקשה. אני בטוח שלא יהיה די בהן, אנחנו נלך לוועדת הכנסת ונבקש הרחבה. נצטרך הצעות נוספות.

אני לא מאשים את חבר הכנסת קורפו. סיעת הליכוד התכנסה, הוציאה הודעה לעיתונות, מספיק. נשיאות הכנסת יושבת ודנה. מכל ההחלטות, הצעה לסדר־היום בעניין העמדתה לדין או אי־העמדתה לדין של חנאן עשראוו, נושא שמסעיר את כל הציבור, מסעיר את העולם הגדול — זה לא דחוף.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אין אבטלה.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש ממך שלא לעזור לי. אני מסתדר לא רע. אני מבקש ממך.

לא עוזר. לא חשוב עניין חנאן עשראוו; שום דבר, אבטלה, מספרים נוראים של אבטלה, מחילים נוראים של הממשלה. אתם אומרים: למאות אלפי אנשים לא תהיה תעסוקה — לא מאשרים. אבל תעמולה מפלגתית מן הסוג הנחות ביותר והזול ביותר — את זה כן מאשרים.

אני לא בא בטענה אל חבר הכנסת קורפו, הוא תועמלן פוליטי זול.

חיים קורפו (הליכוד):

קראתי את דברך.

חיים רמון (העבודה):

תיכף אניע לעובדות.

אבל מה עם נשיאות הכנסת? איפה שיקול הרעת שלה? איפה האחזיות שלה? איפה תפקידו של יושב־ראש הכנסת לשמור על כבודה של הכנסת? מה קרה ליושב־ראש הכנסת, שיקולים פוליטיים עיוותו את שיקול דעתו?

אתם רוצים להתחיל בדברים מן הסוג הזה, חבר הכנסת קורפו? — יש לי פה תיק שלם. כל התיק הזה, כולו, כל גזיר

וממנים את אנשי שרון. אתם כמה מפלגות, ואתם מתחרים ביניכם בהשחתת המערכת הפוליטית.

נכון שהיו ימים, ואלה לא ימים שיש להתנאות בהם, שבהם קמה המדינה וכך זה עבר. גם היום, לצערי, עדיין קיימות בחלקן התופעות הללו, שאנחנו לפחות נלחמים נגדן. אנחנו מנסים לשנות, בקול רם. חברי כנסת, אנשים בעלי תפקידים מתייצבים באומץ, לא מפחדים. איפה זה קורה אצלכם? איפה יושב פה חבר הכנסת הנגבי? ישבו בישיבה שבה אמר השר מרדור: לא צריך לעשות מינויים פוליטיים. מה אמר לו חבר הכנסת הנגבי? תשאל אותו, הפרוטוקול פורסם. חבר הכנסת גא בפרוטוקול הזה, זה נתן לו הרבה קולות במירוץ לשביעיות. אולי הוא יושב בכנסת בגלל השקפתו בעניין הזה.

ואתה תעלה לדוכן ותעז להגיד דברים כאלה? אתה כאמת לא מתבייש? אתם רוצים כך להילחם? אתה תדבר על העבר ואנחנו נדבר — — —

חיים קורפו (הליכוד):
— — — בורג.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת קורפו, אתה תדבר על העבר הנורא ואנחנו נדבר על ההווה, על מעשי היום-יום שלך ושל חבריך.

שרה דורון (הליכוד):
— — —

חיים רמון (העבודה):
אני מספר על העובדות שלכם, מה אתם עושים יום-יום ושעה-שעה בכסף ממלכתי, ואיש אצלכם לא קם. שמעת שמישהו אצלכם קם? לפחות אצלנו חבר הכנסת בורג קם, היה לו אומץ, הוא מתייצב, הוא מנסה לשנות מצב לא בריא. אצלכם זו נורמה, אתם עושים משהו? חבר הכנסת הנגבי הפך את זה בכלל לתורת חיים. הוא אמר: כך צריך לנהוג.

חיים קורפו (הליכוד):
ולא שומעים מלה אחרת?

חיים רמון (העבודה):
לא, אני לא שמעתי. אולי אתה שמעת.

צחי הנגבי (הליכוד):
— — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):
שטות מדרגה ראשונה הנשיאות מאשרת.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת אלי בן-מנחם, תירגע.

חיים רמון (העבודה):
לכן אני מציע — — —

חיים קורפו (הליכוד):
במשך 29 שנים — — —

חיים רמון (העבודה):
לפני 29 שנים הייתי ילד בבית-ספר, מה אתה רוצה ממני? אולי הייתי קורבן של העניין? אבל היום אני עדיין קורבן של השיטה שלכם. לו היו אבות מפא"קמים מקבריהם ומסתכלים עליכם, היו אומרים עד כמה שכללתם את השיטה. איפה הם ואיפה אתם? הם ילדים לידכם, ילדים קטנים.

מיכאל בר-זוהר (העבודה):
תמימים.

עיתון שאני אבחר הוא שערורייה במפלגתך, ויש פה, להערכתך, כמה עשרות, ואולי אפילו יותר. במקרה הרמתי קטע אחד של עיתון, שבו הכותרת — דוד לוי לשמיר: בשנה האחרונה לא חדלו אנשיך לטפס רעל וארס נגדי: שרון עקץ את לוי ואת תוכנית השלום שלו והציע ריכוזות ישראלית ביש"ע.

חיים קורפו (הליכוד):
תמצא לי קטע אחד על פרנסה.

חיים רמון (העבודה):
מה זה חשוב פרנסה? תיכף אני לך משהו על פרנסה. שרון: שר האוצר שוב אינו דובר אמת. מודעי: שר השיכון לא דואג לנזקקים, ואם אתם רוצים, אני יכול להמשיך.

חיים קורפו (הליכוד):
פרנסה.

חיים רמון (העבודה):
אני אגיע לפרנסה, חבר הכנסת קורפו. אתה חושב שאני אשכח את עניין הפרנסה? אני רק מראה לך, שמי שיושב בבית זכוכית דקה, לא רק שלא יידה אכנים, אפילו לא ינשום בקול רם, כי הזכוכית הזאת עלולה להתנפץ.

אחדל מכך ואחזור לפרנסה. בהחלט, למפא"י ההיסטורית היו זכויות גדולות והיו לה גם חובות. אבל אתם, אתם מעזים לדבר? הרי חטאי מפא"י כשלג ילבינו לעומת מה שאתם עשיתם לשירות הציבורי מאז עלייתם לשלטון. אתה רוצה שאני אעבור על כל הפרשיות? אפילו בתוך המשרדים שלך, אתה היית אחד השרים הפוליטיים ביותר. מי עשה את המינויים המושחתים ביותר במערכת הפוליטית? לקחת אנשים שלא היו ראויים לשמש אפילו כפקידים והפכת אותם למנכ"לים של כל מיני חברות.

חיים קורפו (הליכוד):
אתה מדבר שטויות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אל תאמר "שטויות" — — —

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש ממך שלא לעזור לי. אתה לא עוזר לי. אני מסתדר לא רע, אפילו אתה מסכים אתי.

חיים קורפו (הליכוד):
מינוי של מנכ"ל אחד שאני — — —

חיים רמון (העבודה):
אני מכיר את כולם. הם היו אצלי בוועדת הכספים ובוועדה לענייני ביקורת המדינה. שאתה תעלה על הדוכן?

חיים קורפו (הליכוד):
אתה מדבר שטויות.

חיים רמון (העבודה):
יכול להיות שאני מדבר שטויות, אבל מבקרת המדינה לא מדברת שטויות. הרי מעלליך ומעללי חבריך פרוסים על פני מאות עמודים של דוחות מבקר המדינה, אחד לאחד. לא שכחנו את פלוגות המפקחים של השר שרון, לא שכחנו את מאות ואלפי הדייקטורים שמיניתם, אצלכם זו לא מפלגה אחת, אצלכם המינויים הם לא רק על-פי מפלגה, הם על-פי מחנות. איש ממחנה לוי מקומו לא יפקד במחנה שרון, וכשלוש מתמנה לשר החוץ, אתם מפטרים את אנשי מחנה לוי במשרד השיכון

חיים רמון (העבודה):

הם יכלו ללמוד אצלכם שיעורים יום-יום, שעה-שעה, פרקים שלמים על מה שעשיתם.

לכן אני פונה אל שר העבודה והרווחה ואל יושב-ראש הכנסת. נושא זה לא היה ראוי לדיון בכנסת, ומוטב היה שלא יידון משידיו. הוא נדון. חבר הכנסת קורפו אמר את שלו, אני אמרתי את שלי. אני מציע לשר שלא לענות. הנושא לא ראוי לחשובה, ודאי לא מאת הממשלה.

אני מציע לסיים את הדיון בקטע הזה. אני פונה אל סגן השר פרוש, שהוא המחליט בעניין הזה, לנהוג כך. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אתה מעוניין לענות?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אני מקבל את הפנייה הזאת.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים קורפו, אתם מסתפקים בתשובת סגן השר שלא צריך לדון בכך?

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני העליתי הצעה לסדר-היום ולא ייתכן שאני לא אקבל עליה תשובה מסגן השר. חבר הכנסת רמון יכול היה להרשות לעצמו לדבר שטויות. סגן השר ידבר דברים הגיוניים.

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן השר עונה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

הנושא עצוב. אוי לנו אם לכך הגענו. אמרתי את אשר אמרתי לאור מה שנהוג בכנסת, כאשר לא אחת כשעונים את התשובה אומרים שמסתפקים בתשובה הזאת. אני מסתפק בתשובה הזאת ואיני רוצה את החזרה הזאת. לשעשע את הציבור בוויכוח זה, בשעה שיש לנו נושאים רציניים מאוד על סדר-היום. נשאיר זאת לזמן מאוחר יותר.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אפשר לשאול שאלה?

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

אני גם נגד ויכוחים פוליטיים, אבל כאשר זה נוגע לפת לחמם של אנשים — — —

חיים רמון (העבודה):

די עם הצביעות הזאת.

שמעון שטרית (העבודה):

מי פיטר את איתן סולמי, גברת דורון? אצלכם יש פיטורים בתוך המחנות.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת קורפו, אתה מסתפק בתשובת סגן השר?

חיים קורפו (הליכוד):

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, חבר הכנסת קורפו הסתפק בתשובת סגן השר, ואנחנו מורידים את הנושא מסדר-היום.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תעביר את בקשתי ליושב-ראש.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת בן-מנחם, תירגעו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תעביר ליושב-ראש שילנסקי, שהוא לא יושב-ראש של הליכוד. כל דבר שטות שלהם הוא מאשר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני לא מקבל שתפגעו ביושב-ראש הכנסת. זכותו להחליט. אל תפגעו ביושב-ראש הכנסת.

שמעון שטרית (העבודה):

את נושא האבטלה לא אישרו, ואת דברי השטות האלה אישרו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

נשיאות פוליטית.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

ו. הצעה לסדר-היום

רווחים של חברת "בזק" בקביעת שיחות מקומיות כשיחות מנייה בנות חמש ושמונה דקות

היו"ר נ' מסאלחה:

אנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם שריר, מס' 5761, בנושא: רווחים של חברת "בזק" בקביעת שיחות מקומיות כשיחות מנייה בנות חמש ושמונה דקות.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנים האחרונות אנחנו עדים להתפתחות חיובית מאוד במערכת התקשורת, במערכת הטלפון. במדינת ישראל, במיוחד בשנה האחרונה אנחנו עדים

לפיתוח נמרץ ולשיפור השירות, והגענו למצב, כמעט כמו בארצות המערב, כאשר לאחרונה ראינו גם מודעה בעיתון, שמזמינה את הציבור באזורים מסוימים ובמרכזות מסוימות לבקש קו טלפון שני. כמעט ימות המשיח.

אכן, כך צריך להיות הדבר במדינה מתקדמת. במדינה שרוצה למשוך תעשייה ולפתח תעשייה, אי-אפשר לדבר על פיתוח המשק, על פיתוח הכלכלה, על קליטת המוני עולים, בלא הדבר החיוני ביותר, טלפון לתקשורת. זה מוצר עממי לכל בית, וכך הוא גם היום.

קטן. לא כל בעלי הטלפון הם חברי כנסת או שרים או פקידים נדרשים; אלה שמזלם הטוב הוא שמישהו אחר משלם עבורם. יש ציבור עצום ורב, ציבור דומם, שנושא את נטל חשבונות הטלפון שלו לבדו, מתוך הכנסתו, מתוך משכורתו.

הפטור מעושה זה של מנייה, סיום "עוצר היום" בשעה 23:00, כי ב-23:00 נגמר העושה של המנייה, הפוך את כולו לציפורי לילה. נחמיל את התקשורת האנושית רק בלילה. הורים רבים לא ישיבו את לדיהם לישון על מנת שיוכלו לשוחח עם הסבתא בלי לחץ זמן. ובכלל יהיו יחיי לילה מפותחים מאוד, מ-23:00 הכול חופשי, המנייה נגמרת.

אם נגזר עלינו לשאת בעושה של המנייה, יש לשחרר מכך לפחות את משקי הבית הפרטיים. לא קרה שום דבר ששיפר את מצבו הכלכלי של מניי הטלפון, שפתאום מקפצים לו את חשבון הטלפון. לא קרה שום דבר, המשכורת היא אותה משכורת, ההכנסה היא אותה הכנסה. לא ייתכן שכיום אחד, בגלל שינוי טכני מסוים ב"בוק", הוא יצטרך לשלם מחיר גבוה הרבה יותר.

שירות נוסף שנפל על ראש הצרכנים הוא שיחה ממתינה; פטנט חדש: שיחה ממתינה. חוץ מהעצבות היורדת על המשווח השליו, כשפתאום מתחילים הצפופים הללו, נוצרה בעיה של תקשורת. מצפצים לו, מי מצפץ? הוא לא יכול לדעת מי מצפץ, אולי שיחה חשובה מאוד, אולי מצפצים לו מאמריקה, אולי מצפץ לו מישו חשוב. הוא לא יודע מה הצפוף הזה. הוא אומר: נא לחכות. והוא עונה למצפץ: אני עסוק בשיחה אחרת, נא לחכות. המצפץ מחכה. על חשבון מי? גם לו יש מנייה. הוא מסתכל בשעון והוא רואה שהאיש לא חוזר אליו, או שהאיש חוזר אליו והראשון מחכה. נוצרת ערכוביה שלמה.

כל המניות הללו, לאן הן הולכות? הן הולכות, כמובן, ל"בוק". "בוק" נהנה מכל המניות הללו, מכל הצפופים הללו ומכל התקשורת החדשה הזאת.

אדוני השר, הנושא יכול לשעשע, אבל הוא נוגע לציבור עצום ורב. מאות אלפי אנשים יידרשו לשנות את הרגלי התקשורת שלהם. הכנסת חייבת לתת את דעתה על הנושא הזה. אני בעד יעילות ורווחים, אני בוודאי תומך ברווחיות של "בוק". אני חושב שמגיעים שבחים לחברה, להנהלה ולעובדים. אבל מחיר המוצר הוא שאלה מטרידה מאוד. לא ייתכן שיקפיצו את מחיר המוצר בלי שאנחנו ניתן את דעתנו על כך. כי הרי לא יעלה על הדעת, שצרכנים רבים יוותרו על המכשיר הזה ששמו טלפון. הכנסת צריכה להיות ערה לנושא הזה במיוחד, מאחר שחבריה נהנים מהפריבילגיה של שיחות חינם, 25,000 שיחות מנייה בשנה.

אדוני השר, צריך להוסיף על כך את המחירים הגבוהים להחזיר של הפלאפון. בעניין זה ענית שבבעד שעבר, ואני מבין אותך על כך שאימצת את החלטתה של הוועדה שהגישה לך את המלצותיה ומקווה שהדברים יוכחו כשטח במהרה, בהודרת מחיר גם של המכשיר וגם של השיחות. לא ייתכן להחזיר אותנו למצב שהיה בתקופת טרום-המדינה או בראשית ימי המדינה, כאשר הטלפון היה נחלת בורדים עשירים, נבחרים ופקידים.

למיטב ידיעתי, בארצות אחרות כעולס כמעט אין שיחות מנייה, ובוודאי לא באזור מצומצם. שיחות ברדיו מסוים פטורות מהגבלת זמן.

אני מבקש שהכנסת תדון בנושא הזה, הנוגע לאזרחים רבים מאוד במדינת ישראל. תודה.

אבל, מהו המחיר של המוצר העממי הזה? מהי גישה משרד התקשורת והממשלה, וכמובן חברת "בוק", לגבי מחיר מוצר ששמו שיחת טלפון? האם הטלפון, אדוני השר, נועד לעשירים בלבד? לבעלי היכולת בלבד? רק למי שהפרוטה מצויה בכיסו? או שזה מוצר עממי, שלפי התפיסה החברתית שלנו צריך להיות בהישג ידו של כל אדם ושל כל בית במדינת ישראל?

התבשרנו, ושמחתי על כך, שרווחי חברת "בוק" בשנה האחרונה היו 12 מיליון ש"ח, ואולי יותר. הדבר מעיד על ניהול נכון, על יעילות והתייעלות של החברה, וזה מעיד על כך שעושים את הדברים בצורה נכונה. ואכן אני חושב שהחברה היא חברה טובה, היא חברה שהנהלתה והעובדים בה ראויים לשבח, אבל ממי באו הרווחים הללו ועל חשבון מי הם באו? אם יש רווחים בחברה שכרובה נשלטת על ידי הממשלה, הרווחים האלה צריכים להיות מכוונים לציבור. למי צריכה להיות רווחה מהרווחים הללו? האם לא לציבור הצרכנים עצמו?

נתונים שונים כשטח מוכחים, ואנחנו צריכים להיות מודאגים מכך, שעלות התקשורת, עלות הטלפון למשפחה ממוצעת במדינת ישראל, אדוני השר, היא בין 10% ל-20% מההכנסה. לעניות דעתי, זהו מחיר גבוה ביותר, מחיר פרוהיביטיבי עד כדי כך, שמשפחה אינה יכולה להרשות לעצמה מחיר כזה. אם משפחה משתכרת, בממוצע, 1,500 — 1,700 שקל לחודש, והיא צריכה לשלם 200 — 250 שקל עבור חשבון הטלפון, 15% — 20% מהכנסתה, זהו, לדעתי, נתון שצריך להדאיג את כולנו. האם יש מקום לשיעור כזה של עלות הטלפון? זה סכום שאינו הולך לביגוד, לא לאוכל, לא לכיבוד — הצגת תיאטרון, סרט קולנוע או קונצרט. זהו מוצר עממי, בסיסי, חיוני, ששמו טלפון.

אדוני השר, ארך זמן רב לגלות במדינת ישראל את מכשיר הטלפון. אני עדיין זוכר את הקשיים הרבים ואת הצורך לחכות בתור שנים כדי לקבל טלפון, אבל כאשר גילו אותו, מצאו את המטמון. זה בבחינת אוצר השמור לבעלי לטובה, והנה כיצד משתמשים בו. ראו אנשי החברה, ואולי גם ראשי משרד התקשורת והשר עצמו, שטוב לבני ישראל, מסיחים בטלפון, שומרים על קשר אישי הדוק זה עם זה, והגו את הרעיון לצמצם את ההתרועעות הזאת — שהיא לא בניגוד לחוק, מותר להתרועע — לצמצם את הקשר הזה, והמציאו את המנייה.

אדוני השר, כיום כל ישראלי מחזיק את השופרת ביד ימין ומסתכל קרוב קרוב על ידי שמאל, שעליה הוא עונד את שעונו, כדי לראות כמה זמן עוד נותר לו. נותר למה? אפשר לחשוב שצריך למחר למקום כלשהו. הוא מסתכל כמה זמן נותר לו והוא דוחק בבני שיחו "עוד שתי דקות", "עוד שתי דקות והמנייה נגמרת", "עוד דקה, אני חייב להפסיק את השיחה". מה קורה אם, חס-חוללה, שכת משור? יצלצל עוד הפעם ושוב מתחיל המירוץ הזה. הופכים את כל בני ישראל לספורטאים שמסתכלים כל הזמן על השעון. כמו האצן שמסתכל על השעון, כמו ספורטאי שמסתכל על השעון לראות מה ההישגים שהוא משיג.

רבים אולי יוותרו בכלל על המתח של שיחה בת חמש דקות. יתכן שיתקשרו אליהם אלה שעדיין לא אתרע מזלם ולא חוברו למרכזת ספרתית; או ככלל לוותר על שיחה. מי ירוויח מכך? כאשר צרכנים רבים, אדוני השר, שמחוברים היום למרכזת ספרתית יתחילו לקבל את חשבונות הטלפון שלהם ויראו איך המנייה מקפיצה להם את השיחות, יהיה זה הלם לא

ולא ישנה את רמת השירות הניתן על-ידי חברת "בזק". החברה פועלת בהתמדה לשיפור שירותיה, ואני עומד לאשר בימים הקרובים סדרה של תקנות הבאות לקבוע איכות שירות טובה יותר של חברת "בזק". אשר למעשה כבר מפעילה אותם סטנדרטים, כגון: קיצור משך ההמתנה לקבלת קו טלפון עד לתקופה מקסימלית של חודשים ספורים, כאשר למעשה באזורים רבים ניתן לקבל טלפון בתוך שבועיים; קיצור התקופה המקסימלית לחיקון חקלה בטלפון; ועוד ועוד.

בעניין השיחה הממתנה, אפשר להודיע אפילו טלפונית לחברת "בזק", והשירות ייפסק בתוך 24 שעות. זה רק שירות שהחברה מעמידה חניס לרשות הציבור. אין חובה לקבל אותו, אפשר לסרב, ואז השירות נפסק מיד.

לאור האמור, אני מציע לחבר הכנסת שריר הנכבד להסתפק בדברי תשובתי.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה.

אברהם שריר (הליכוד):

הקשבתי קשב רב לדברי תשובתו של השר. אני מודע לדאגה הכנה של משרד התקשורת לנושא התקשורת. עם זאת, יש סוגיות ספציפיות שצריך לברר אותן. אני מבקש מהשר להסכים להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

שר התקשורת ר' פנחסי:

אין לי התנגדות. אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת שריר. אני מציע לכנסת להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מבין שחבר הכנסת שריר מסכים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 5
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה	
נתקבלה.	

2. הצעה לסדר-היום

חומרים מסוכנים

הדיון בנושא נוכח אירועים מספר, שעלולים היו להסתיים באסונות גדולים מאוד.

האירוע הראשון, מן הגדולים שידענו בשנים האחרונות, היה הדליפה הגדולה בחוות-הגז על-ידי קריית-אחא. לפני חודשים מספר היתה שרפה ב"חיפה כימיקלים", ושם נמנע אסון גדול כתוצאה מהיערכות של מכבי-אש בחיפה ושל המפעלים השכנים שסייעו מיד עם פרוץ השרפה.

אבל, לצערי הרב, היה בעבר מקרה, שכתוצאה מהתהפכות משאית בדרך לסדום קרה אסון, ולאנשים שבאו לסייע, אנשי כיבוי-אש, אנשי מגן-דוד-אדום, לא היה הצידוד

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. יענה שר התקשורת, בבקשה.

שר התקשורת ר' פנחסי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שריר כבר קבע כבותרת ההצעה, שיש רווחים מופרזים ל"בזק" כתוצאה מקיום השיטה של מנייה מקומית, ובמקביל אף קבע, כי יש הפסדים לציבור. אך לא אלה פני הדברים, ואסביר:

1. רבים מאתנו נתקלים בבעיה של חוסר אפשרות לקבל קשר טלפוני בשל קו תפוס, והיה הכרח למצוא דרכים כדי להביא את הציבור לקיצור משך הזמן של השיחות. זו בעיה הקיימת כמעט בכל ארצות העולם, ובכובן הגיעו למסקנה, שהדרך הנאותה היא ביטול האפשרות של קיום שיחות מקומיות ללא הגבלת זמן.

2. העניין נדון בוועדת הכספים של הכנסת בתקופת כהונתו של חבר הכנסת רובינשטיין כשר התקשורת, ולאחר דיון ארוך וממצה החליטה הוועדה, שהדרך הנאותה היא הגבלת אורך השיחה על-ידי מנייה מקומית.

המטרות היו אלה: א. שיפור טיב השירות על-ידי קיצור משך השיחות; ב. ניצול יעיל יותר של תשתית התקשורת, וכתוצאה מכך הקטנת הצורך בהשקעות שהתחייבו כדי להיענות לדרישות תנועה בזמן שיא; ג. תשלום ריאלי עבור השימוש בתשתית. כל המטרות האמורות הושגו.

3. אין זה נכון שלחברת "בזק" יש רווחים מופרזים כי — א. 85% מהשיחות נמשכות פחות מחמש דקות; ב. בכל מקום שמונהגת בו מנייה מקומית מופחת התשלום הקבוע לקו הטלפון בשליש. לפי חישוב התפלגות השיחות בממוצע, מכסה ההורדה בתשלום הקבוע את העלייה בחיוב בעבור שיחות.

כאמור, הנהגת מנייה מקומית הביאה לקיצור במשך השיחה המקומית הממוצעת. דבר זה הביא לדרכי קשר פנויות, וכתוצאה מכך יותר שיחות יוצאות לפועל.

4. אשר לטענה בדבר "שירות לקוי בארץ והצורך להמתין דקות ארוכות ויקרות עד לקבלת תשובה", יש סתירה בין שני חלקי המשפט. משום שאין שירות לקוי בחברת "בזק", שירותי החברה שופרו לאין ערוך, ואם מאן-דהוא ממתין דקות ארוכות, הרי זה נגרם משום שהמניי הנקרא אינו מגיב על קריאתו של אותו מאן-דהוא.

לסיכום ההצעה: ביטול החיוב במנייה מקומית לא יפתור

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: חומרים מסוכנים — הצעה לסדר-היום מס' 5899, שיעלה חבר הכנסת מיכה גולדמן.

איפה סגן השר לאיכות הסביבה? אני מבקש לקרוא לו. איני יכול להפסיק את ישיבת הכנסת כדי לקרוא לו.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ביקשתי להעלות לדיון את הנושא החשוב שמדינת ישראל מתעלמת ממנו: התמודדות עם דליפה של חומרים מסוכנים. ביקשתי לקיים את

אני מצטער מאוד על שסגן השר לאיכות הסביבה איננו נוכח. הוא היה צריך לשמוע את דברי וגם להשיב לי, ולא הייתי רוצה שיש לי רק על-פי הנחונים שהוא קיבל ממשדו, משום שהם "אובייקטיביים" מאוד, ואנחנו יודעים כמה סלקטיביים הם בסופו של דבר. הוא צריך לענות בהתאם לחומר שהוגש לו במשרד, כדי לשמור על האחידות שיש לו כלפי הממשלה מצד אחד, וכלפי עובדיו הנאמנים במשרד לאיכות הסביבה מצד שני.

אני עצמי חבר ועדת הפנים ואיכות הסביבה ויושב-ראש ועדת המשנה של אותה ועדה שעוסקת היום בתומרים מסוכנים. אני מלווה את הנושא מקרוב. לפני כחודשיים הייתי מוזמן לתרגיל שיום מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, ניצב פלד. בתרגיל הזה היינו עדים לפעילות שיש בה שלוב של כל הגורמים שצריכים להתמודד, במקרה שיש דליפה של חומרים מסוכנים. זה מתחיל במשטרה, דרך מגן-דוד-אדום, דרך נציג משרד התחבורה שאחראי למכון המטאורולוגי שידווח על כיווני הרוח, כמוכן אנשי הצבא, אנשי העירייה, אנשי מל"ח — משק לשעת-חירום, אנשי כיבוי-אש, אנשי המשרד לאיכות הסביבה, אנשי משרד הבריאות — כל הגורמים שהם למעשה השותפים במקרה שיש "אירוע רטוב" אמיתי במקום.

אני מדבר על תרגיל שהיה מבוסס על שני שלבים. השלב הראשון, איך מתמודדים כאשר מתהפכת משאית שמובילה חומר למפעל הכרום בבאר-שבע, והשלב השני של התרגיל — רוח מערבית מפזרת את החומר המסוכן לכיוון שכונת הקרוונים החדשה בבאר-שבע. השאלה היא, איך מתנהגים במצב כזה? כיוון שהרוח הובילה את החומר המסוכן לכיוון השכונה, המשטרה צריכה להיערך מיד לפינוי נפגעים ולאפשר לאנשי מגן-דוד-אדום להוביל את הנפגעים לבית-החולים בבאר-שבע, כל הגורמים הקשורים לנושא נוסעים לשטח, יש חסימות של תנועת כלי רכב לכיוון האירוע.

אני יכול לומר לכם, שמהתרגיל הזה למדתי דבר שאותי הוא מרעיד ביותר. אני שמח שיושב כאן השר יוכל נאמן. שרק היום סיפר לי שהשתתף בפתיחת סימפוזיון שמחקרים היום בנושאי חומרים מסוכנים בארץ. הממשלה מינתה ועדה בין-משרדית בראשותו של מר דן ליטאי, שהחליף את מר היכל. דן ליטאי הוא יושב-ראש ועדה בין-משרדית שצריכה להתמודד כאשר, חלילה וחס, קורה אסון כתוצאה מדליפת חומרים מסוכנים או פגיעה באחד המפעלים באזורי חיפה, אשדוד או באר-שבע.

היום אין לנו למעשה שום גוף ממשלתי, אין סמכות במקרה שצריך לפנות אנשים. היום אין שר שיש לו הסמכות להחליט על פינוי שכונה זו או אחרת בבאר-שבע. אני פונה בדרך, השר יוכל נאמן, להעלות את הנושא כשאלתא בממשלה — מדוע ממשלת ישראל לא החליטה עד היום מי השר בעל הסמכות שיכול להחליט על פינוי אזרחים במקרה הצורך.

דבר נוסף, אדוני השר, חשוב שתדע שהיום אנחנו חשופים במדינת ישראל לדליפת חומרים מסוכנים. אין לנו הציוד המתאים להתמודד עם הבעיה הזאת, אנחנו אחת המדינות המערביות שאין בהן ההיערכות הנכונה והמתאימה. נכון שמערך כיבוי-אש הצטייד בהיקף של 6 מיליוני שקל בשנים האחרונות, כדי להתמודד במקרה של דליפת חומרים מסוכנים, אבל מגן-דוד-אדום חסר את הציוד המתאים, אין להם די חליפות, למשטרה אין חליפות להתמודד עם הנושא. במקרה

המתאים, בעיקר היה מחסור בחליפות. הציוד הזה צריך להיות עורך בצורה שאפשר יהיה להתמודד עם משאית שיש ממנה דליפה. באותו מקרה נשרף נהג המשאית בתוך המשאית, כתוצאה מכך שלא היה אפשר לפתוח את דלתות המשאית משום שלאנשי כיבוי האש לא היה הציוד המתאים. הראשון מהם שירד והלך לכיוון המשאית נכווה מייד; אסון גדול קרה באותו מקרה.

כתוצאה מהמקרה הוא רכשו מייד מכבי-אש את הציוד הבסיסי, חליפות מספר, באזור הדרום, ואותו דבר נעשה באזור חיפה. אבל, אי-אפשר להתמודד רק עם מקרים אחדים וקטנים כאלה כמו התהפכות משאית, אלא אנחנו צריכים להיות ערוכים כמדינה, בעיקר באזורים שבהם יש סכנה גדולה מאוד ששם, כתוצאה מתקלה, כתוצאה מטעות אנוש, ואפילו, חלילה וחס, בשעת חירום, עלינו להיות להיות מסוגלים להתמודד עם הבעיות המתעוררות.

במלחמת המפרץ היינו עדים לנפילת טילי "סקאד" באזור מפרץ-חיפה, ממש בלב המפרץ. בקניון חדש שנמצא כמה מאות מטרים מבתי-הזיקוק וממפעל "חיפה כימיקלים". אנחנו, כמדינה, חייבים להיערך בצורה מסודרת בכל הנושאים, גם האזרחיים, ודאי הצבאיים, כדי שנהיה מצוידים בציוד המתאים.

אני אתייחס לציוד בסיסי, שגם אותו אפשר היה להשלים לא בעלות שקשה להתמודד אתה אלא גם בתקציב הקטן שיש לנו כמדינת ישראל.

יש במדינת ישראל מעבדה ניידת אחת שנמצאת בתל-אביב. באותו בוקר של הדלקה ב"חיפה כימיקלים", אני, שגר בכפר-תבור, במרחק נסיעה של 45 דקות, הגעתי לאזור השרפה בשעה 08:00 — השרפה החלה בסביבות השעה 07:00 — והניידת מתל-אביב הגיעה לקראת השעה 08:50. תארו לעצמכם שהיינו נמצאים באזור "חיפה כימיקלים" והיתה שם דליפה של חומרים מסוכנים, כאשר באזור הסתובבו אנשי משטרה, אנשי מגן-דוד-אדום, כבאים, עובדי המשטרה של מפעל "חיפה כימיקלים", אנשי הבטיחות של המפעלים הסמוכים, חברת "מקורות", חברת החשמל — כל הגופים שהיו צריכים להיות באזור הזה. תארו לעצמכם שהחומר הזה היה מגיע לשכונה הקרובה, קריית-אחא. הניידת האחת והבלעדית של המשרד לאיכות הסביבה הגיעה שעה ו-50 דקות לאחר תחילת השרפה.

כשהניידת הגיעה, בדקו מייד את החומרים שנמצאו באזור, והתברר שבקרבת מקום היו חומרים די מסוכנים. אבל, לו היו משקיעים 600,000 שקל ורוכשים שתי ניידות נוספות, אחת שתהיה בחיפה ואחת שתהיה בבאר-שבע, ועלידי כך היינו יכולים להזעיק בתוך 20 או 30 דקות ניידת שיש בה מעבדה לבדיקת רמת הרעלים, היה המצב שונה לגמרי.

נכון, אי-אפשר שתהיה ניידת כזאת בכל מפעל. האמת היא, שבמפעלים גדולים יש גם מעברות סטטיות שיכולות לבחון את החומרים. גם ב"חיפה כימיקלים" יש מעבדה סטטית. אבל, אנשי המשרד לאיכות הסביבה והגורמים האחרים, לא תמיד יכולים לקבל רק את חוות הדעת של המפעל עצמו, שלפעמים יש לו גם אינטרס, ויהיה האובייקטיבי ביותר, לשמור על רמה כזאת של חומרים מסוכנים ורעלים, שהדבר לא ייצור פניקה, מה עוד שמפעל כזה עלול לקבל צו סגירה משום שהוא עצמו פרסם הודעות שבסביבתו הקרובה יש חומרים מסוכנים באוויר.

עזר ויצמן (העבודה):
האם מותר לה לקחת טרמפיסטים?

מיכה גולדמן (העבודה):
אסור.

צריך גם להיערך בתחנות בדרך לרמת-חובב. כדי שאם קורית, חס וחלילה, איזו תקלה, משאית כזאת תוכל ליצור קשר עם תחנה, ויהיה אפשר לגרור אותה לתחנות ביניים שיהיו בדרך.

הבאתי כמה דוגמאות. אפשר להעלות דוגמאות רבות נוספות: אני רואה בנושא זה של החומרים המסוכנים נושא חשוב מאוד. מדינת ישראל צריכה להתמודד עם בעיה זאת על אף הבעיות הקשות והכואבות האחרות שיש לה. אנחנו יודעים מה הם הנושאים העומדים על סדר-יומנו, אבל, רבותי, יפה שעה אחת קודם. מוטב שלא נצטער לאחר מכן על שלא נערכנו להשלמת הציוד החסר. אני מדבר כאן על תקציב של מאות מיליוני שקלים. אני מדבר כאן על סכומים שמשרדי הממשלה יכולים לשאת בהם במסגרת סדרי העדיפויות במשרדיהם. ייתנו השרים הנוגעים בעניין העדפה לציוד שיאפשר התמודדות נכונה עם דליפות של חומרים מסוכנים, עם פגיעות ועם אסונות דומים.

אני חוזר ואומר, חבל שסגן השר אינו נוכח כאן. אני מקווה שהוא יקרא את הפרוטוקול על מנת שיבין את החשיבות והדחיפות של הטיפול בנושאים אלה.

אני פונה אליך, אדוני השר יובל נאמן, שתעלה את הנושא בדחיפות בישיבת הממשלה, על מנת שנוכל לתת תשובות על הבעיה, ועל מנת שתהיה היערכות נכונה בתחום זה במדינת ישראל.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. כיושב-ראש אני מבקש את מחאתי עקב אי-נוכחותו של סגן השר לאיכות הסביבה. ברקנו את העניין, הוא נמצא בכנסת. סגנית מזכיר הכנסת ניסתה לאחר אותו. אם הוא לא יודע על כך, זאת רשלנות: אם הוא כן יודע — זה זלזול. נביא זאת לחשיבות לבו, וכן נפנה לכך את תשומת הלב של יושב-ראש הכנסת.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אמסור בממשלה את המסר שקיבלתי כאן. הקשבתי לעצם הדברים. אדאג שהדברים יבואו לידיעת הממשלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מודה לך, אדוני השר יובל נאמן. רשום לי כאן שאחה אחד משני השרים התורנים. אני רואה אותך ממלא את חובתך כחמיד. אני מברך אותך על כך.

אורה נמיר (העבודה):

מי השר השני?

היו"ר נ' מסאלחה:

משה קצב.

הצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבין, לפי המהלך המקובל, שחבר הכנסת מיכה גולדמן הציע לקיים דיון במליאה בנושא זה. אני מבקש להציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כי זאת הוועדה המתאימה ביותר. אני רוצה גם לכרז את חבר הכנסת מיכה גולדמן על פעילותו.

שניידת נקראת למקום שבו התהפכה משאית, כדי לפנות את האנשים שנפגעו כתוצאה מהתאונה; הצבא איננו ערוך לנושאים אלו, אין לו הציוד הנכון והמתאים להתמודדות הזאת.

כבר היה מקרה דומה, הדליפה שהיתה בחוות-הגז בקריית-אטא. זה היה לפני שנתיים. שם מפקד עורף צפון, אלוף-משנה מוטי דכיר, הוא שנקט יוזמה, ובעצה אחת עם האנשים שהתמודדו עם הבעיה במקום הוא החליט לפנות שכונה שלמה בקריית-אטא. הצמודה לחוות-הגז.

מדינת ישראל היא מדינת חוק. צריך לשמור בה על סדר. ועדת השרים צריכה לקבוע מי השר האחראי. אנחנו יודעים שבחלק מהנושאים מטפל סגן השר לאיכות הסביבה. השר לאיכות הסביבה הוא ראש הממשלה, אבל הממשלה עוד לא קבעה שהשר לאיכות הסביבה הוא האחראי לעניין זה.

אני ממליץ להמשיך לתרגל את האזורים הרלבנטיים לסכנה של דליפה של חומרים מסוכנים. פעלתי בעניין זה ביוזמתי, אבל אני רק חבר כנסת. צריכה להיות פעולה של הממשלה ושל הרשות המבצעת בעניין זה. אנחנו, הרשות המחוקקת, לא יכולים ליום תרגילים. אני יכול רק להציע ולהמליץ בפני השר לאיכות הסביבה, או בפני מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, שנעשה תרגיל כזה. מפקד המחוז נענה לפנייתי. נקיים תרגיל כזה באזור חיפה. לאחר מכן אנחנו מתכוונים לקיים תרגיל כזה באזור אשדוד.

אדוני השר יובל נאמן, אני יודע שהנושאים האלה נוגעים גם לך. במדינת ישראל הקימו רשות עצמאית לקליטת חומרים מסוכנים של מדינת ישראל ברמת-חובב. רבותי חברי הכנסת, כדאי לבדוק מה קורה ברמת-חובב. יש שם היום הצטברות של חומרים המהווים סכנה לתושבי באר-שבע ולכל אזור הדרום. מובילים חומרים מסוכנים מחיפה לאזור הדרום; משאיות עם חומרים מסוכנים עוברות דרך יישובים. הן לא עוברות בכבישים עוקפים. על-פי החוק — עדיין אין תקנות, יש להשלים תקנות לחוק — נהג משאית שמוביל חומרים מסוכנים יכול לראות מתנדבת שבדית בכביש ולאסוף אותה כטרמפיסטית.

היו"ר נ' מסאלחה:

או חילת, או סטודנטית.

שבח וייס (העבודה):
למה דווקא שבדית?

אורה נמיר (העבודה):
היא בלונדינית.

מיכה גולדמן (העבודה):
אנחנו כועסים על השבדים בגלל הכדורגל בשבוע שעבר.

אורה נמיר (העבודה):
זה כבר נבצר מכינתי.

מיכה גולדמן (העבודה):
הייתי אומר משהו, אבל אסור לי להגיד זאת מעל במת הכנסת.

משאית נוסעת עם חומרים מסוכנים לרמת-חובב. על-פי התקנות הבין-לאומיות היא חייבת להחזיק מכשיר קשר. היא חייבת שיהיה עליה שילוט שהיא מובילה חומרים מסוכנים. היא חייבת לעבור בכבישים עוקפים ולא לעבור באזור מאוכלס.

להזעיק את חברי הכנסת, אם לא נותנים לו אמצעים. חבר הכנסת גולדמן הציע שייתנו לו אמצעים, שייתנו לו תקציב. יכול להיות שאין לו תקציב עוד לשתי מכוניות כיבוי, כפי שאמר חבר הכנסת מיכה גולדמן. אם אין לו, שינסה לגייס. אני לא אומר שאנחנו יכולים לתת לו כסף, אבל כחברי הכנסת אנחנו יכולים להתגייס לטובתו.

חבר הכנסת מיכה גולדמן, אני רוצה לעשות דבר שלא לפי התקנון. השר יובל נאמן רוצה לענות. לא במקום, אלא הוא רוצה להבהיר. היות שהוא שר המדע, אולי הוא יכול לתרום לנו מניסיונו. אולי נשמע אותו כמה דקות. בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, אכן, בתפקידי כשר האנרגיה אני מיוצג גם בוועדה שהזכיר חבר הכנסת מיכה גולדמן, ועדה בראשותו של ד"ר דן ליטאי, שאמורה להכין את כל מה שדרוש. להציע את כל ההצעות הדרושות, כדי שנהיה מוכנים למקרים של תקלות כאלה. אני למדתי היום מחבר הכנסת מיכה גולדמן, שעדיין לא נקבע שר אחראי לעניין. חשבתי לתומי, שהיות שהוועדה היא בראשותו של השר לאיכות הסביבה, הוא יושב-ראש ועדת השרים שמינתה את ד"ר דן ליטאי מהמנגנון שלו, וראש הממשלה הוא למעשה השר לאיכות הסביבה, זו כנראה אחריות של השר לאיכות הסביבה. אבל אני בהחלט מוכן לבדוק זאת.

לעצם העניין והעלאת ההצעה לסדר-היום, כהעדר סגן השר ביבי אני לוקח על עצמי את האחריות, אם זה ניתן על-פי התקנון, ואומר כתשובת הממשלה, שאנחנו מסכימים לדיון בנושא בכנסת.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה אתה אינך יכול, זה הכנסת יכולה להחליט.

חבר הכנסת מיכה גולדמן, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מציע דיון במליאה.

דיו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר את ההצעה של חבר הכנסת מיכה גולדמן בנושא חומרים מסוכנים ולקיים בה דיון במליאת הכנסת.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. הנושא אושר ויקיים בו דיון במליאה.

בפעם האחרונה, כאשר היה המקרה ב"חיפה כימיקלים", נזעקנו כולנו. במקרה כזה אנחנו, החיפנים, נזעקים מיד. זה טבעי. חבר הכנסת מיכה גולדמן היה שם, בתוקף תפקידו. היתה לי הרגשה שהיינו על סף אסון. לאושרנו, לא קרה דבר. באזור חיפה במיוחד יש צפיפות אוכלוסין גדולה מאוד בתוך אזור תעשייתי.

על כן, ועדת הפנים צריכה לדון בנושא הזה בשני מישורים. מישור אחד, כיוון שיש עלייה גדולה וכיניי חדש, יש לעשות מאמץ, במסגרת התכנון הלאומי, שלא לבנות עוד בנייני מגורים באזורי תעשייה צפופים. זאת צריכה להיות המדיניות. יש מקומות בגליל, יש מקומות בעמק ויש מקומות בנגב, ויש אפילו מקומות בסביבות חיפה, מדרום לחיפה, שלא בתוך אזור תעשייתי.

יש שאלה נוספת, שגם חבר הכנסת מיכה גולדמן העלה, שאלת התאום. על מנת לטפל בנושא זה העברתי ארבע שאלות לארבעה משרדי ממשלה שונים. דרך אגב, רק ממשרד אחד קיבלתי בינתים תשובה. דרך זה ראיתי עד כמה התאום בעניין חיוני. כיוון שוועדת הפנים ואיכות הסביבה מרכוז את הנושא ברמה של כמה משרדים, אני מבקש להעביר את הנושא החשוב הזה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. יכול להיות אסון צ'רנובילי בחיפה, אולי גם במקומות אחרים. על כן אני מציע שהטיפול יהיה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, האם אתה מסכים שהטיפול יהיה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

מיכה גולדמן (העבודה):

לא. אני מעדיף שהדיון יתקיים במליאה. בוועדה אני יושב כל הזמן.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

האם אני יכול להשיב?

היו"ר נ' מסאלחה:

אני בטוח שמבחינה מקצועית גם אדוני מוסמך להשיב. שאלה תקנונית לא קיימת.

עדנה סולודר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי רשות להערה.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אני חושבת שאי-נוכחותו של סגן השר שהיה צריך לתת את התשובה אינה מקרית. היא אולי מאפיינת את הפרובלמטיקה של הנושא. הנושא מחולק, לדאבוני, בין משרדים שונים ובין אחריות שונות. חלק מן הדברים הועברו למשרד לאיכות הסביבה כלי שניתנו לו התקציבים, שהם ה"שניים" לעניין זה. לכן, אני מבקשת, שכאשר אתה מעיר על אי-הימצאותו של סגן השר על מנת לתת תשובה, תבדוק גם, כסגן יושב-ראש הכנסת, את הפרובלמטיקה בנושא זה ותנסה להשליט פה קצת סדר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מוכן. אני מצדיק מה שאמרת. אבל, סגן השר יכול

ח. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, יש בחוק סעיף אחד. אני מעמיד להצבעה את חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991, בקריאה שנייה.

ה צ ב ע ה

4 —	בעד סעיף 1
—	נגד
אין —	נמנעים

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר נ' מסאלחה:

ארבעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. חברי הכנסת, החוק עבר בקריאה שנייה. אני מעמיד להצבעה את החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

5 —	בעד החוק
—	נגד
אין —	נמנעים

חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991, נתקבל.

היו"ר נ' מסאלחה:

חמישה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שלישית.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991, המובאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תציג את הצעת החוק יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת אורה נמיר. בבקשה.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא לפני הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, את חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"ב — 1991.

הצעת החוק נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 8 ביולי 1991 והועברה לוועדת העבודה והרווחה.

לפי המצב המשפטי היום, נכה בן 55 ומעלה, שדרגת נכותו אינה פחותה מ-50% והיא נכות משולבת של תפקודי היציבה וההליכה, משולמת לו תוספת לתגמולים בהתאם לגילו כדלקמן: אם גילו 55 שנים עד 57 שנים — 7%, אם גילו 57 שנים עד 59 שנים — 14%, ואם גילו עולה על 59 שנים — 21%. התוצאה היא, כי נכים קשים אחרים, שאינם מוגבלים בתפקודי היציבה וההליכה, אינם מקבלים את התוספת האמורה, ובהם נכים קשים, כגון: פגועי ראש ובעלי נכויות אחרות.

מוצע עתה לתקן את המצב הקיים בכך, שכלל ציבור הנכים הקשים, שדרגת נכותם אינה פחותה מ-50% והם בני 55 ומעלה, יקבלו את התוספת האמורה לעיל, ולא רק הנכים המוגבלים בתפקודי ההליכה והיציבה.

אדוני היושב-ראש, לחוק אין הסתייגויות. לכן אבקש לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

ט. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה**

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה. תפתח את הדיון חברת הכנסת עדנה סולודר. אחר-כך — הדועת סיעות במסגרת של חמש דקות לסיעה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אדוני סגן שר העבודה והרווחה, חברי הכנסת, כנראה לא מקרה הוא, שכאשר רנים בנושאים האלה אנחנו מגיעים לשעת לילה מאוחרת ואולם הכנסת ריק, כך האולם נראה — וככל זאת.

בראשית דברי אני רוצה לשלוח מכאן ברכה לכנס בינלאומי שנפתח היום בירושלים ביוזמת אל"י — אגודה למען הילד — ועוסק במיוחד בנושא של התעללות בילדים במשפחה. נושא שעולה יותר ויותר למודעות שלנו. אבל כנראה עדיין לא במידה מספקת.

אני רוצה לפתוח את הדיון המתקיים היום בעקבות הצעה דחופה לסדר-היום שהגשתי לפני קרוב לשנה, ב־19 בדצמבר 1990, בעקבות שלושה מכתבים קשים: אחד של יושב-ראש

המועצה לשלום הילד, מר יצחק קרמן, ושניים של השופט מלמד, שנשלחו על-ידו, האחד בספטמבר 1990 והשני ב־22 באוקטובר 1990, אל מי שהיה בשעתו מנכ"ל משרד העבודה והרווחה שמואל סלביץ, ובהם הוא כותב לגבי שני החוקים החשובים, ובעיקר החוק החשוב שהכנסת אישרה אז. זה היה שנה לאחר שאישרנו את תיקון מס' 26 לחוק העונשין, העוסק בדיני ראיות לגבי התעללות בילדים במשפחה, חוק שצריך להיות מיושם בעזרת קציני המבחן. המערכת הזאת כעצם קרסה ולא ניתן היה לממש את החוק. אני אקרא רק קטע מהמכתב כדי להזכיר לחברי הכנסת מה אמר השופט מלמד, העוסק במשך שנים בנושאים האלה, בעקבות שכיחה או עצומים שקטו קציני המבחן, ולא מתוך רצון רע אלא מתוך הרגשת אחריות גדולה מאוד, שהם אינם יכולים לעמוד במשימה שהוטלה עליהם.

אומר השופט מלמד במכתבו השני: "לוא הייתי רשאי מבחינת החוק והדין למחול על כבודי כשופט, הייתי מוחל. לוא הייתי רשאי מבחינת החוק והדין למחול על כבודי כיושב-ראש של שתי ועדות חשובות שהתמנו על-ידי שר המשפטים והשקיעו עבודה קשה ומאומצת בנושא הנ"ל, הייתי

* "דברי הכנסת", כרך 122, עמ' 4821; נספחות.

** "דברי הכנסת", כרך 119, עמ' 1306.

המשפחה, על גילוי עריות, על הרצח של ילדים בתוך המשפחה. ואיפה אנחנו? בגלל 3.5 מיליוני שקל אנחנו לא יכולים לתת תשובה לילדים האלה, רק להעלות הצעות דחופות לסדר-היום בכנסת? זה מצב שאי-אפשר להשלים עמו ואי-אפשר לשאת אותו.

התא המשפחתי הוא כנראה אחד התאים הכי מורכבים ומסובכים, והוא מושפע משינויים סביבתיים, אקולוגיים, כלכליים, חברתיים, תרבותיים ומסורתיים. אבל התא הזה הוא גם התא שמשפיע, הוא הרי האבן הראשה, או אבן הפינה בבניית קהילה, בבניית משפחה, בבניית התא הראשוני, והוא "סוכן שינוי" ראשוני שמעצב את החברה שלנו — אם היא תהיה גמישה, פתוחה, או סגורה, איזו מערכת יחסים תשרור בה. במשפחה מתעצבים הערכים האוניברסליים ביותר, הבונים את האדם ואת התייחסותו לסביבתו הקרובה והרחוקה. לכן, מה שמתרחש במשפחה אינו נחלת הפרט בלבד. לפעמים אנחנו נכנסים לתוך המשפחה לא בדרך "רכילותית", אלא אנחנו נכנסים כי אנחנו אחראים למה שיתרחש, איך המשפחה הזאת תתנהל ואיך היא תקריץ על סביבתה.

לכן העניין הזה רגיש כל כך וחשוב כל כך, בעיקר בתקופה — ועמדתו על כך רבות בהצעתו לפני שבוע — שאלמות כל כך רבה מתרחשת מסביב, והיא בוודאי משיפעה גם על המשפחה, ויש בדברים הדידיות, בעולם שבו הגענו לשיאים הטכנולוגיים הכי מרשימים, עדיין אנחנו עדים למיליונים של ילדים שמתים מדי שנה בדרכים שונות, אבל האלימות במשפחה היא עדיין גם התופעה הסמויה ביותר. לכן המאבק בתופעה הזאת חשוב כל כך, ואי-אפשר לעשות אותו בלי קציני מבחן, בלי עובדים סוציאליים ובלי אנשים שהם מומחים בנושא הרגיש והטרגי הזה.

החברה שלנו לא יכולה להשלים עם העניין הזה, מפני שהוא מחייב לא רק הענשה, הוא מחייב גם טיפול משקם לא רק בקורבן אלא גם במי שגרם להתרחשות הזאת.

אני מבינה שאני צריכה לסיים את דברי. הנושא הוא, כמובן, שירות המבחן, או אותה מערכת שצריכה לטפל בנורשאים האלה. אני לא יכולה להסתפק בתשובת השר, כי אם אסתפק בתשובת השר אנחנו עומדים אין אונים, כלומר הכנסת משלימה עם מצב שאפילו אי-אפשר לקרוא לו טרגי-קומי. כל הכלים בידיו, למעט התקציב, אם נחשוב על המיליארדים של התקציב שאנחנו דנו בו, אומנם רק בקריאה ראשונה, לפני שבועות מספר, בגלל חוסר תקציב של 3.5 מיליוני שקל אלה אנחנו נסכים למקרי רצח ולמקרי התעללות כאלה?

אני מסכמת ואומרת: אני פונה לכנסת, אני פונה לסגן שר העבודה והרווחה ואני פונה וגם תובעת מעצמנו קודם כול וגם ממך, יש עוד שתי קריאות לתקציב, אנחנו מוכרחים לעשות כל מאמץ להכניס לתקציב של 1992 אותם 3.5 מיליוני שקל שחסרים למימוש החוקים שאנחנו חוקקנו, על-מנת שהם לא יהיו אות מתה, ועוד יותר — על-מנת שאי-מימושם לא יגרור לקורבנות נוספים. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות הדיבור לסגן שר העבודה והרווחה, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אינ דיון.

היו"ר נ' מסאלחה:

הדיון יתקיים מיד אחרי כן. ידוע שלשר מותר להשיב ולהתערב. סגן השר הוא במעמד שר לעניין זה. הדיון הוא במסגרת של חמש דקות לכל משתתף.

מוחל. אך כאשר מדובר בשלום הנפשי והגופני ובבריאותם של אלפי ילדים בארץ, על כבודם ועתידם אינני מוחל, והנני מבצע בזה את התמרותי על כך, שלא מצאת לנכון לטפל בכעיות שהוגלו לפניך.

חברי הכנסת, לפני שבוע העליתי כאן הצעה בנושא הרצח במשפחה. לדאבוני, כשעמדתי על הדוכן לא ידעתי שאנחנו כבר אחרי רצח נוסף, רצח קשה מאוד; מי שקורא את התיאורים על הרצח של אליס שטלצר, עליה השלום, מזדעזע. אבל אני עדיין מזועזעת מתשובתו של סגן שר העבודה והרווחה, שהשיב לי תשובה כמעט דומה לתשובה על הצעתי לסדר-היום מלפני שנתיים. לפני שנתיים השיב לי סגן שר העבודה והרווחה ואמר: — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן השר פרוש לא כיהן אז כסגן שר.

עדנה סולודר (העבודה):

כן היה סגן השר פרוש. התשובה היא מלפני שנה. יש טעות. זה היה בדצמבר 1990. כפי שאמרתי בתחילת דברי, לפני שנה, וחבר הכנסת שבח וייס תיקן את דברי.

סגן השר אמר לי שזאת בעיה רצינית מאוד, והעביר את הנושא למליאה על-מנת — אני מצטטת — "לעורר את דעת הקהל ואת דעתם של אלה שלא נותנים לנו את האפשרות לקיים את החוק. מחוקקים חוק אבל זה בבחינת — תכן לא ניתן להם ולבנים אומרים להם עשו. יש חוק נוער אבל לא נותנים לנו את הכלים להפעילו".

לפני שבוע השיב לי סגן שר העבודה והרווחה על הצעתי לסדר-היום לגבי רצח במשפחה, ואני רוצה לצטט את הדברים כאן בפתח הדיון, כי אני חושבת שזאת השאלה העומדת לפנינו: איך אנחנו מחוקקים חוק שהוא חוק טוב, חוק מתקדם, ולא עומרים על כך שהחוק אכן יבוצע?

אומר סגן השר — אני מצטטת כי חברים לא שמעו — "עד עכשיו, לפי החוקים הקיימים, יש 22,000 פניות לשנה. אם ניקח את החוק נגד אלימות במשפחה, אין כל ספק שאנחנו זקוקים לפחות עוד ל-80 פקידים סעד, מלבד עוד חמישה עובדי מינהל ועשרה תקנים ללשכת הייעוץ, זוהי מערכת שלמה — — —"; אני לא אצטט את הכול, אבל כשביל לקיים את המערכת השלמה הזאת נוקט משרד העבודה והרווחה עוד ל-3.5 מיליוני שקלים שאינם נמצאים. כלומר, אנחנו לא מסוגלים לתת תשובה בנושא ההתעללות במשפחה, שסוף כל סוף נוצרה לגביו המודעות בקרב המשפחות ובקרב הציבור. חוקקנו חוקים מתקדמים מאוד, אנחנו לא מסוגלים ליישם אותם. תכן לא ניתן לעבדך ולבנים אומרים להם עשו. אבל את התכן לא נותנים.

סגן שר העבודה והרווחה אמר: "אני מתבייש, אני מוצא את עצמי במצב מאוד לא נוח, במצב כאוב מאוד, אנחנו עבריינים. המשרד הממשלתי שעליו מוטל לבצע את החוק הזה הוא עברייני, כי הוא לא מבצע את החוק שהכנסת קיבלה".

אבל למשרד הממשלתי הזה יש ראש ממשלה. אני חושבת, שראש הממשלה הוא גם המופקד על המשרד. מה אנחנו עושים? איך אנחנו מטפלים בדברים הכי רגישים? רק הבוקר שמעתי, בדרכי לירושלים, לכנסת, את ד"ר חנינה צימרין, שהיא מומחית בנושא הזה, ראינו אותה לקראת הקונגרס והיא אמרה: כשמונה ילדים נרצחים בשנה במסגרת המשפחה. הרי יום-יום אנחנו קוראים בעיתונות — היום מפרסמים בעיתונות את המקרים המזעזעים על האלימות בתוך

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
רשות ולא חובה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי את רשות הדיבור לא כדי להגיב בשלילה, חלילה, על הדברים שהשמיעה כאן חברת הכנסת עדנה סולודר. אני רוצה להגיד לך מה שאמרתי לפני שבוע, אני מוכן לחזור על הדברים ולהגיד אותם גם השבוע.

אני מצטער מאוד מאוד לקבוע, שאם לא יועמדו למשרד העבודה והרווחה האמצעים כדי לבצע את החוק הזה נגד אלימות במשפחה, אני קורא לעצמנו עבריינים.

אני לא שקט. אני יודע בדיוק מתי צריכות להיות עוד שתי קריאות על התקציב, ואני עומד על המשמר. אמרתי בשעתי שאני מסכים לדיון במליאה, כי אני רוצה את העורף של הכנסת לדרישה הזאת.

את צודקת בהחלט. המצב עגום עד מאוד. אני מעריך מאוד את הדיון. אני רק מצטער מאוד על חוסר ההשתתפות של החברים בדיון, אבל הדיון הוא הכרחי.

ביקשתי את רשות הדיבור גם כדי לתת את המספרים, את העובדות, כדי שנדע. אינני אומר שכמה שאני מביא כאן אני כאילו לא מקבל או סותר את העקרונות שביסוד הדרישה שאנחנו דורשים מעצמנו, ושאת דרשת בדברך. אבל רצוי שנודע על מי מדובר ועל מה מדובר. אני מביא כאן ריכוז של נתונים סטטיסטיים.

אוכלוסיית המופנים שבהם מטפל משרדנו מורכבת מקטנים בני 12–18, החשודים על-ידי המשטרה בביצוע עבירות: קטנים שנידונו על-ידי בתי-המשפט לצו מבחן או לצו טיפולי אחר. למה אני מפרט זאת? כדי שלא תחשבו לרגע שאנחנו כאן בחלל ריק; לגמרי לא. אבל אני מודה שאנחנו לא מספיקים לקיים את אשר הטילה הכנסת עלינו בחוק נגד אלימות. כמו-כן אנחנו מטפלים בילדים עד גיל 14 המעורבים בעבירות נגד המוסר בקרבות, כעדים או כחשודים, וכן ילדים שהוריהם גרמו להם חבלה, או התעללו בהם פיסיית, נפשית או מינית.

אני רוצה לתת נתונים סטטיסטיים לשנת 1990. קודם כל לגבי מספר המופנים, ואני רוצה להדגיש של קטן נספר פעם אחת, אף שלפעמים הוא חוזר על מעשהו כמה פעמים. ובכן, מספר המופנים בשנת 1990 היה 13,971 קטנים, לעומת 10,105 בשנת 1989. כלומר, עלייה של 37.8%. זו עלייה מדאיגה מאוד מאוד.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
האם יש למשרד גם הסבר על סוגי הטיפול?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

תשמע אותי עד הסוף, ואני מוכן גם לשמוע הערות. לא אומר לך שאנחנו כליל השלמות. מפני שהתקציב כל כך מצומצם. אבל שאנחנו ערים ולא שקטים, ושאנחנו מקיימים דיונים מתמידים, כדי לקבל דיווחים ולתת הוראות — את זה אני יכול להבטיח לך שאנחנו עושים.

מספר ההפניות, מספר התיקים שבהם הואשם קטן: בשנת 1990 היו 21,395 הפניות, לעומת 16,959 הפניות בשנת 1989, כלומר עלייה של 26.2%.

מספר הילדים שנחקרו: 1,842 ילדים, לעומת 1,242 ילדים בשנת 1989. נתונים אלה עדיין לא כוללים ילדים מוכים, שבשנת 1991 החלה חקירתם על-ידי קציני המבחן.

אני רוצה לעבור לסוג עבודה נוסף שאנחנו עושים, והוא הקשר שלנו עם גופים אחרים. א. בתי-המשפט לנוער: שיפוט קטנים, קבלת צווי בנינים המאפשרים להתערב בענייני הקטנים בשלב מוקדם; ב. משטרת ישראל: קציני נוער, מחלקי הנוער, הפניית קטנים, מעצר קטנים וחילופי מידע לשמירת האינטרסים של קטנים עובדי חוק, לחקירת ילדים מוכים או מעורבים בעבירות מין; ג. בתי-מעצר ובתי-סוהר: שמירת קשר עם הקטנים בעת המעצר או ריצוי העונש למען קידום אפשרויות השיקום שלהם; ד. פרקליטות המחוזות: בעניינים של קטנים המואשמים בפשעים חמורים; ה. פרקליטות המדינה, היועץ המשפטי לממשלה — בנושאי חקיקה, תיאום פעולות עם משטרת ישראל וטיפול בבקשות לעיכוב הליכים על-ידי היועץ המשפטי.

מה שאני מפרט כאן בא לומר לכם: דעו לכם, המשרד עושה מעל ומעבר באמצעים אשר לרשותו, ואם אתם שומעים כאן את כל הפירוט הזה, עליכם לדעת עד כמה זה דורש עבודה ועירנות, ואנחנו עושים את כל המאמצים כדי למלא זאת.

בשירות המבחן לנוער יש 130 קציני מבחן בעלי תואר אקדמי בעבודה סוציאלית, מיעוטם בחינוך או בפסיכולוגיה; 30 משרדים מקריית-שמונה עד אילת, לרבות מוזר-ירושלים. רבותי, המערכת הזאת היא די רחבה, די רצינית, די גדולה. אבל בכל זאת אני מודה ומתוודה, שאיננו מסוגלים לעמוד כמה שדורש מאתנו החוק נגד אלימות במשפחה, ואיננו יכולים לעשות, חלילה, את עבודתנו רמייה. לכן אני תומך בהחלט בתביעה שאת העלית כאן, חברת הכנסת עדנה סולודר — ואני מעריך מאוד את עזרתך — לחדר את הדרישה של אותם 3.5 מיליונים שאנחנו זקוקים להם, כדי למלא אחרי כל מה שהחוק נגד אלימות במשפחה דורש מאתנו. אני מקווה שהכנסת חתן את קולה, ואנחנו ניתן את ידנו כדי לתקן את אשר יש לתקן.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בדיון. הדיון הוא במסגרת הודעות סיעות, חמש דקות לכל נואם. הראשון — חבר הכנסת שבח וייס, אחריו — חבר הכנסת יצחק לוי.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, התופעה של אלימות במשפחה היא אכזרית במיוחד, משום שהיא עומדת לכאורה בניגוד לכל הציפיות ובניגוד לטבע. ההנחה המקובלת, בצדק, היא, שהמשפחה היא הקן החם ביותר והאנושי ביותר, שהורים מולידים ילדים כדי לגדל אותם, שהילדים הם תמצית האושר, שההורים מוכנים לעשות הכול כדי שילדיהם יהיה טוב יותר מכפי שהיה להם. ההנחה המקובלת היא, שכאשר בני זוג מחליטים להתחתן, ולקיים בית, הם מתחייבים לקיים קן משפחתי.

זוגות שאינם מסתדרים, במקרים רבים מאוד נפרדים; במקרים אחרים נמשכת התופת בבית. מילדים אי-אפשר להיפרד, אין טקס כזה. כלומר, ברגע שמתפורר התא המשפחתי, ברגע שבחוק התא הזה מתקיימת תרבות מתבהמת ואלימה, הקורבן הגדול ביותר הם הילדים, כי הם בדרך כלל חסרי פתרון או סידור, והסידורים הקיימים לגביהם הם תמיד מסובכים יותר, יקרים יותר ואפשריים פחות מסידורים הקשורים בפירוד בין בני הזוג. נוסף על כך קיימת ההיררכיה, משפחות רבות עדיין מתקיימות באווירה של הייררכיה, של מרות, אם תרצו — של דיקטטורה. ועל כל אלה — החולשה הפיסית: ילדים קטנים, ילדות קטנות, מול אב אכזר, חזק בדרך כלל, או אם כזאת, או לעתים שני ההורים, או אף גדול יותר.

עדנה סולודר (העבודה):
זה לא עוברי.

שבח וייס (העבודה):
זה סף-עוברי.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה יכול להתפרש כהרמת ידיים לגבי מערכת החינוך.

שבח וייס (העבודה):
זה נושא עמוק מאוד, גם מבחינה מורלית ומסרית.

אדוני היושב-ראש, נצא מכאן בקריאה לכל אורח במדינת ישראל לצלצל בכל פעמוני האזעקה כאשר הוא שומע בפעם השנייה את הבכי של הילד השכן או האשה השכנה — ואני אומר, בפעם השנייה — כשהוא מרגיש שזה לא רגיל, שזה חריג. הזעיקו את כל הפעמונים — זאת הקריאה שצריכה לצאת כאן מאולם המליאה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו — לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, מכיוון שאתה מייצג את הממשלה וסגן שר העבודה והרווחה איננו, אולי תכרה את אונך ותעביר את הדברים.

היו"ר ש' וייס:
כבר יש לו עומס יתר, הוא צריך להעביר גם לסגן השר לאיכות הסביבה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
זה חלק מהתורנות.

ראשית, אני רוצה לברך את חברת הכנסת עדנה סולודר על עצם העלאת הנושא. אנחנו מעלים את כל הנושאים האלה הקשורים בילדים פעמים מספר, עוד ועוד ועוד, וחברת הכנסת עדנה סולודר היא אחת מחברות הכנסת שמרבות להעלות את הנושאים האלה בגלל רגישותה לנושא ובגלל המעורבות הרבה שלה בנושא הילדים.

אני חייב לומר, אדוני היושב-ראש, שלפעמים יש לי הרגשה, שאנחנו מדברים ומדברים וזהו, כלומר ממלאים דפים בפרוטוקול, ואני לא יודע אם אנחנו מסייעים הרבה. על כל פנים, מכיוון שהזדמן לנו להעלות את הנושא הזה, אני רוצה להעיר כמה הערות ענייניות בקשר לשירות הזה, שירות המבחן, ולחקרי הנוער.

דבר ראשון — הערה ליועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה. לשכת היועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה אינה עומדת בעומס העבודה, אינה עומדת לחלוטין בעומס העבודה. כלומר, תיקי ילדים שצריכים להגיע לחקירה, עוד לפני שהגיעו לחקירה — כי הרי תיקים כאלה עוברים בדרך כלל שני משרדים, משרד העבודה והרווחה ומשרד המשטרה, עד שמחליטים להגיע לחקירה — נחקעים במשרד העבודה והרווחה. אני לא מאשים את היועצים עצמם — אומנם אינני מכיר אותם אישית, אבל חזקה עליהם שהם יועצים מצוינים — פשוט העומס הוא כזה, שתיק שבו צריך נער להיחקר יכול להיות מונח בלשכת היועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה חודשים. ותארו לעצמכם שצריך לחקור ילד בן שבע או ילד בן חמש על אירוע שקרה לו, וכל התועלת שבחקירה היא בחקירה מיידית, מכיוון שאו הדברים מוחשיים מאוד אצל

על כן. אין ספק שזאת התופעה האכזרית ביותר שקיימת בחברה. לדאבון לב, חלק גדול מן התוצאות של האכזריות הזאת הוא גם מוות, פציעה גופנית קשה מאוד, ותמיד פציעה נפשית איומה, המלווה את הקורבנות לאורך כל ימי חייהם.

אני מסופק אם אפשר להתגבר על התופעה הזאת באופן מוחלט. ואנחנו, כתחברה אנושית, נהיה מצווים כל העת להילחם נגד כל הסטיות הנוראות האלה. זה מובנה באופיינו האנושי. כלומר, גם הבלתי אנושי מובנה בתוך אופיינו כאנשים. אבל אין ספק ששירות מבחן, כמו מוסדות אחרים שמטפלים בעניין הזה, טוב יותר, פרוס יותר טוב על פני הארץ, יכול במידה רבה לשפר את המצב.

על כן אני רוצה לברך את חברת הכנסת עדנה סולודר, שבאופן שיטתי עוסקת בנושא הזה. היא אינה מרפה ממנו. פה התלוונו על כך שיש מעט חברי כנסת. אנחנו כבר רגילים בכגון אלה. באופן טבעי נושא מדיני, נושא שיש בו "הפנינג", שיש בו איזו חדשה, מעורר את תשומת הלב של כולם, ואילו הנושאים האנושיים האלה נדונים בדרך כלל בכית הזה כאילו מחוץ לעניין, אף שזה העניין, או עניין גדול מאוד, בצד עניינים אחרים.

אני הייתי רוצה, לצד ההזדהות עם ההצעה להוספת הקול של סיעתנו לכל שינוי בתקציב אשר ישפר את השירות הזה — ומדובר בסכום כסף לא גדול, יחסית להוצאות אחרות — להעיר הערה. שהיא אולי בתחום שאינו ניתן לטיפול, אולי להשמיע כאן זעקה או איזו קריאה: יותר מדי אנשים בארץ יודעים על תופעות של התעללות במשפחה ומכליגים. יש סביב העניין הזה איזה קשר של שתיקה, שבחלקו נובע מהפאסון של שכנות טובה. הם רואים דרך החלון את הוועות, הם שומעים את הקולות, הם שומעים את קולות הבכי, הם שומעים את הצעקות, והם מכליגים. הם לא רוצים להצטייר, חלילה, כמלשינים, כמוסרי מידע לרשות, לשלטון.

ואני חושש שלא מעט עובדים סוציאליים יודעים בשלב מן השלבים על המעשים האלה. אצלם אין, כמובן, בעיה של מסירה לשלטונות, כי הם לעניין זה בעצמם השלטונות, אבל יש בהם יותר מדי אמונה, שבכוחות של שכנוע ושידול וטיפול כזה או אחר הם ימנעו אסון. אני בטוח, שהם עושים את זה מתוך תוס-לב אנושי, אני בטוח שהם עושים את זה מתוך מסירות, אבל כבר יש יותר מדי מקרים שמצביעים על כך שאזהרה מוקדמת, עם כל הסיכון המקצועי שבאזהרה מוקדמת, היתה מונעת אולי אסון. אני אומר את זה לא כמומחה, זה מקצוע — אני יודע שפסיכולוגיה וחינוך ועבודה סוציאלית וטיפול בנוער, ובעיקר בבעיות של סטייה ואלימות כזאת, זה מקצוע. אני מזלזל כזה — — —

עדנה סולודר (העבודה):

אני רוצה לאשש את דבריו של חבר הכנסת שבח וייס. אתה קלעת בדיוק לנקודה. בין הממצאים שמובאים היום לקונגרס מדובר על עובדת, סוציאלית, ש-12 שנה ידעה על התעללות במשפחה וקיוותה שהמשפחה תשנה את דרכיה. כנגד זה, הוכח לכנס הזה חידוש מעניין מאוד — היום מגלים את העבריינות כבר בחדר הלידה, לפי ההתנהגות של היולדת והמשפחה, וזה עלול לקדם, את הנושא.

שבח וייס (העבודה):

לגבי הנושא הראשון אני מאמץ את התוספת והאישוש של חברת הכנסת סולודר. לגבי השני — אני מריח כאן גזענות ואני קצת חושש מזה, כי יתחילו עוד בשלב העוברי. יש לי פחד מכל סוג של הנדסות-אנוש.

יתקבל על-ידי השופטים כעדות מסייעת, כי הרי העדות העיקרית היא של חוקר הנוער. אני חושב שמשדר העבודה והרווחה — אני מקווה שזה כבר נעשה, אבל אם לא, אני מעורר את זה שוב — צריך לדאוג למכשירי הקלטה לכל אחד ואחד מחוקרי הנוער.

לסיום, אדוני היושב-ראש, מכיוון שאתה מאיץ בי, אבל זה נושא שאפשר היה לדבר עליו ולהעיר עוד הרבה הערות —

הי"ר ש' וייס:

אני לא מאיץ בך. היו לך חמש דקות. אתה כבר מדבר שמונה דקות.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
אתה צודק. אני כבר מסיים.

אני מצטרף לדרישתה של חברת הכנסת סולודר להוסיף בתקציב כסף לפתרון הבעיה הזאת. כאשר התקציב יעבור — אם הוא יעבור השנה, אינני יודע באיזה שלב — אני אקרא לחברי הכנסת להגיש יחידות הסתייגות בנושא הזה, ואולי נוכל, ברוב, להעביר בכנסת עוד כמה מיליוני שקלים לצורך הטיפול בילד בסיכון.

הי"ר ש' וייס:

תנסה לארגן את זה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כן, אני רק מחכה שהתקציב יעבור בקריאה ראשונה. כידוע, לא אנחנו מעכבים אותו.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת לוי. אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה — את חבר הכנסת יאיר צבן.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הדברים שהועלו כאן הציגו היבטים חשובים של בעיית הנוער הנקלע לעבריינות וזקוק לשירותים של קציני מבחן. אני רוצה כפתח דברי להצטרף לציון החשיבות של העלאת הנושא מעל הבימה הזאת.

חברי הכנסת, אתמול פנו אלי בקשר לילד פלשתיני בן 13 ממזרח-ירושלים, שנחקר בפעם השנייה במשטרה. אחרי הפעם הראשונה שהוא היה במעצר ונחקר הוא נקלע לדיכאון עמוק ולא יכול היה להמשיך בלימודים. למרות מצבו הנפשי הוא נכלא שוב לצורך חקירה.

בהזדמנות זו אני רוצה לתאר את הזעזוע שאני חשה נוכח העובדה שבמדינת ישראל, יהיה אשר יהיה המתקן, אפשר לכלוא ילדים בני 13 לצורך חקירה. אני חושבת שצריך לשנות את החוק כדי שיימצאו דרכים אחרות, אם צריך לחקור ילדים.

אני רוצה להוסיף על הדברים שנאמרו כאן לפני היבט נוסף ולהדגיש אותו, והוא ההיבט של טיפול שירותי המבחן בנוער ערבי. לפי הנתונים של דוח-טולידנו, שיעור הקטינים הערבים שהואשמו במשטרה בביצוע עבירות מגיע למחצית הקטינים שהואשמו בכלל. זה היה נכון ב-1982, ואני מניחה שהמצב לא שופר, ויכול להיות שהוא אפילו הוחרף.

הבעיה קיימת, או מחריפה עוד יותר, משום שבקרב הצעירים הערבי חסרים קציני מבחן, וגם יש נטייה של קציני המבחן שלא להמליץ על סגירת חקים מחוסר עניין לציבור. אחת המטרות העיקריות של הקמת המוסד הזה היא להעביר

הילד, והחוקר מגיע לאותו ילד אחרי חודשים מספר. הרי בכך איבדנו את כל האפקט של החקירה, כבר אי-אפשר לחקור את הילד, כי בוירונו של הילד כמה חודשים הם משמעותיים מאוד.

דבר שני: חקרו את הילד, החקירה נגמרה, החליטו שלא לסגור את החוק, ואז צריך לטפל במקרה או דרך הוצאת הילד מן הבית, או דרך טיפול משפחתי מסוים, או דרך מסירתו למשפחה אומנת, או דרך מסירתו לאימוץ. כלומר, יש דרכים רבות לטיפול, ושוב מונח החוק חודשים רבים, וכעת לא בגלל הייעוץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה אלא בגלל העומס בבתי-המשפט.

אני אישית מכיר מקרים של ילדים, שמטפלים בהם למעלה משנה, לא טיפול מקצועי, לא טיפול משקם, אלא טיפול של המתנה עד שהייעוץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה או בית-המשפט יגמרו את הטיפול בחיק הזה. ואתם משערים לעצמכם מה היא שנה לגבי ילד בן שלוש או ארבע או חמש שנים, שהוא באותה שנה בלא בית, בלא הורים ובלא מעמר? אבל כך הם הדברים.

נקודה נוספת: חוקרי הנוער — ואגב, הם עובדים מסורים מאוד, ואני מכיר רק חלק קטן מהם — נזקקים פעמים רבות לעשות את החקירות שלא כשעות העבודה. צריכים לגשת הביתה, צריכים לדבר עם הילד. בבוקר הילד בבית-הספר — אגב, יש הוראות שחוקרים ושוטרים לא נכנסים לתחום בית-הספר, ואלה הוראות נכונות בהחלט וחשובות — ואז חוקר הנוער צריך להגיע בשעה 16:00 או 17:00 או 18:00 לביתו של הילד לחקור אותו. חוקר הנוער לא יגיע בשעה 16:00 או 17:00 או 18:00 אם לא ישלמו לו שעות כוננות. חוקר הנוער הוא פקיד ממשלתי, שעובד מהשעה 08:00 עד השעה 14:00 או 15:00, וכאשר יש צורך ללכת לחקור ילד אחרי-צהריים, או בערב, או מאוחר בלילה, איננו מוצאים את חוקר הנוער, ולא משום שאין חוקר נוער, אלא משום שחוקר הנוער אומר, ובצדק: אם אתה רוצה שאני אעבוד מסביב לשעון לפי הצורך, לפי העניין, לפי הצורך של הילד, שלם לי כוננות.

הבוקר שמענו בוועדת העבודה והרווחה — עסקנו קצת בנושא הזה — שיש לחוקרי הנוער ארבעה ימי כוננות כחודש. אדוני השר, זה לא מספיק. אתה צריך לדרוש מהממשלה להוסיף לחוקרי נוער ימי כוננות, אם אנחנו רוצים שהחקירות תתנהלנה כפי שצריך.

אני בעד חקירת ילדים בבית, אין לקרוא לילדים למשטרה, אין לקרוא לילדים למשרד כלשהו לחקור אותם, אין להבהיל את הילדים בחקירתם. הם בלא-הכי מבוהלים דיים, הם בלא-הכי עם טראומות מכל מה שקרה להם. אנחנו צריכים לחקור את הילד בסביבה הטבעית שלו, בביתו, בחדרו, ליד צעצועיו, ולא במקום אחר. על כן צריך להטריח את חוקר הנוער שייגש וידבר עם הילד, ולא שהילד ייגש לחוקר הנוער. לצורך זה צריך תקציב.

נקודה אחרונה, אדוני היושב-ראש, היא אמצעי החקירה. דנו הרבה על דיני הראיות לגבי ילדים. הגישה העיקרית של החוק, שלדעתי היא גם הגישה הנכונה, שהילד עצמו אינו מעיד בבית-המשפט, אלא החוקר מעיד בשמו. זה הדבר הנכון שצריך לעשות. לפעמים קורה שהשופט אומר: אני רוצה לשמוע את הילד. שופט לא מותרם דיו, הוא נמצא בהתלבטות ואומר: אני רוצה לשמוע את הילד, ומה עושים אז? מביאים את הילד, ומותר לילד להעיד בבית-המשפט. בדרך כלל זהו ניסיון קשה מאוד לילד. אמרנו: כואו נקליט, והדבר אפשרי, הוא

למכירה גם תמורת מחיר נמוך מהמחיר הנקוב כשכר המינימום, ובלבד שתהיה להם עבודה. וכאשר הפער בין ההיצע לביקוש גדול כל כך, החוק נמצא בשחיקה מתמדת.

כאן בא הגורם המטפל ועומד במבחן, כי לכאורה אתה יכול להרים ידיים, ואז השאלה היא, אם אתה בכל זאת תארגן את המאבק להגנה על השכר המינימלי הזה, תפקד על כך שהשוק לא יהיה פראי, ג'ונגלי, תעמיד לדין מי שמפר את החוק, ולא מתוך אשליה שעלייך זה תשנה את המציאות החברתית, אלא מתוך הנחה שלפחות תכלום במידה כזאת או אחרת את הסחף.

חוקקנו חוק נגד אלימות במשפחה. החוק הזה, קשה לו מאוד למנוע את האלימות. הפרשה האחרונה, אגב, של הרצח המזווע האחרון, לא היתה על הרקע הקלסי של אלימות במשפחה במובן הצר המסורתי של המושג הזה. כאן היה קשר ישיר מאוד להתפתחויות החברתיות האחרונות. מדובר באדם שהיה מוכטל ומושפל באבטלתו זמן רב, ואיבד את שפיות דעתו — יכול להיות שהיה פגם באישיותו גם קודם, אינני יודע, אני לא מכיר את האיש — התערערה יציבותו הנפשית והוא הגיע למעשה הזוועה הזו. אם המציאות החברתית הזאת תישאר, כל החוקים שלנו וכל התקציבים שלנו לא יוכלו למנוע, אולי הם יוכלו לצמצם, וחשוב מאוד לצמצם, אבל לא יוכלו למנוע את התופעות הללו.

לכן אני בא ואומר, שדווקא במציאות הזאת, שבה קל מאוד להתפתות ולומר, בלאו הכי הסחף הזה קשה כל כך עד שקשה לעצור אותו, דווקא במצב הזה צריך לעמוד על המשמר, ודווקא כאשר מדובר בטיפול בנוער.

וכאן שוב, עבריינות הנוער גוברת — ראינו את הנתונים — גם על הרקע הכלכלי, גם על רקע של משברים תרבותיים, גם על רקע של משברים חינוכיים, ואנחנו יודעים מה מצפה לנו, ואין ספק שהתפשטות תופעת הסמים מסכנת מאוד את החיים שלנו בפרשה של טיפול בעבריינות נוער בזמנים הללו, וכאן קציני המבחן ממלאים תפקיד בלתי רגיל, והם כורעים תחת הנטל.

היום שמענו בוועדת העבודה והרווחה סיפור, אינני יודע אם זה נכון, על העומס שבמערכת השיפוט של הנוער, על מקרה של שופט שהיה נאלץ לחסל 93 תיקים ביום אחד, בשבע שעות.

היו"ר ש' וייס:

כמעט כמו דיני תעבורה.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אם זה נכון, על מה נלץ? ומדובר על טיפול בנוער. רבותי חברי הכנסת, תחשבו על זה. יכול להיות שהוא ראה שאין לו מנוס. זו מציאות שהסדרים של המדינה כופים על אנשים בטיפול בתחום רגיש כל כך. זה נוגע לא רק לעבריינות של נוער אלא לעבריינות כלפי נוער, ונאמרו כאן דברים חמורים דיים, שאינני רוצה להוסיף עליהם.

משרד העבודה והרווחה הוא אכן עברייני, כפי שנאמר כאן, ולא כעניין אחד. הוא עברייני בתחומים רבים. הוא לא מבצע את האמור בחוק, ויש עכשיו כג"ץ נגדו, ויש הצד התקציבי, אני תומך במה שאמר כאן חבר הכנסת יצחק לוי. אני אומר: בהחלט, נתלכד, עשרות חברי כנסת, לא נפור הסתייגויות. כבר אמרתי לחברי בסיעה ולחברים אחרים: בואו נפסיק את ההתעמלות הזאת של הצבעה על אלף הסתייגויות שמרימים עליהן את הידיים. נבחר מעט מאוד הסתייגויות,

את הטיפול מידי המשטרה פלוס בתי-המשפט וכו' למסגרות חינוכיות-טיפוליות. אבל כאשר קציני המבחן נמנעים מלהמליץ על סגירת תיקים, שיעור גבוה הרבה יותר של קטינים ערבים מגיע לדין בבתי-המשפט, וכתוצאה מכך רבים יותר נידונים למאסר או לשהייה במוסדות סגורים, במקום לקבל שיקום וטיפול בתוך הקהילה.

בעיה נוספת הקשורה בטיפול בנערים ערבים שנקלעו לפלילים היא בעיית עובדי חבורות-הרחוב. אם אנחנו רוצים למנוע את הצורך בטיפול משטרי בנערים עבריינים, חשובה מאוד פעולת המניעה. חבורות-רחוב הן אחד המקומות שבהם אפשר למצוא את הנערים שעלולים למעור. אבל אם עובד חבורות-רחוב נדרש לטפל ב-250 נערים המוגדרים כמנותקים, הרי ברור מלכתחילה שזאת ברכה לבטלה. כי הוא יצליח לטפל ב-10 — 12 נערים לכל היותר. מכאן שהתוצאה היא, שלכאורה לאותם 250 נערים יש מטפל, אבל למעשה אין להם מטפל.

בעיה נוספת שרציתי להעלות היא המוסדות השיקומיים-הטיפוליים הפועלים בתוך הקהילה. מספרם ביישובים הערביים אפסי ממש, וגם אלה שקיימים אינם מתאימים. כך, למשל, יש מעון ותיק, "אחוזה", בעכו. זו פנימייה שהתנאים בה, לדעת בעלי המקצוע, אינם מתאימים, ואפילו גרועים.

בקרב הנוער הערבי קיימת נשירה גבוהה מאוד מבתי-הספר. לפי נתונים שקיבלתי, 40% מהתלמידים בעיר נצרת נושרים עוד לפני תום הלימודים בחטיבת הביניים. אבל מבין אלה שנשרו — רק ל-18% נמצאו פתרונות, וליתר למעשה אין פתרונות שיקומיים בקהילה, לא פתרונות בבתי-ספר מיוחדים, לא במסגרות להכשרת נוער ותעסוקה לנוער שמתקשה להשתלב במסגרות רגילות. כאשר מביאים בחשבון את שיעור האבטלה כמגזר הערבי וכאשר מביאים בחשבון את המשפחות מרובות הילדים המתקשות לטפל בילדים שנקלעו למצוקה, ברור שדווקא שם נחוצות מסגרות של הכשרה לנוער ומסגרות של תעסוקה לנוער שסובל מקשיים לימודיים ואחרים.

אני מציעה שהבעיות שצינתי ייכללו בסיכום שנביא כאן היום, משום שנראה לי שזה נושא הראוי לתשומת-לב מיוחדת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת גוֹרֶנְסְקִי. אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שטוב עשתה חברת הכנסת עדנה סולודר שהעלתה שוב את הנושא הכאוב הזה על סדר-היום.

אני רוצה לפתוח ולומר משהו בהיבט כללי יותר, הנוגע לימים הללו. אני מתכוון לגורלו של הנושא החברתי באשר הוא וכיצד הוא מיטלטל במשולש הכוחות, כלומר במקבילית הכוחות, כאשר צלע אחת בו היא החוק, הצלע השנייה היא הגורם המטפל והצלע השלישית היא המציאות החברתית שאנחנו חיים בה.

אביא דוגמה אחת שתבהיר את העניין. קיבלנו כאן חוק חשוב מאוד, חוק שכר מינימום, אבל יש מציאות חברתית שמקשה מאוד מאוד את יישום החוק הזה, כי מעסיקים רבים מנצלים את המציאות של הלחץ האדיר על שוק העבודה, שבו עובדים מובטלים באים ומוכנים להציע את כוח עבודתם

המפד"ל, שהם גורמים להפלת הממשלה והם חייבים לוותר לחרדים. שר האוצר אומר, שהחרדים מחזיקים את תקציב המדינה כבן ערובה. אז למה סגן השר פרוש לא יכול להשיג כמה מיליוני שקלים למען שירות המבחן לנוער? למה כאשר מדובר בפדיונות שאינם קשורים ישירות לשיבות או לאברכים, אז פתאום סגן השר פרוש בא להתלונן בפני הכנסת שאין נותנים לו תקציב עבור שירות המבחן לנוער?

אני מוכן לומר יותר מזה. חברי הכנסת, אני בטוח שאם סגן השר פרוש יתחייב להתעקש על התקציב לשירות המבחן לנוער, הוא ימצא כאן עשרות חברי כנסת שיתמכו בו ויהללו וישבחו אותו על כך.

אנו מציעים לכנסת לקרוא לממשלה ולמשרד העבודה והרווחה להקדיש את התקציבים הדרושים כדי למנוע את הפגיעה בשירות המבחן לנוער, העושה עבודת קודש ממש בטיפול בילדים הנפגעים בדרך כלל על-ידי הקרובים להם ביותר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ביטון. חברי הכנסת, אני חושב שסיימנו את הדיון.

מכיוון שאנחנו מעטים כאן, בעקבות ההערה של חבר הכנסת ביטון, אני רוצה לומר שלאחרונה יש כמה וכמה מחקרים סביב העניין הזה, כיצד ממשלות מאמצות את המחאה. במקום לענות הם אומרים: אתם צודקים. הממשלה מאמצת את המחאה והופכת למעשה להיות אופוזיציה לעצמה. זה בעצם פטנט שעובד די יפה, בכל הנושאים כמעט, ולא רק בישראל.

האם יש לנו הודעת סיכום משותפת? בבקשה. חברת הכנסת עדנה סולודר תביא לפנינו את הצעת הסיכום בשם הסיעות.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביא הצעת סיכום בשם הסיעות שנכחו בדיון: העבודה, מפד"ל, אגודת ישראל, שינוי, מפ"ם, הפנתרים השחורים, ר"צ וחד"ש.

הכנסת תובעת מהממשלה להקציב מידית בתקציב 1992 את התקציב ומשאבי-האנוש הדרושים לימוש החוקים שחוקקה לטיפול באלימות במשפחה, ובמיוחד תיקון מס' 26 לחוק העונשין, למניעת התעללות בקטנים ובחסרי ישע, שבין סעיפיו החשובים קיים התיקון לחוק הראיות, וכן החוק למניעת אלימות במשפחה, המאפשר הרחקת בן משפחה אלים ממשפחתו.

הכנסת קוראת לממשלה לצאת מאדישותה ולעשות כל שניתן למניעת קורבנות טרגיים נוספים במשפחה ובקהילה.

היו"ר ש' וייס:

חשבתם להוסיף אולי איזו קריאה לציבור?

עדנה סולודר (העבודה):

אני מוכנה להוסיף.

היו"ר ש' וייס:

אם את מוכנה, לפי בקשתך, אני אודה לך מאוד. אנחנו מאשרים זאת מראש.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע. אני אוסיף אותך, חבר הכנסת צבן: גם אותך, חבר הכנסת רן כהן. זו הצבעה מס' 6.

ועליהן נרכז את המאבק. נגיש שתיים-שלוש הסתייגויות על דברים קונקרטיים, מתוך מגמה להעביר אותם, לא על דברים שהם בשמים — למשל, בתחום הזה של הטיפול בנוער במצוקה.

ואני אומר מעבר לזה, אדוני היושב-ראש, דווקא בנתונים האלה חשובה מאוד המקצועיות של משרד העבודה והרווחה, זאת אומרת, שהשיקולים יהיו רק טובת הנערים, רק שיקול מקצועי, מי מתאים לטפל בהם. אל יבואו אלי בתלונות על שמעבירים ילד שמצול ממשפחה של עבריינים, ילד מוכה, מעבירים אותו ממוסד למוסד בגלל שיקולים של נתינת החינוך ההולם את דעתו של המעביר ממוסד למוסד, אחרי שכבר מצאו לילד מקום שבו הוא מרגיש טוב. הטיפול בכל התחום הזה צריך להיות סופר-מקצועי ונקי מכל הפניות האלה.

אני רוצה לומר, דווקא המשרד הזה, המופקד על התחומים הרגישים האלה, הוא המשרד המועד לפרוענות. אין בו יציבות, המנכ"ל של עובדת מיד ליד, סגנות השרות שלו עוברת מיד ליד, הפוליטיזציה שלו, לא הייתי אומר פוליטיזציה, המפלגתיזציה שלו היא ללא נשוא.

אמרת היום בוועדת העבודה והרווחה, ואני חוזר ואומר זאת כאן. אני מזמין את חברי כאן וחברים אחרים להקדיש מחשבה לשאלה, האם אנחנו לא צריכים, מתוך דאגה לנוער, לחשוב על הקמת רשות ממלכתית לטיפול בילד ובנוער במדינת ישראל. אני לא משלה את עצמי שהיא תהיה נקייה מההשפעות האלה, אבל לפחות זה יהיה בשלטר-רחוק ולא ביד דורסנית, שתטלטל את המערכות האלה לפי אינטרסים מפלגתיים צרים: הרשות תבטיח את מקסימום הגישה החינוכית, העניינית, המקצועית, נאמר הנכונה לטיפול בילדים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צבן. חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת צירלי ביטון, והוא יהיה כנראה אחרון המשתתפים, כי אני רואה שסיעות אחרות לא הציבו את שמות הרוברים שלהם.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העליתי לפני ארבעה חודשים את נושא התת-החזונה בקרב ילדים. סגן השר פרוש עלה להשיב, והציע לקיים דיון במליאה. הוא אמר שהנושא חשוב, חשוב מאוד, וגם אמר שהוא מסכים שקיימת בעיה קשה, אבל אין נותנים למשרד כלים ותקציבים לטפל בה.

ואכן, חברי הכנסת, התקיים דיון במליאה, לפני כשבוע, בנושא שהעליתי, דיון נחמד מאוד, מוצלח מאוד. אבל, חברי הכנסת, עוד לא שמעתי שנפתרה איוו בעיה של ילד אחד בארץ.

אדוני היושב-ראש, הנושא שאנחנו דנים בו היום, שהעלתה חברת הכנסת עדנה סולודר, הועלה כאן לפני 11 חודש. גם אז עלה סגן השר פרוש ואמר שהנושא חשוב, חשוב מאוד, ושהוא מסכים לקיים דיון במליאה, וקיימת בעיה חמורה מאוד אבל אין נותנים למשרד כלים ותקציבים לטפל.

השאלה היא, חברי הכנסת, האם זה מה שאנו נדונים לשמוע מסגן השר פרוש ככל עת שאנו מעלים בעיה כלשהי בתחום משרד העבודה והרווחה? הלא סגן השר פרוש הוא אחד האנשים החזקים ביותר בקואליציה הזאת, הוא אחד הבכירים בגוש החרדי, שמסוגל לאלץ את הממשלה לתת כל מה שהם דורשים. כאשר הם מחליטים, חברי הכנסת, להתעקש על כספים ייחודיים, למשל, ראש הממשלה מייד מזהיר את

עדנה סולודר (העבודה):

אולי לפני שאתה מצביע, אני אוסיף את התוספת להצעת הסיכום: "ולציבור להפעיל רגישות ואחריות לטיפול בנושא".

הי"ר ש' וייס:

תודה. אנו מצביעים. זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום שהביאה

חברת הכנסת ע' סולודר — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ע'

סולודר נתקבלה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום שהביאה

חברת הכנסת ע' סולודר — 4

נגד — אין

נמנעים — אין

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ע'

סולודר נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

הצעת הסיכום אושרה פה אחד, ואנחנו מוסיפים את חברי הכנסת יאיר צבן, שושנה ארבל-אלמוזלינו, עדנה סולודר, רן כהן וחמר גוז'נסקי.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אולי תעשה הצבעה חוזרת?

הי"ר ש' וייס:

נחזור כדי שהשמות ייקלטו. נעשה הצבעה חוזרת.

י. הצעת חוק זכויות החירש, התשנ"ב — 1991*

(קריאה ראשונה)

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק זכויות החירש, התשנ"ב — 1991 — של חברי הכנסת חנן פורת ואמנון רובינשטיין — בקריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב ראש, חוק זכויות החירש נועד לעשות צדק עם קבוצה של חירשים וכבדי שמיעה, שהחוק אינו מכיר בנכותם כפי שהוא מכיר בנכות של אחרים.

כל מי שמצוי קצת אצל הנושא, כל מי שמכיר את הבעיות הקשות של ילדים חירשים וכבדי שמיעה, את הבעיות של הוריהם ואת הקשיים העצומים שנתקלים בהם ההורים בגידול ילדיהם, יודע כי הם זכאים לזכויות מלאות. אכן, בסעיף 3 של ההצעה אנחנו מבקשים להעניק את הזכויות שחוק הביטוח הלאומי מעניק בסעיף 127(מט) (1) לילדים, ללא הגבלות גיל. עד שמלאו לילדים אלה 18 שנה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

מה להעניק להם? לא כתבתם בחוק.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, את צודקת בכך שספר החוקים שלנו הוא לקוני וקצר, ותמיד רב הסתום על הנגלה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

יכולתם לומר זאת בדברי ההסבר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

נכון. את צודקת. אני מקבל את ההערה שלך. אני פשוט לא הייתי ממונה על דברי ההסבר, אחרת הייתי מתקן ליקוי זה.

הכוונה היא להגדיל את הזכאות לקצבה. אין צורך לומר, שהדבר הזה חל גם על ילדים מאומצים.

סעיף 2 של החוק מטיל חובה על רשות השידור לשדר רבע

מכלל השידורים עם כתוביות עבריות כשידורים העבריים ועם כתוביות ערביות כשידורים הערביים. אין נכללים במניין זה השידורים הישרים.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שיש כאן בעיה רצינית שנצטרך להתגבר עליה לקראת הדיון כאן בכנסת בקריאה השנייה, והיא בעיית החדשות. ציבור החירשים זקוק דווקא לכתוביות או לתרגום סימולטני בשפתם, שפת תנועות הידיים, בנושא החדשות: שכן אני לא צריך לומר לכם איזה תפקיד ממלאים בארץ שידורי החדשות לציבור הרחב. לכן ביקשנו יחד עם רשות השידור, למצוא דרך כיצד להביא לפחות, נוסף על תקציר החדשות שניתן בשעה 20:00, עוד שידור אחד, לפחות שידור שבועי, שבו ילווה שידור החדשות בכתוביות או בשפת תנועות הידיים באורח סימולטני. לדעתי, נצטרך לדון בזה לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

נושא אחר שהייתי רוצה שנוסיף בוועדה, לקראת הדיון בקריאה השנייה ובקריאה השלישית, הוא נושא הטלפונים לכבדי שמיעה. עסקתי בזה רבות כשהייתי שר התקשורת, ואני חושב שהבעיה לא באה על פתרונה. אנחנו חושבים שמספר מסוים של טלפונים ציבוריים המסומנים בתור שכאלה חייבים להיות בכל ריכוז אוכלוסייה לשירותם של כבדי השמיעה. אנחנו חושבים שצריכים לעשות מאמץ גם להחיל באופן ממשי את מחיר המכשירים, את השפופרות המיוחדות העומדות לרשותם של כבדי שמיעה.

מעבר לכל אלה, רבותי חברי הכנסת, אני רואה בחוק הזה חשיבות חינוכית, שכן יש לנו ציבור גדול מאוד, שנכותו אינה ניכרת למראית עין, אבל היא פוגעת קשות בכישרון תפקודי, והיא יוצרת מצוקה אנושית גדולה מאוד לילדים, למבוגרים, להורים של הילדים ולבני משפחותיהם. אנחנו חושבים שעלינו החלת ההוראות המיוחדות של סעיף 7 לחוק חינוך מיוחד אנחנו נעזור גם בעניין הזה, עלינו ידך שנוכח ילד חירש כמשמעותו בחוק הזה לעזרה כלים מורים ולריפוי בריבור בהיקף שלא יפחת מארבע שעות בשבוע.

גם מי שחוששים שמא יאלצו את כולם לראות דבר שמיועד לציבור קטן מאוד של חירשים, לא צריכים לחשוש מכך. משום שניתן לתת את הכתוביות לחירשים בלבד.

נכון, זה כרוך בהוצאה מסוימת, משום שיהיה צורך להכניס כתוביות ביותר ויותר תוכניות. אבל זה לא דבר גדול כל כך. זה לא דבר יקר כל כך. וחברה נאורה צריכה לדאוג גם לחלשים בתוכה.

אני מציע לקדם את חקיקת החוק הזה, מאחר שבעיני הנושא ראוי לפתרון וההצעה חיובית. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג איננו. חבר הכנסת רענן כהן איננו. חבר הכנסת גדליה גל איננו. חבר הכנסת חגי מירום איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה קודם כול לבקר את היוזמים, חברי הכנסת אמנון רובינשטיין וחנן פורת. הטיפול באוכלוסיות נפגעות, דוגמת החירשים וכבדי־השמיעה, כמו גם העיוורים וקבוצות אחרות, הוא כמעט מלאכת קודש, ומי שמצליח באיזו דרך לסייע להם ולהקטין את הסכל שלהם ושל משפחותיהם, כבר בכך הוא קונה לעצמו חיי עולם. אני מכיר מקרים רבים מאוד של נכים מן הסוג הזה: הם פונים אין־סוף פעמים, כמעט על גבול הייאוש. אני יכול רק להוקיר את היוזמים של הצעת החוק הזאת.

אני רוצה לומר שניים־שלושה דברים לחוק גופו, כי בסך הכול אני רוצה שהוא יעבור במהירות. רק לפני שבועות מספר עשינו צדק עם כל הילדים, גם מתחת לגיל שלוש, שיזכו גם בקצבת נכות, ואין ספק שקצבה כזאת מגיעה גם לאוכלוסיית החירשים. בכך בלבד כבר יש התקדמות, והקטע הזה הוא השלמת הסיוע לילדים נכים.

בעניין הכתוביות, אדוני היושב־ראש, אני סבור שצריך לעשות כל מה שיכול לקרב אדם נכה, וכוודאי ילד נכה לתפקוד, להנאה, לבליו, להתפתחות כמו ילד בריא. על כן אני סבור שצריך לקבוע, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שכלל תוכניות הילדים יהיו כתוביות, כ־100% של התוכניות.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
הבעיה היא בשידורים הישירים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הדבר הזה ייבדק בוועדה, נשמע מומחים ונתקדם. אם בתוכניות הילדים נדר מ־100%, הרי נשאר אפליה מסוימת בין ילד חירש ובין ילד שומע, וזאת תהיה טעות גדולה. כנ"ל גם בעניין תוכניות שיש בהן משום הענקת השכלה לילדים, תוכניות תערוכות להם תרומה של ממש.

אני רוצה להסב את תשומת לבך, חבר הכנסת רובינשטיין, לכך שבהגדרה של חירש יש טעות, שנפלה בוודאי באקראי. בהגדרה נאמר שחירש הוא מי שאיבד את שמיעתו. בנוסח הסופי של החוק נצטרך, כמובן, לומר, שחירש הוא גם מי שאינו שומע מלידה. שנולד חירש.

דבר אחרון. גם אני, כמו חבר הכנסת צבן, סבור שהעזרה בלימודים תצטרך להינתן גם בהיקף וגם באיכות הראויים, כדי שהסיוע לילד חירש או כבד שמיעה יהיה סיוע מתאים. שיאפשר לו להתקרב ככל האפשר לילד שומע רגיל. תודה רבה.

ההצעות שלנו אינן קיצוניות, אינן מכבידות הכבדה יתירה על אוצר המדינה. הגענו לידי סיכום בעניין הזה. זוהי תחילת הדרך לתקן עוול שנעשה לציבור גדול מאוד. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רובינשטיין. אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן. אם אפשר לתמצת בשלוש דקות — כי זה נושא מוגדר מאוד, ואני מניח שיש פה הסכמה רחבה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אנסה.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, ברכות מכל הלב לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין ולחבר הכנסת חנן פורת על היוזמה החשובה הזאת. אני מקבל את מה שאמר חבר הכנסת רובינשטיין בסיפא של דבריו, שאנחנו צריכים לראות בכך מסגרת לחקיקה נוספת, עתידית, לכשירווח.

יש אכן כמה שאלות שנצטרך להעמיק בבירור בוועדת העבודה והרווחה. אני מבין שלשם יגיע החוק, חבר הכנסת רובינשטיין?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
נכון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

השידורים בלוועית, למשל, רובם לא ישירים. היום כמעט כל השידורים בלוועית יש בהם כתוביות. הנורמה של רבע יכולה להיות כאשר תהיה אולי הנהלה אחרת לרשות השידור, נטוורג שמתייה לרדת מתחת למה שמקובל אפילו היום. צריך להיזהר בכך.

לגבי השידורים הישירים, העלית את שאלת החדשות, בצדק. אבל אפילו לא פתרנו את שאלת השידורים הישירים המיוחדים. למשל, כעת ועידת־מדריד טרחה הנהלת רשות השידור מדי פעם, גם בכתוביות וגם בצורות אחרות, לתת לחירשים אפשרות להיות מודעים למה שקורה. אולי צריך לתת הנהיה לשר להתקין תקנות מתאימות, כדי שתהיה גמישות רבה יותר, גם תוך התחשבות בהתפתחות האפשרויות הטכנולוגיות.

לאחר ששמעתי גרסאות שונות בנדון, יש דבר שאני מבקש לדעת. חבר הכנסת רובינשטיין, נאמר לי שסיוע בארבע שעות רחוק מאוד מהמינימום הדרוש. שאולי אנחנו עושים משהו שעלול להיראות, חס וחלילה — ודאי שזאת לא הכוונה של היוזמים, אבל זה עלול להראות כזריית חול בעיניים. אינני מצוי בכך.

אדוני היושב־ראש, אני רוצה לבקש דבר אחד בלבד. אם יתברר לנו כימים הקרובים, אדוני השר קצב, שהממשלה אינה מסוגלת לשמוע את זעקת המובטלים ושוב לא תקיים דיון ולא תחליט החלטות — להחיל את החוק הזה גם על הממשלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורו. בבקשה.

אברהם פורו (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, לא אגזול זמן רב. אני רוצה רק לומר משהו בעניין כתוביות. הטכנולוגיה היום מאפשרת, בדומה לשיטת הטלסקט, לתת את הכתוביות רק למי שרוצה לקבל אותן ולא לכלל הציבור. הדבר טעון רק שינוי קטן במקלט הטלוויזיה, הוספת מרכיב מסוים, ומובן שזה תלוי בנכונות של הנוף המשרד להכניס את הכתוביות. זאת אומרת,

לצמיחות. אני בן 69 שנה. אני מתקיים מקצבת הביטוח הלאומי ופנסיה בסך כ־800 שקל לחודש. אבקש מכבודו לשחרר אותי מאגרת הטלוויזיה או להעניק לי הנחה משמעותית באגרה שנתית. למעשה תועלתי מהטלוויזיה מתמצית לכל היותר כ־50% לעומת שאר תושבי המדינה, אם לא פחות, לנוכח העובדה שאני רק רואה ולא שומע בכלל. נוסף על כך, לא כל השידורים מתורגמים לשפה העברית. לכן הוא מבקש — או שישחרר אותו או שיתן לו הנחה של 50%.

אני מברכת את יוזמי החוק, חברי הכנסת אמנון רובינשטיין וחנן פורת, על הרגישות החברתית הגבוהה שגילו עם הגשת הצעת חוק זכויות החירש, אשר מקדמת אותנו צעד גדול לעבר הקלת חייו הקשים ממילא של ציבור החירשים בישראל. הגיע העת להכרה בחוק בזכויותיהם של החירשים, למתן זכויות לגיטימיות ולמילוי דרישותיהם הצודקות. אוכלוסייה זו זכאית למלוא העזרה מכל הגורמים הממשלתיים, הציבוריים והחברתיים שיש ביכולתם לסיע לה.

אני בהחלט תומכת בהצעת החוק ומציעה שבוועדה נסיף עליה לנוכח ההערות שהועלו עליידי חברי הכנסת, לרבות ההצעות שאני לעילית בדבר הנחה בתשלום אגרת הטלוויזיה כשיעור של 50%. אני תומכת בהעברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את חברי הכנסת חנן פורת ואמנון רובינשטיין על הגשת הצעת חוק זכויות החירש. אני חושבת שבהצעה זו אנחנו באים להשלים חסר של שנים רבות מאוד.

כמוכן, כל נכות ובעייתיות, אבל נדמה לי שלהיות חירש ואילם פירושו להיות מנוע משני החושים המרכזיים ביצירת קומוניקציה, ביצירת איזו תקשורת. כפי שהחירשים עצמם אומרים, החירשות מנתקת אותם מאנשים. לכאורה אנחנו רואים אדם שנראה כמונו, אבל קשה מאוד ליצור אתו את הקשר הראשוני. זה מחייב הרבה מאוד רגישות והרבה מאוד אמצעים, כדי למלא את החסר בדרכים אחרות ולא בדרכים שהטבע מעניק לאנשים בריאים.

אני רוצה להעיר הערות מספר. אני חושבת שכל שנקדם את האפשרות להכיר בנכות הזאת, נקל על אותם חירשים שנוקמים להרבה מאוד סיוע. מי שמודע לפעילות שמנסים ליצור סביבם, אם בשטחי תרבות, אם בשטחי למידה, אם בשטחי ספורט, וכן הלאה, יודע כמה משאבים צריך להשקיע בזה, והאדם לא יוכל לעשות זאת מכספו שלו. לכן, כל חוק המכיר בנכות ומסייע לאדם מבחינת זכויות, יבורך.

בעיקר אני רוצה להתייחס לנושא הכתוביות. אני פונה אל חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. באופרה הישראלית יש סידור יפה מאוד של תרגום סימולטני שאפשר לקרוא. נכון שהחירשים אינם שומעים, אבל עליידי ראייה וקריאה בהצגות או באירועים דומים, ניתן לקרוב אותם למתרחש. זה סידור שאיננו מורכב כל כך כנראה, ועליידי כך אפשר להקל עליהם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת סולודר, באופרה יודעים מראש מה יקרה. בשידור חי לא תמיד יודעים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבל־אלמוזלינו, אחריה — לחבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר, אלא אם יחזור חבר הכנסת שבח וייס, שרשום לפניו.

שושנה ארבל־אלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כשאני באה להתייחס בריון הזה לאוכלוסיית החירשים מלידה ולאלה שחירשותם היא תוצאה של מחלות או תאונות, איני מתייחסת לחירשים היושבים בממשלה, שאזונייהם אטומות לזעקתם של 145,000 מחוסרי העבודה ורבע מיליון הנפשות החיות מתחת לקו העוני. אולי צריך לטפל בהם בנפרד.

אנחנו דנים על אוכלוסייה שהגורל התאכזר אליה, על אנשים הנאלצים — במאמץ פסי ונפשי — לפעול יום יום כאילו לא קיים הפגם שהם סובלים ממנו. את אוכלוסיית החירשים קשה לזהות, הם מתנהגים ונראים כשאר האדם, אולם למרות זאת הם בעלי מום, ובמקרים רבים הם בעלי מום חמור וקשה.

בתוך אוכלוסיית החירשים קיימת קבוצה מצומצמת בעלת מוגבלות חמורה ביותר: אצלם אין אפשרות להעריך נכונה את נכותם על־פי התקנות הקיימות. הכוונה היא למקרים של חירשות תורשתית חמורה מאוד, נכות מלידה, או אנשים שאיבדו את שמיעתם בגיל טרום־שפתי, ולכן לא רכשו תקשורת מילולית. התקשורת מתבצעת בשפת הסימנים. אוכלוסייה זו מופלית לרעה לעומת שאר אוכלוסיות הנכים, למרות מצבה הקשה.

בגרמניה ובצרפת לוח הנכות עבור הפסד שמיעה מגיע ל־100%, במקרה של חירשות חמורה מאוד — מעל 90 דציבלים. כך גם בארצות־הברית. אולם בישראל דרגת הנכות עבור מום דומה מגיעה רק עד 60%, גם אם החירשות היא טוטלית. יוצא מכך שבחוסר שמיעה וחוסר דיבור במידה המקסימלית לא יכולים להגיע ל־100% נכות. הדבר הזה אינו מוצדק לחלוטין לנוכח חומרת המגבלה הסוציאלית. עלינו עוד לתת את הדעת על כך.

בגל העלייה הנוכחית הגיעו עד כה לישראל כ־200 עולים חדשים חירשים, ילדים, מבוגרים וקשישים. נפתחו עבורם כיתות אולפן מיוחדות, שבהן מלמדים לא רק את השפה העברית אלא גם את שפת הסימנים הישראלית, השונה בתכלית מזו הרוסית.

העולים החדשים מספרים, כי בכרית־המועצות הם היו מוכרים כנכים לכל דבר והיו זכאים להטבות שונות. אולם, כאן בארץ הם מופתעים מהשוני ומהשינוי לרעה במצבם. בכרית־המועצות הם היו זכאים לקצבאות נכות חודשיות למשך כל החיים, לעזרה במימון הוצאות ייחודיות שיש לאוכלוסיית החירשים, לנסיעות חינוך באוטובוסים. להנחה של 50% בנסיעה ברכבות ובטיסות־פנים. כמו כן, היו מתורגמים לשפת הסימנים בטלוויזיה הממלכתית. איני יודעת מדוע אי־אפשר לעשות זאת גם בטלוויזיה הישראלית. בארץ אין הם זכאים לדבר, ולכן אין פלא שהם שרויים בהלם, עם נחיתתם בארץ החדשה שאליה בחרו לעבור ולגור, אשר אינה מכירה בזכויותיהם כציבור הנוקף לעזרה.

ברשותך, אדוני היושב־ראש, קיבלתי מנחה חירש מכתב שכתב לרשות הדואר, ואני רוצה לצטט: "אני גמלאי משרד התקשורת, נכה עבודה בחוש השמיעה כשיעור של 100%

להיות בצורה אחרת. ישב משהו בזמן שידור חי, בזמן שידור ישיר, ויתקתק את המלים, כפי שיש תרגום ישיר.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:
אין בעיה לנסות זאת.

שבח וייס (העבודה):
תלכו לעניין הזה. זה יכול להיות פטנט עולמי. אני מתפלל שעוד לא חשבו על כך. יש בכך מעשה אנושי. תשקיעו בפרויקט הזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגדרת "חירש" שהוצעה בחוק שלפנינו לקריה. לפי ההגדרה המוצעת יוצא, שכל מי שיש לו בעיה של חירשות או של שמיעה לקריה מלידה איננו נכנס כלל לתוך הגדרת "חירש", לפי החוק המוצע. אני משוכנע שמציעי החוק לא התכוונו להבחין או להפלות בין חירשים או כבדי-שמיעה מלידה לבין כאלה שנפגעו או איבדו את השמיעה במהלך חייהם. כנראה חוסר בהגדרה המוצעת נעשה בהיסח הדעת. יש מקום לתקן את ההגדרה באופן שהיא תכלול, בלי כל ספק, גם חירשים או כבדי שמיעה מלידה.

פרט לכך, חברי הכנסת, מדובר בהצעת חוק מועילה וטובה. אני מקווה שהיא תהיה לחוק במהרה. עוד אני מקווה, שלא יקרה לה מה שקרה לחוקים אחרים שנחקקו ואינם מתבצעים, בגלל חוסר תקציבים או מסיבות טכניות או בירוקרטיות מסוג אחר.

לסיום, אני מבקש להעיר הערה חשובה מאוד ורצינית מאוד. לדעתי, צריך למצוא דרך לאפשר לבעלי קשיים בשמיעה ולחירשים להאזין גם לדיונים בכנסת. לכן, יש להחיל את החיקונים המוצעים בחוק שלפנינו גם על שידורי ערוץ-2 כללל, ועל שידורי ערוץ-2 מן הכנסת בפרט, שהרי החירשים נמנעים מלבוא לכנסת בגלל חוסר האפשרות להקשיב ולשמוע את הנאמר בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אמרו לי שהשידורים מהכנסת מסתיימים בעוד חודשיים-שלושה חודשים, כי אז השידורים עוברים לבעלי זיכיונות, והפרס שהכנסת קיבלה, באמצעות שידורים ישירים, מסתיים. יכול להיות שההצעה לא תהיה אקטואלית.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני לא יודע. אדרבה, אולי אותם בעלי זיכיונות ירצו לממן גם דיונים מהכנסת. מנין לנו שלא כך יהיה הדבר?

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
זאת תהיה התוכנית הכי פופולרית בערוץ השני, על בסיס מסחרי.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אומר יותר מזה. אנשים צופים בערוץ-2 יותר מאשר בערוץ-1. בגלל הדיווח מהכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, כאמת צריך לפעול כדי שיהיה המשך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הדיווחים בתקשורת הכתובה על עבודת הכנסת מעטים מאוד וחלקיים מאוד, ואינם משקפים כלל את עבודת הכנסת.

עדנה סולודר (העבודה):

איני מדברת על השידורים. אני מדברת במפורש על הצגות שניתן להוסיף בהן את הכתוביות, כאשר יודעים מראש את התוכן. וזאת נוסף על החדשות בטלוויזיה.

אני רוצה להתייחס לנושא שעסקתי בו רבות בעבר — ואני מודה, ללא הצלחה — לאפוזיה, כלומר כאשר חירש מלידה הוא גם אילם כתוצאה מהחירשות. עד היום הביטוח הלאומי לא מכיר בנכות הכפולה הזאת ולא מזכה אותה ב-100% נכות, כפי שהיה צריך להיות. כל הניסיונות להביא להכרה בתופעה הזאת, שהיא תופעה קשה מאוד, עלו עד היום בתוהו.

נדמה לי, שאם אנחנו מתייחסים אל הצעת החוק הזאת כאל חוק מסגרת, לעתיד, צריך להכניס בה את התיקון הנוסף, או לתקן בעניין האפוזיה ולמצוא לכך פתרון — או בחוק זה או במסגרת הביטוח הלאומי. זו בעיה קשה מאוד מאוד של החירשים-האילמים, והנכות הזאת מפוצלת לשני נושאים.

אני מצטרפת לכל ההערות שנשמעו לגבי טלפונים ונושאים אחרים. אני מברכת על הצעת החוק ואני מקווה שהיא תביא לכך שאותם חירשים יוכלו אולי ליצור ביתר קלות תקשורת עם סביבתם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני חושב שתורי קודם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מקדים אותו, כי הוא צריך להחליף אותי בניהול הישיבה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך על היחמה. זה חוק אנושי ממדרגה ראשונה. אנחנו צריכים לעשות כאן מקסימום טוב למקסימום אנשים, ומדובר על אנשים שנמצאים במצוקה נוראה וקשה להם לסייע לעצמם.

לא אחת אני רואה, בהודמוניות שבהן אני נקרא למועצת אירופה, תחנות טלוויזיה אירופיות. שם רואים יותר ויותר את הסיוע האנושי הזה, הסיוע האלמנטרי הזה לחירשים. זה עושה דבר נוסף. לדעתי, זה מתחן ציבור גדול מאוד ליחס של התחשבות בנכים. זה שירות כפול. זה אנושי כל כך. מיליוני אנשים רואים שנעשה מאמץ מודע לעזור ל-0.5% של האוכלוסייה, הנתונים באסון אישי קבוע. לכן, גם תוצר הלוואי כאן חשוב מאוד. על כן, אני תומך בהצעת החוק ומברך את בעל ההצעה.

אני פונה כאן לשר המדע והאנרגיה. מדי פעם אני המום מהישיבה המדע. כאיש מדע, אתה מקובל מאוד על כולנו. גם על אלה החולקים עליך בהשקפות פוליטיות. האם לא היה כדאי לעשות מאמץ מיוחד ולהביא להמצאה מיוחדת למחשוב העניין? אני בטוח שבמאמץ גדול יהיה אפשר להגיע למחשב שייצור מילון, מחשב שבו יהיה אפשר לפעול במהירות אדירה, כפי שכאשר אנחנו מתקשרים היום למודיעין 144 אנו מקבלים את מספר הטלפון שאנו מבקשים עוד לפני שמסיימים את המשפט. זה יזיל את השירות, ויכולה להיות בכך גם תרומה חשובה. יכול להיות שאני אומר פה דבר שהוא בבחינת מדע בדיוני, אבל אפשר לנסות למצוא טכניקה ליצירת מילון ממוחשב, עם תנועות. זה לא מוכרח להיות ביד אדם. זה יכול

אני רוצה לנקוב כאן במספרים, כדי שובין את המשמעות של התיקון שהוצע. אם לפני כן היו זכאים ליהנות מקצבה או מגמלה רק 400 – 450 ילדים חירשים, הרי עליפי הצעת החוק שלנו יצטרפו למעגל הזכאים כ-1,155 ילדים. זאת עליפי נתונים שבתנו עם אנשי מקצוע. פירוש הדבר, שאתה מרחיב את מעגל הזכאים, ומצטרפים זכאים שעד כה לא נהנו מן הקצבה. הם היו צריכים לקנות מכשירי שמיעה ולטפל בכל הדברים הנלווים לכך. כך למעלה מ-1,000 משפחות הנושאות בנטל בעצמן יהיו זכאיות להשתתפות מצד המוסד לביטוח לאומי.

לא אסתיר, עלות הצעת החוק הזאת היא כ-7.5 מיליוני ש"ח. מתוכם, כ-2.5 מיליוני ש"ח רק לילדים גילאי אפס עד שלוש, שעד כה לא היו זכאים לשום תמורה. זהו סכום לא מבוטל.

אגב, עלי לציין שבעת דיונינו בוועדת העבודה והרווחה, שנוהלו במסירות עליידי חברת הכנסת אורה נמיר, הופיע האוצר – אגב, כמו בדיונים אחרים – ללא נתונים, או עם נתונים מופרכים מן היסוד, בצורת כמעט שרלטנית, ללא ידע וללא אינפורמציה. ואנחנו, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין ואני, היינו צריכים פעם אחת ופעמיים להעמיד את נציג האוצר – שלא ידע כלל בין ימינו לשמאלו – על טעותו. באו עם כל מיני נתונים מצוצים מן האצבע. זה מצער מאוד. אולם, בסופו של דבר אני שמח שהצעת החוק באה כאן לקריאה ראשונה, ואני מקווה מאוד, שהאוצר לא יערים קשיים בדרך לקריאה השנייה ולקריאה השלישית.

אומר עוד שני משפטים בלבד: האחד – ההצעה בדבר הכתוביות שונתה במקצת. מעבר לערכה האובייקטיבי, אם ניתן לומר כך, והאפשרות של חירשים ליהנות גם הם מתוכניות, בעיקר מתוכניות בעברית ומתוכניות לילדים, יש בה ממד פסיכולוגי, ועמד על כך יפה חבר הכנסת שבח וייס, שציין כאן את העובדה, שבכך אתה מגביר את המודעות של החברה לכך.

גם ההצעה באשר למשרד החינוך, שלפיה הילד החירש יהיה זכאי לארבע שעות שבועיות לפחות, אף-עליפי שהיא היום מתקיימת כתקנה, וייאמר זאת לשבחיו של משרד החינוך, הופכת משעה שהיא מעוגנת בחוק לדבר מחייב, שלא יהיה תלוי בשרירות במקרה של שינויים תקציביים.

שלושת הדברים גם יחד מצטרפים לאיזה מעגל, ואני מצטרף לדבריו של חבר הכנסת וירשובסקי, שאם נצליח בדרך מודולרית לענות על מעגל אחר מעגל לגבי אותם גורמים חלשים ונכים וסובלים בחברה, נוכל אחר-כך לעגן את כל הדברים יחד בהצעת חוק כוללת. אבל, נכון לעכשיו, הרי אתה יודע טוב לא פחות ממני, שלעתים האויב של הטוב –

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני הצעתי זאת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לכן אני אומר: האויב של הטוב הוא הטוב ביותר. ואני אומר: אם נזכה והצעת החוק הזאת תעבור, נביא מעבר לכל לחסד ולאהר ולשמע ליותר מ-1,100 משפחות הנושאות כיום בנטל הכבד של טיפול בחירשים, ונוסיף נדבך של אור וטוב ורוח טובה גם בהצעות החקיקה שלנו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חנן פורת.

חברי הכנסת, קיבלתי עכשיו פתק משר האנרגיה ובו כתוב: "באנגלית כבר יש מחשב השומע דיבור והופך אותו

זהו תיקון נוסף שהייתי מכניס בהצעה, לגבי כתוביות בעברית ובעברית בשידורים של ערוץ 2, ולא רק בשידורים של רשות השידור.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אפשר לדבר מן המקום?

היו"ר ש' וייס:

כן. בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בהחלט תומך בהצעת החוק. אני רואה בה דבר חיובי. אני מברך את המציעים, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין וחבר הכנסת חנן פורת.

אני מקווה שאנחנו נאגד את כל הזכויות ואת כל המסגרת של ההתייחסות של החברה לאדם שזקוק לתמיכה – עיוור, חירש או כל בעל לקוי אחר – כדי שיוכל למלא את תפקידו. ליהנות מזכויותיו ולמלא את חובותיו. אני מקווה שנאגד את הזכויות ונכליל אותן כחלק מהחוקה שלנו. בין שהיא כבר כתובה ובין שלא. דרושים סעיפי יסוד המבטיחים את זכויותיהם של כל הנכים. צר לי שאנחנו צריכים להתקדם טיפין טיפין בחקיקת החוקים האלה ובנושאים אלה, במקום להסדיר את הנושא במסגרת כוללנית אחת ולתת לאזרחי מדינה אלה אפשרות לחיות כאזרחים עם כל הזכויות וכל החובות, עד כמה שאנחנו. בני אדם, יכולים להעניק להם.

אני מקווה שהחוק הזה יהיה רמז לממשלה להגיש הצעת חוק כוללנית בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. יסיים את הדיון, בעל ההצעה, שותפו של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתוך ההמולה הגדולה, ההמולה המדינית וההמולה הציבורית שאנחנו מצויים בתוכה, לעתים אולינו חירשות למצוקתם ולכאבם של הילדים החירשים. אני צריך לומר, שהתודעתי לסוגיה הזאת כמהלך מפגש עם האגודות הפועלות במסירות רבה למען החירש. התודעתי גם לקהילה של בני משפחותיהם של החירשים, הנושאים בסבל ומטפחים את ילדיהם במסירות, על אף הסבל.

למדתי לדעת, שבתוך כל בעלי המומים, הנושא של החירש כאוב מכולם, דווקא מפני שאין חירשותו של החירש נשמעת, אין היא נראית באופן חיצוני. את העיוור אתה רואה, את בעל המום – הוצולע, הפיסח – אתה מגלה. את החירשות אינך מכיר ממבט ראשון. אפשר שזאת הסיבה הפסיכולוגית. אף שגם בתחומים אחרים אין המצב מתוקן די הצורך, בסוגיית החירש היתה פגיעה קשה מאוד.

החוק מורכב מכמה סעיפים. הלז שבו זה נושא הביטוח הלאומי והרחבת מעגל הקצבה של החירש הזכאי, מגיל אפס עד גיל 18, בניגוד למה שהיה קודם לכן. קודם לכן היה החירש זכאי רק בגילים שלוש עד שמונה, וזאת בשונה מבעלי מומים אחרים.

ה צ כ ה

בכד ההצעה להעביר את	
הצעת החוק לוועדה	11 —
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק זכויות החירש,	
התשנ"ב — 1991, לוועדת העבודה והרווחה	
נתקבלה.	

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לבעלי היוזמה ומאחל הצלחה בהמשך התהליך.

11 תמכו, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

יא. הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון), התשנ"ב — 1991*

(קריאה ראשונה)

ועכשיו ההגדרה של מעמד אישי תיקרא — היות האדם רווק, נשוי, גרוש או אלמן. כלומר, הרחבת את תחולת החוק, ולא אכנס להסבר מהו החוק. הוא צריך לתת הגנה לעובדים מפני התעמרות והזדמנויות שוות לקבלה לעבודה ולהישארות בעבודה ללא כל קשר למצב המשפחתי או למין. ועכשיו ההגדרה מרחיבה זאת כך שזה יתחיל גם על רווק, נשוי, גרוש ואלמן. זה התיקון הקל.

התיקון היסודי הוא בהוספת הוראה בחוק המקורי, שקבע ש"לא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם", ולפיה — "לא יפלה" — מחמת מינם, נטייתם המינית, מעמדם האישי או היותם הורים, או מחמת שהם נחשבים כבעלי נטייה מינית מסוימת, בכל אחת מאלה". והחוק מפרט כמה אסור להפלות אותם. כלומר, מה שהוסף בחוק הזה, מה שמתבקש להיחוסף על החוק הזה הוא, שהומוסקסואלים ולסביות יוכלו לזכות בהגנה שמעניק החוק הסוציאלי הזה שנחקק, על-ידי הכנסת ב-1988, שבגלל היות האדם בעל נטייה מינית הומוסקסואלית או לסבית, או ידוע בתור שכוה, אי-אפשר למנוע ממנו את מקום העבודה, אי-אפשר להפלות אותו בעבודה ולהתעמר בו. החוק, וזה כמובן לא מצוין בתיקון, קובע את התרופות שיש לאדם, האפשרות שלו לפנות לבית-הדין לעבודה וכו' וכו'.

אנחנו חושבים, שעל-ידי ההרחבה הזאת אנחנו נותנים לחלק מהאוכלוסייה, שאורחות החיים שלו הם לא לפי, נניח, הנורמה המקובלת — אם כי יש מספר רב מאוד של אנשים כאלה, וזכותם להיות לפי נטיית לבם ונפשם, או גופם, ואנחנו רוצים לראות בהם אזרחים מלאים לכל דבר ולתת להם את ההגנה המלאה שהציבור יכול לתת להם בעזרת חקיקה.

אנחנו שמענו בעת הכנת החוק לקריאה ראשונה על מקרים רבים של התעמרות באנשים בגלל נטייתם המינית, או בגלל החדש שיש להם נטייה מינית מסוימת, בין שאלה אנשים שלא נתקבלו לעבודה, אדוני היושב-ראש, ובין שאלה אנשים שעבדו במפעל זה או אחר, וגם הצליחו וגם עמדו בכל הרמות והדרישות של מקום העבודה, וכשנודע הדבר הזה של נטייתם

לטקסט כתוב. השיטה פותחה על-ידי חברה יפנית ששמה "היטצ'י". עדיין עוסקים בשכלולו של המודל ומחפשים לו שימושים מסחריים. אתעניין במצב הפיתוח, ואם צריך סכום סביר, על מנת שהמהדורה העברית תפותח מוקדם יותר, אדאג לכך". אני מודה לך מאוד. הדברים נכנסו לפרוטוקול.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות שלפני שנחוק את החוק, תהיה לנו בשורה מעשית נוספת. אני מודה לך מאוד, השר נאמן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה של הצעת חוק זכויות החירש, התשנ"ב — 1991. לפנינו הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום שלנו: הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון), התשנ"ב — 1991 — המובאת לקריאה ראשונה. כשם חברי הכנסת מרדכי וירשובסקי, חיים אורון, נאווה ארד, אברהם פורז, ראובן ריבלין ואברהם שוחט, יעלה את ההצעה חבר-הכנסת וירשובסקי, ואחר כך הוא ינהל את הישיבה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עד לפני עשר שנים ידעת יותר ממני? אמרת שאני עומד לנהל את הישיבה, אני לא ידעתי, עכשיו אני יודע.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חברי הכנסת, אני גאה להגיש הצעת חוק תיקון לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, הצעת חוק שהוכנה, על-פי הצעת ארגון "עוצמה", על-ידי חברי הכנסת חיים אורון, אברהם פורז, נאווה ארד, ראובן ריבלין, אברהם שוחט ועל-ידי. ואני מאושר שיש לי הזכות להגיש את הצעת החוק לקריאה ראשונה, אחרי שהוכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה, בניצוחה של חברת הכנסת אורה נמיר, ושמ נתקבלה בעצם כמעט פה אחד, בהסתייגות של חבר אחד.

חברי הכנסת, יש כאן צירוף מקרים מעניין, שהחוק הזה נכלל בחוברת של הצעות חוק שנמצא בה גם חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, כי, לדעתי, גם החוק הזה שאנחנו מביאים היום לקריאה ראשונה נוגע לכבודו של האדם ולחירותו. ואני חושב, שאנחנו כולנו יכולים לשמח על התיקון הזה, שבעצם מתקן במידה מסוימת את חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, שהוא חוק משנת 1988, שכבר היה חוק מתקדם ונאור. ואנחנו מוסיפים עכשיו נדבך אחד, או שני נדבכים.

יש תיקון אחד, שהוא במידה רבה טכני, כי קודם היה מדובר, שלא מפלים אדם בשל מינו, משום שהוא זכר או נקבה,

על-פי יוזמתה של העמותה "עוצמה", שכבר הוזכרה על-ידי חבר הכנסת וירשובסקי, בחרנו בנושא שחשבו שיעורר מחלוקת והתנגדות פחות מנושאים אחרים, שאני יכול לתאר לעצמי שחלקים בבית הזה היו מסויגים כלפיהם הרבה יותר מאשר כלפי החוק המוצע כאן.

בחרנו בחוק הזה בהחלט גם מתוך מחשבה, שזהו נושא שראוי שיתוקן. ראינו כאן נושא שקל יהיה יותר, דרכו, לנסות להעביר את המסר של השוויון שאנחנו רוצים לבטא באמצעות החוק הזה.

אני מקווה, שכמו בקריאה ראשונה בוועדה גם כאן כמליאה יועבר החוק בתמיכתם של רוב חברי הכנסת. אם מי מחברי הכנסת חושב, מסיבה כזאת או אחרת, שיש פה ניסוח לא מדויק דיו, או אמירה לא מחודדת דיה, שאיננה פוגעת בעיקרו של החוק הזה, אני חושב שבמסגרת הקריאה השנייה והקריאה השלישית, לפחות יוזמי החוק נכונים לשמוע ומוכנים לשמוע תיקונים שלא פוגעים בעניין עצמו, אלא כאלה הנובעים מכך שמישהו חושב אולי שנאמרה אמירה לא זהירה דיה או לא מדויקת דיה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחסוך זמן ולדבר בקיצור. לכן אבקש שתאפשר לי לדבר מהמקום.

חברה נאורה צריכה לדאוג לשוויון כל אורחיה. ודאי שנטייתו המינית של מישהו איננה צריכה להיות סיבה לאפלייתו לרעה בעבודה.

הבעיה העיקרית בחוקים מסוג זה היא, שיכולת האכיפה קשה מאוד. אני מניח, שכאשר מדובר במעסיק ציבורי, עוד אפשר איכשהו לבקש סעד. אבל כאשר מדובר במעסיקים פרטיים, קשה מאוד גם להוכיח את סיבת ההתנכלות. לפיכך קשה מאוד, בסופו של דבר, לתת הגנה. אבל מוטלת עלינו לפחות החובה לקבוע את הנורמה כעיקרון.

מבחינה זאת החוק הזה, אם יתקבל, ואני סמוך ובטוח שהוא יתקבל, יקבע נורמה כדי שהחברה שלנו תתייחס לכל החיים בתוכה לפי אמת-מידה הוגנת הרבה יותר מאשר קודם לכן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אחרי — לחברת הכנסת שולמית אלוני, אחריה — לחבר הכנסת גדליה גל, ואחרי — לחבר הכנסת חגי מירום; כולם ב"פלאזה" בתל-אביב בסעודה של מפלגת העבודה ואנחנו פה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החידוש העיקרי בחוק הוא תוספת ההגנה בנושא האפליה של אנשים המופלים לרעה על-ידי מעביד בשל נטייתם המינית או בשל היותם נחשבים כבעלי נטייה מינית מסוימת. בעניין זה, אם הצעת החוק תהפוך חוק, תעשה הכנסת צעד גדול קדימה ותמשיך במלאכה שבה הוחל.

רבותי חברי הכנסת, צריך לזכור, שעד לשנה שעברה, עד לכנסת הקודמת, היתה קיימת עבירה פלילית מנדטורית, שאומנם לא הופעלה הלכה למעשה, אבל מקומה לא היה צריך להימצא בספר החוקים של מדינה תרבותית, שהטילה עונש

המינית הם סולקו מהעבודה, ולפעמים נאמר הדבר בגלוי ולפעמים — על-ידי כל מיני תירוצים. אנחנו חושבים שלא ייתכן דבר כזה. אנחנו חושבים שבחקיקה צריך להגן על אנשים כאלה, שהם יכולו לפנות לבית-הדין לעבודה, ולהגן על זכותם לעבוד ככבוד כמו כל שאר אזרחי מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהחוק חשוב, שהוא חוק מתקדם. אני אומר שאנחנו חוד החנית בעולם בנושאים האלה, אבל אם אנחנו נעביר את התיקון הזה, אני חושב שנניח נדכך נוסף החוקה של חירויות האדם במדינת ישראל, כאשר עדיין אין לנו החוקה הכללית.

אני מציע שנאשר בהקדם את החוק הזה, מפני שהוא אינו חוק דקלרטיבי בלבד, אלא יש לו משמעות גדולה מאוד ומעשית בשביל אנשים רבים מאוד. המספר — אם הוא גדול מאוד, כפי שנטען בוועדה, ואם הוא מספר קטן — איננו מעלה או מוריד. להיפך, אני אמרתי, ואני חושב שחברי תמכו בו בדבר הזה, שאפילו יש מקרה אחד, חמישה מקרים, עשרה מקרים שכתוצאה מהם יכולים להיפגע — חיוני החוק בספר החוקים. אנחנו לא רוצים להתעמר באנשים בגלל נטייתם המינית, שהיא עניינם הפרטי.

אני מבקש שהחוק הזה יועבר חזרה לוועדה ויוכן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ושנחשבר בקרוב שהוא חלק מספר החוקים. אני צריך לציין, שהקריאה הטרומית היתה ב-5 בדצמבר 1990, ומלאו כמעט שנתיים — — —

היו"ר ש' וייס:

כמעט שנה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מתנצל. תמיד הייתי חלש בחשבון. כמעט שנה. אני חושב שהגיעה העת להפוך את הצעת החוק הזאת לחוק בספר החוקים שלנו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מוזמן עכשיו את חבר הכנסת חיים אורון. אם אפשר שלוש דקות, אודה לכם; קצר ככל האפשר. אחרי — חבר הכנסת אברהם פורז.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בהחלט שמח להיות שותף ליוזמה של כמה חברי כנסת להגיש את החוק הזה. אני מודה שלא ברור לי בכמה מקרים מדובר. לא ברור לי כמה אנשים נפגעו. ברור למעלה מכל ספק, שיש מקרים רבים של אנשים ונשים שנפגעו בגין אפליה על רקע נטייתם המינית. העובדה שאנחנו לא מסוגלים להציג בפני הכנסת נתונים על היקפה של הבעיה היא במידה מסוימת ביטוי של התופעה עצמה.

אני רואה בחוק הזה, מעבר להגנה שהוא ייתן במקרה כזה או אחר למי שייפגע באפליה על רקע מיני, תפקיד חינוכי מרכזי: לשנות ולשבור סטריאוטיפים שקיימים בחברה והם במסגרת כל מיני דעות קדומות על מיעוטים וקבוצות חלשות. לצורך העניין הזה מדובר בקבוצה חלשה. כמובן, בקביעה הזאת שלי אין שום ממד ערכי או שיפוטי אלא תיאור עובדה חברתית. שאני חושב שהיא אינה במחלוקת. חשוב שהכנסת תמצא, ככל האפשר, הגנה לקבוצות כאלה. אני יודע שההגנה החוקית היא רק קטע, אולי אפילו לא מרכזי, בתוך מכלול מאבק תרבותי. חינוכי והסברתי מתמשך, שיש לו גם ההיבט הזה.

סיבת האי-קידום וכו' איננה האפליה, אלא הסיבה היא כזאת או אחרת. ובעיית ההוכחה קשה ביותר.

מניסיוני, אני רואה זאת במיוחד בנושא של מגיעת אפליה של נשים בעבודה, כאשר מעבידים, לצורך אפליית האשה בשכר, למשל, נותנים לאותו תפקיד מעשי שני תארים, ואם אשה ממלאת אותו, היא נקראת מזכירה, אבל אם גבר ממלא אותו, הוא נקרא מנהל לשכה. בתור מנהל לשכה, כמובן, שכרו צריך להיות גבוה ב-50% משכרה של המזכירה, אף שבפועל הם ממלאים אותו תפקיד.

אני אומרת את הדברים האלה לא בגנותו של החוק, אלא שאחרי אישורו תעמוד השאלה הבסיסית של האכיפה. והשאלה היא, האם משרד העבודה, שאני מבינה שהוא אמור לאכוף את החוק הזה, ימצא את הכלים ואת הרצון לבצע את המשימה הזאת.

אני רוצה לציין, שהנושא של האפליה בגין נטייה מינית נעשה מדובר יותר ויותר בחברה הישראלית, ואני חושבת שכתוצאה מכך מוצאים בהדרגה פתרונות שקודם לכן נראו בלתי אפשריים. העובדה שאנחנו מכירים בזכותם של אנשים מבוגרים לחיות את חייהם מחייבת גם לגונן עליהם מפני מי שחושב שמותר להתנכל להם. לכן החוק הזה חשוב מאוד, ואני אתמוך בו בשמחה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, אחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת צירלי ביטון.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף להערותו של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי בראשית דבריו. אלה עניינים שהיו צריכים להיות למעשה מוסדרים כולם ברמה חוקתית, נאמר במסגרת חוק-יסוד: זכויות האדם; זו בוודאי המסגרת המתאימה ביותר. עדיין אין לנו המסגרת החוקתית הזאת, ועל כן אנחנו צריכים לשלב את הרעיונות הנאורים האלה של חירות האדם ושוויון האדם בכל מיני חוקים. אנחנו עושים פה מין עבודה של מגירה, במקום להוציא את העקרונות האלה מחוץ לסוגריים ולקבוע אותם ככלל וכעיקרון.

אני, כמובן, הייתי תומך בהצעה זו גם אילו נקבעה כעיקרון ברמה חוקתית. אתמוך בה כפי שהיא כאן, בתקווה ובהנחה, שכאשר נשלים את התהליך ויהיה לנו חוק-יסוד: זכויות האדם, נוכל לקבץ את כל העקרונות האלה מתוך החוקים ולקבוע אותם במסגרת עיקרון חוקתי.

כאשר אנחנו עוסקים בעניין זה, אני מכיר את חיוכי הלגלוג. יש פה שני טיפוסים של תגובה: תגובה אחת היא תגובה, לדעתי, דוגמטית, של התנגדות נחרצת. אני מנחש שחבר הכנסת פלדמן, שנרשם לדיון, יתקוף קשות את בעלי היוזמה. אבל תגובה מקוממת יותר היא דווקא התגובה של הלגלוג. אני זוכר מה קרה בארץ כאשר מישור ממפלגתי פרסם מודעה בעיתון "מגעים", זה עיתון של אנשים הומוסקסואלים. אילו צחקקים, איזו לעגנות. אנשים שיש להם פוזה נאורה, אלה הנאורים הפרופסיונליים, הם מעירים יום ליללה, הם עוקבים אחרי כולנו, האם אנחנו נאורים דיינו. אבל במבחן האנושי הזה, בעניין האלמנטרי, הפשוט הזה, הם נכשלו — סאטירות, קריקטורות, שאילתות והצעות לסדר.

נדמה לי, אם כן, שיש בעניין הזה דעות קדומות לא רק אצל מי שמטעמים דתיים יש לו התנגדות נחרצת לכל התנהגות

פלילי חמור על אנשים המקיימים מגע מיני, מה שהגדיר המחוקק — שלא כדרך הטבע. קבוצת חברי הכנסת, ובתוכם חברת הכנסת שולמית אלוני, אנוכי, חבר הכנסת ריבלין ויושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, דאגנו לבטל את ההוראה הקולוניאלית, המנדטורית-הבריטית, האנכרוניסטית, הלא-מופעלת הזאת. ולהסיר את הסטיגמה הפלילית מאנשים שיש להם נטייה מינית שונה מן הנטייה המינית של הרוב, והם רוצים להגשים את הנטייה המינית הזאת כדרכם שלהם, בלי לפגוע בהוראות המוסכמות של חברה דמוקרטית ותרבותית; דהיינו, בלא להפעיל לחץ והשפעה בלתי הוגנת על מבוגרים או על קטנים.

היום אנחנו עושים צעד נוסף. הצעד הזה — ואני מקווה שהצעת החוק תתקבל — נוגע לעניין ביטול האפליה האפשרית בין עובדים שונים אך ורק בשל נטייתם המינית. הרי אין להעלות על הדעת שנתיר אפליה כזאת. אפילו אם היא קיימת רק במספר קטן של מקרים, כפי שהעירו כאן חברי הכנסת, אין לה מקום בספר החוקים שלנו. זו אפליה שאינה ממין העניין שמותר למעביד להתחשב בו.

כבר העיר בית-המשפט בישראל, בקשר לעניין של השכרת איזה פאב בגן-העיר בתל-אביב, שבעל נכס אינו רשאי לבטל עסקת השכרת נכס בשל נטייתו המינית של השוכר או של אלה האמורים לפקד אותו מועדון. אני חושב שהדברים שאמר סגן נשיא בית-משפט השלום, השופט אילת, חלים ביתר שאת לגבי אפליה במקום עבודה. שהרי אם לא נגרום כך, כעצם אנחנו אומרים שאנחנו שוללים זכות לעבודה מאדם שאינו גורם נזק לזולת, שאינו חוטא נגד שום עיקרון המקובל על המשפט הפלילי שלנו, ואנחנו רוצים להעניש אותו משום שנטיותו המינית שונה מנטייה מינית של הרוב בחברה הישראלית ובכל חברה אחרת.

אני רוצה לומר, כחבר הכנסת חיים אורון, שאני רואה בחוק הזה לא רק עניין של ביטול האפליה הבלתי-מוצדקת, אלא בהחלט גם אקט חינוכי בעל השלכות על הציבור הרחב. לא שאני רוצה להשוות זאת, אבל כשדיברנו על החוק הקודם אמר חבר הכנסת שבח וייס, שלעתים אתה פונה לציבור אחד ויש לך השפעה על ציבור אחר. אני חושב שבהצעת החוק הזאת אנחנו מחנכים את הציבור הישראלי לסובלנות, אנחנו מחנכים אותו לנאורות, ואנחנו אומרים שיש לאדם בישראל זכות מלאה להיות שונה, יש לו זכות שלא להיות כמו הרוב, יש לו זכות לבטא את אישיותו ואת עצמיותו.

אני חושב, שהדבר הזה שאנחנו עושים היום חשיבותו תימרד לא רק בביטול האפליה, אלא בכך שהוא יקרב אותנו עוד יותר לאותה דמות של חברה נאורה שבה אין אפליה ואין רדיפות, לא בשל אמונה, לא בשל מין, לא בשל דת, לא בשל גזע, לא בשל מוצא, וגם לא בשל נטייתו המינית של האדם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת רובינשטיין. אני קורא לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה — לחבר הכנסת שבח וייס.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרפת לתומכים בהצעת החוק הזאת. נוסף על הדברים שנאמרו עד כה, רצוני להדגיש שבנושא של אפליה בעבודה בגין השתייכות ללאום מסוים, למין מסוים, לבעלי נטייה מסוימת וכו', הבעיה היסודית שהחוק הזה כנראה אינו יכול לענות עליה היא, כיצד כעצם אוכפים אותו. הבעיה היא, שמעבידים בדרך כלל עוקפים אותו. על-ידי כך שהם טוענים שסיבת הפיטורים או

להכניס לחקיקה אדם שהופלה בגלל נטיות מיניות — אני רואה בזה עשיית צדק. אני רואה בזה נדבך בפתיחת שלנו, ברגישות שלנו, וזה בהחלט מכבד את ספר החוקים שלנו, עם כל הבעייתיות שבעניין. אחרי הכול, בעולם, הנושא הזה הופך יותר ויותר לנושא שמדברים בו, שמכירים בו, והלוא איננו יכולים להיכנס לרשותו של היחיד, לחדרו של היחיד, לסוד הסודות של פרטיותו.

אני, כמובן, אתמוך בהצעת חוק זו, ואני מקווה שנצלח להעביר אותה. כפי שאמרתי, אני רואה אותה כעלייה במדרגה של החברה שלנו, ברגישות שלה לשונה ולזכותו של השונה להיות שונה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת ראובן ריבלין, אחריו — לחבר הכנסת חנן פורת, ואחריו — לאחרון, חבר הכנסת משה זאב פלדמן, הרשימה סגורה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, במשפט פילי שבו הואשם אדם בקיום יחסים הומוסקסואליים לפני כ־20 שנה אמר כבוד שופט בית-המשפט העליון חיים הרמן כהן את הדברים האלה: "אין אנו אפטרופסים על העריות, כל המוחל על כבודו, כבודו מחול".

אין לי כל שמחה בלב, אדוני, למחילת כבודו של אדם כלשהו, ואני יודע שרבים מאותם אלה שנטייתם אינה לרוחי וחוק זה בא להגן עליהם אינם שמחים על דבריו של השופט הרמן כהן ודואי שלא ישמחו על דברי יתכן שניתן היה להימנע מהצורך באכזר מפורש של הגנה על אנשים שנטייתם המינית היא כזאת או אחרת אילו השכלנו, אילו היינו רשאים, אילו יכולנו לחוקק את חוק-יסוד: זכויות האדם, שאז היתה הזכות בלתי ניתנת לערעור, ולא היינו צריכים לבוא ולדון כאותם דברים שהם לצנינים או שהם כפצע איום בעיני רבים מקרב אזרחי ישראל ומקרב חברי כנסת זאת, ומכין אני לעצורם וגם לזעקתם, שבוודאי תבוא מייד לאחר נאומי זה.

אדוני היושב ראש, זכותו של אדם להתפרנס היא זכות שאין להתפשר עליה. גם בעניין זה, מייד עם הקמת מדינת ישראל אמר בית-המשפט העליון בבג"ץ ברמן נגד היועץ המשפטי, שזכותו של האדם להתפרנס היא זכות יסוד, שגם אם היא אינה כתובה הרי היא נתונה לו. יש לנו אזרחים טובים ואזרחים רעים, יש לנו אזרחים מועילים ואזרחים מפילים, יש שומרי חוק ויש פורצי חוק, אבל אין אנשים שאנחנו יכולים לפסול אותם על דברים ועל נטיות לב, שהם עושים וחפצים ונוהים אחריהם, כאשר אינם כופים עצמם על אנשים אחרים. אין אנו אפטרופסים גם על העריות, ואם אדם מבקש למחול על כבודו, כבודו מחול, ואם ימצא לו חבר אחר שיבקש אותה בקשה, הרי שיכולים הם לעשות מה שירצו. אני מוכרח לבוא ולומר, שפסילתם בגלל נטיית לבם תביא רק לכך, שכל אותם דברים ייעשו במחשכים.

אין בכך משום מתן היתר או יצירת תרבות שבה אנשים הולכים ונוהים אחרי אותה נטייה. מדובר בנטיות שאדם נולד אתן והוא מפתח אותן כאשר הן נמצאות בתוכו. שום מגבלה חברתית לא תעצור אותם, ואם רוצים הם להתנהג כפי שהם רוצים, בחברה דמוקרטית ובמדינה נאורה אין לנו ברירה אלא לאפשר להם לעשות כל דבר שירצו, ובלבד שלא יכפו עצמם על אחרים. וכך אין לנו כל זכות לבוא ולומר לאותם אזרחים שומרי חוק, לאותם אזרחים מועילים, שיכולים הם להיות מופלים לרעה בעבודה זו או אחרת בגלל נטייה זו או אחרת.

שלגבי דידו נחשבת ככלתי נורמטיבית, אלא אצל הרבה מאוד אנשים שמקיימים סדר-יום ליברלי מאוד, והם מתנגדים בנוצות הטווס של הליברליזם.

לכן אני מכבד מאוד את בעלי היוזמה. ואני מכבד במיוחד את חבר הכנסת ריבלין, שהצטרף לזה. כי ראיתי שמהאגף הפוליטי שלו הוא היחיד פה. אני מבין שזה לא פשוט, כי יש פה גם יחס של אגפים. אני רוצה לברך אותו, ואני מקווה שזה לא יזיק לו. כמו שפעם חבר הכנסת מיעארי הזיק לו.

אני רוצה לומר לחברים שידברו נגד החוק: לי יש גישה ליברלית לגבי כל התנהגות אנושית שאיננה מזקת לאחרים, בתחום היחיד שלהם. אינני מתיימר להיות מחנך של איש. אני אפילו לא אומר את מה שאומרים אחרים: כן, אני לא הייתי עושה את זה, וכן הלאה. בשביל מה כל הסיפור הזה? כל אחד ינהג כפי שהוא ינהג, וצריכים לגלות סובלנות. זה בתחומי, בתחום הפרטי שלו, וזה עניינו.

אני אסיים אולי במשפט קשה, אולי עליידי המשפט הזה אני אמנע מכמה חברים כאן להתנגד: כל קבוצה של אנשים שהנאצים יצא נגדם עד חורמה בגלל התנהגותם, אני באופן מוצהר אצא בעדם, בעד התנהגותם — וזאת אחת הדוגמאות.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
הם הראשונים ששמו את האקדה — — —

שבח וייס (העבודה):

ברדיק, זה מה שאני אומר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סעיף 177 המפורסם שלהם.

חבר הכנסת שבח וייס, אני מודה לך. הוספת הערה היסטורית חשובה ונוכחית מאוד.

אני קורא לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מבין שחבר הכנסת ביטון יותר, לכן אחריו — חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחריו — חבר הכנסת חנן פורת, ואחרון — חבר הכנסת משה זאב פלדמן. בבקשה, חברת הכנסת סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את המציעים, את היוזמים והמביאים של הצעת החוק הזאת. אני רואה בה החלטת נדבך חשוב מאוד בחקיקה שלנו. אינני יודעת אם זה מקרי ומכוון שהצעת החוק הזאת עומדת ב"בלו פרינט", מודפסת. מול חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שבו כתוב, בין השאר: "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו, אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם ואין נכנסים לרשות היחיד שלא בהסכמתו"; וקראתי, כמובן, רק חלק מן הפסוקים.

כבר הזכיר כאן חבר הכנסת רובינשטיין את הנושא, שהיה מוכר כעבירה פלילית בחוק המנדטורי, ואני חושבת — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

והרבה זמן בחוק הישראלי.

עדנה סולודר (העבודה):

והרבה זמן בחוק הישראלי. עברנו ככרת דרך גדולה מאוד מבחינת הפתיחות שלנו במחשבה ומבחינת הרגישות שלנו לנושא. עם העלאת הצעת החוק הזאת היום.

מובן שהתיקון הראשון בנוסח הזה, המתקן את העניין של אפליית אדם רוק, גרוש או אלמן, הוא מובן מאליי, אם כי הוא לא היה מובן מאליי כנראה למחוקק כאשר חוקק זאת, אבל,

היו כאלה שהיו רוכעים פרים? וכי בארץ-ישראל דווקא, בארץ כנען היו כאלה שהיו שוככי משכב זכור? הדבר הזה הפך להיות נורמה, הוא הפך להיות אווירה, וכשיש אווירה כזאת, גם מי שאינם לוקים בסטיות האלה הולכים ונכפשים להן. השאלה היא, האם אנחנו רוצים לטפח את הכיוון הזה?

אני אומר, אם יש מציאות קשה כגון זו, מוטב שייעשו הדברים בסתר, עם כל הקשיים שבדבר, שלא תיווצר אווירה ולא תיווצר נורמה כזאת במדינת ישראל. אותם מקרים בודדים, שבאמת הם כבולים בחוקיות בעניין הזה של סטיות, צריכים הם להיות במציאות המבודדת שלהם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת פורת, אולי תאמר לי, מה יש בהצעת החוק הזאת שהוא חריג, עידוד לעניין?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
לא דיברתי על עידוד. אנסח זאת בצורה פשוטה ביותר. בית-הספר שמלמד בו מתוך שהוא כעל סטייה מינית, זכותו של בית-הספר לומר: זה איננו יכול לשמש אצלי דוגמה חינוכית. אינני רוצה להעסיק אדם כזה במקצוע כזה. הוא לא חייב לומר כך, אבל זכותו לומר כך. זכותו בוודאי לומר זאת באותם תחומי עבודה שיש בהם משום השפעה — — —

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, לא. חברי הכנסת, לא ניכנס עכשיו לוויכוח.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אם כן, מורי ורבותי, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, אני חושב שהחוק הזה, מתוך רצון להפליג בזכויות האדם ובחירותו, מטיל כעצם מגבלה על חברה שמבקשת לחנך לנורמות ולערכים, וגם אם הוא יעבור בקריאה ראשונה, כפי שאני רואה מתוך הדברים כאן, יהיה בוודאי מאבק קשה בהכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ובכל מקרה אין ספק שלא יהיה אפשר לאכוף חוק כזה על חברה המבקשת לקבוע נורמות וערכים, גם אם ההתחשבות היא באותו מקרה של סוטה אומלל. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אחרון המשתתפים בדיון הוא חבר הכנסת משה זאב פלדמן. בבקשה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לפנינו הצעת חוק תמימה לכאורה, הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה. יש בו שלושה סעיפים, אבל אני חייב להודות על גילוי הלב שנתגלה כאן. שלמעשה כל החוק הזה בא בשביל שחי' מלים בסעיף 2.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שבהצעת חוק זו חסרים שלושה סעיפים. חסר כאן סעיף אחד כדי להבטיח שלא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת שהם חולי רוח, ועוד סעיף, שלא יופלה מי שחולה במחלה מידבקת — אסור להפלות. וחסר עוד סעיף, לשנות, להחליף את שם מדינת ישראל למדינת סדום: כי הצעת חוק זו, ידידי, אדוני היושב-ראש, מתאימה אך ורק למדינת סדום. זו הצעת חוק נאורה? זה מחזיר אותנו לימי חושך — — —

קריאה:
סדום ועמורה.

אין אני מאושר עם נטיות כאלה, אינני חושב שצריך הדבר להיות נר לרגלי ילדינו, בנינו ובנותינו: עם זאת, הדבר קיים, ואין אנו ולא נהיה אפטרופסים. לכן, אדוני היושב-ראש, לא רק שיוזמתי את החוק הזה, אלא גם אצביע בעדו בקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת ריבלין. אני קורא לחבר הכנסת חנן פורת, ואחריו — לחבר הכנסת משה זאב פלדמן.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, צר לי להיות יוצא דופן במקלה המשבחים את החוק הזה, ולומר שאני שולל אותו בתכלית.

אילו נדון לפנינו החוק בדבר אי-הכרה בהומוסקסואליות או בלסביות כעבירה פלילית, דבר שהיה לפני שנתיים וחצי, אפשר שהייתי תומך בכך והייתי מותיר את הסוגיה הזאת לא למסגרת של עכירה פלילית במסגרת חוקי המדינה אלא לשאלות הנתונות למצפנו של אדם, להפיסת עולמו, להשקפתו, להכרתו. אילו היה מדובר כאן בחוק שהיה בא לשלול מלכתחילה אפשרות של עבודה ממי שנטייתו המינית היא סטייה מינית, אפשר שהייתי מתנגד לאיסור הזה.

החוק הזה בא בעצם לחייב אנשים המעסיקים אנשים בעלי סטיות מיניות להשאיר את מועסקיהם במסגרת עבודתם בלי אפילו לבחון באיזו עבודה מדובר, אם מדובר כאן בעבודה שאדם עושה אותה כינו עצמו כקבלן, כסוחר, או באדם העובד כמדריך חברתי, כמורה, כמחנך.

אני רוצה לשאול את הציבור של חברי הכנסת שתמכו בהתלהבות רבה כל כך בחוק הזה: האם באמת כל עניינן של הסטיות המיניות הוא רק עניין של דפקט, של פגם, של מום שבטבע? האם אינכם מכירים — גם אם נאמר שבאמת יש נטיות שאנשים אינם מסוגלים להתגבר עליהן — נטיות כפייתיות, שנובעות במידה רבה מהשפעה, ממתינות חברתיות, מרצון להתנסות בדברים, ואחר כך זה הופך להיות כפייתי? הכול הוא רק עניין של ביולוגיה? אין כאן שום דבר הנוגע לפסיכולוגיה, לסוציולוגיה, לאווירה מתיינת ששולטת?

אני מודיע לכם בצורה חגיגית ביותר, בשום פנים ואופן לא הייתי מוכן שמורה שמחנך את ילדי, שידעו לידי שהוא חי חיים הומוסקסואליים; מפני שיש לזה השפעה, לגיטימציה, יצירת אווירה שגם זה בגדר הדבר הטבעי, הטוב והמותן. לא הייתי רוצה שזו תהיה אווירה חינוכית. והרי בסוגיה זו, אם אתם זוכרים, באמת נדונו הדברים לגבי אותו מורה שפוטר מעבודתו על רקע נטייתו המינית הסוטה.

יש מחלות, גם מחלות שאנחנו מצרים עליהן.

ראובן ריבלין (הליכוד):
ברגע שלא ילחשו את זה, זה לא יהיה דבר שכל כך — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הרשה לי.

אני חושב שטבעו של אדם, אמר את הדברים האלה פרשנו הגדול הרמב"ן, ובצדק אמר, טבעו של אדם, ברגע שהוא ממצה את ההווה המינית שלו במעגל הכולל, הוא מחפש לעצמו גם חוויות חדשות, ולא בכדי קבעה התורה: כמעשה ארץ מצרים אשר יצאתם משם לא תעשו, וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. וכי במצרים דווקא

להווי ידוע לכם, שמחלה זו היא מחלה מידבקת, הרסנית. זה מסוכן לנוער, ולתת למחלה זאת לגיטימציה בארץ הקודש? זה טירוף הדעת.

אני רוצה לבקש, למען כבוד האומה, למען כבוד עם ישראל וארץ-ישראל, אני מפציר במציעים שימשכו את ההצעה שלהם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת פלדמן. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת? נא להצביע. זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע

11 —	הצעת החוק לוועדה	בעד ההצעה להעביר את
4 —	נגד	
— אין	נמנעים	
ההצעה להעביר את הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון). התשנ"ב — 1991, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.		

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 11, כנגד ארבעה, אושרה ההצעה בקריאה ראשונה והועברה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חברי הכנסת, לפני שאני נועל את הישיבה אני רוצה להביע הערכה לשר יובל נאמן. הוא באמת קיים את התפקיד של שר תורן. מעולם לא ראיתי את השרים התורנים, אף שהם רשומים, והוא ישב כל הזמן, הקשיב לדיון — לא היה צריך לשבת — ואני חושב שהוא ראוי לכל הכבוד על כך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם צריך להבין, שהוא חושש שהוא לא יצטרך לשבת כאן עוד הרבה זמן בתורנות?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני על תקן של משבח ולא של פרשן.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. אני עומד לנעול את הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים מחר, יום ג', בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לתקופת סדום ועמורה, בדיוק: לא חשכת ימי הביניים, לחושך פי עשרים, לחשכת ימי סדום. ולזה ייקרא מדינת ישראל? באשר אנו מאמינים שכל קיומנו כעם וכמדינה מחסדי שמים. כי שם אלוהים מתהלך בקרב מחניך, חוקים. הצעת חוקים כאלה — זה מסכן את קיומנו.

אני רוצה להוסיף ולומר, צר לי, קשה לי, באמת קשה לי, אתם יודעים בכלל על מה מדובר? אתם יודעים עד כמה אנשים כאלה, רשעים חייבי סקילה, עד כמה שהם מסוכנים לציבור, עד כמה מעשיהם הם מחלה מידבקת?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איפה אנחנו, בערב-הסעודית? מה זה? במאה ה-15? אנחנו במאה ה-20.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
דלקה, שרפה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני, אנחנו במאה ה-20 — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה נמצא במאה ה-20.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לא, לא, חס ושלום. צריך לחזור לימי סדום, לסדום אנחנו חייבים לחזור.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש ממך לסיים. אל תפריעו לחבר הכנסת פלדמן, ואני מבקש ממנו לסיים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לאור של דור המבול.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — לא עושים את זה?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רן כהן, הנושא — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, אני מציע שלא לקיים ויכוח וקריאות ביניים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני מבקש שתבין מה שאמרתי. אמרתי, שעל-פי דין תורה חייבים סקילה. הם זדון. יש להם דין מויד, זה לא מחלה כאונס. את זה התכוונתי לומר. אין בידנו לתת סקילה ושוש עונש גופני בכלל.

הישיבה ננעלה בשעה 21:13.